

OASES IN DE STAD

Groene buurtinitiatieven en de waarden van groen in
Amsterdam-Oost.

Ellen Bulten, Marije Hardenbol, Matthijs Harmsen, Jazz Kok, Felipe Leenaers,
Hanna Spanier, Laura van Wylick

Onderzoek ACT Groep 1880

Wageningen UR 30 juni 2017

Contactpersoon:

Marije Hardenbol

marije.hardenbol@wur.nl

In opdracht van:

Theo Vogelzang (Science Shop Wageningen UR)

Paul de Dooij (Groen Platform Amsterdam)

theo.vogelzang@wur.nl

p.dedooij@gmail.com

Met dank aan:

Martin Goossen, Theo Vogelzang, Paul de Dooij, Merel Collenteur en onze respondenten.

ABSTRACT

Dit onderzoek richt zich op groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost en de sociaal-emotionele waarden die bewoners van dit stadsdeel toekennen aan het groen in hun buurt. Er zijn interviews gehouden met initiatiefnemers/ betrokken buurtbewoners, niet betrokken buurtbewoners en een aantal gemeentemedewerkers. Daarnaast is een online enquête opgesteld waarin buurtbewoners van Oost zijn gevraagd naar hun waardering van het groen in de buurt. Verder is gekeken naar het dominante natuurbeeld van de respondenten, welke als mogelijke verklaringen van de genoemde sociaal-emotionele waarden kunnen dienen. Bij buurtinitiatieven kan onderscheid gemaakt worden tussen de opstart- en de beheerfase. De opstartfase wordt gekenmerkt door veel enthousiasme, creativiteit en intensief contact met de gemeente. Tijdens de beheerfase blijkt het lastig te zijn om de continuïteit te waarborgen. Hier is ook discussie over omdat de gemeente eindverantwoordelijk is voor het openbaar groen, maar het initiatief vanuit de bewoners zelf moet komen. Met betrekking tot waardering is voor alle buurtbewoners esthetiek de belangrijkste sociaal-emotionele waarde van groen. Daarentegen wordt veiligheid gezien als de minst belangrijke waarde. Een significant verschil tussen buurtbewoners die betrokken zijn bij groene buurtinitiatieven en niet betrokkenen is dat de eerste groep vaker aangeeft kennis belangrijk te vinden. Het wildernis natuurbeeld komt het sterkst naar voren, gevolgd door een breed natuurbeeld. Er is een significant verband gevonden tussen het brede natuurbeeld en de sociaal-emotionele waarde kennis met betrekking tot de verschillende soorten groen.

SAMENVATTING

OASES IN DE STAD

Groene buurtinitiatieven en de waarden van groen in Amsterdam-Oost

Ellen Bulten, Marije Hardenbol, Matthijs Harmsen, Jazz Kok, Felipe Leenaers, Hanna Spanier, Laura van Wylick

Groen heeft voor iedereen een andere betekenis. De een voelt zich prettig bij het zien van bomen en struiken in de straat, de ander maakt er liever gebruik van door een wandeling in het park te maken. Dit geldt ook voor de bewoners van Amsterdam-Oost, een bruisend stadsdeel waar veel gaande is op het gebied van groenbeleid en groene buurtinitiatieven, maar waar ook verschillen zijn tussen buurten. Zo is er in de Oosterparkbuurt relatief veel aandacht voor groene buurtinitiatieven, terwijl initiatieven in de Indische Buurt zich meer richten op sociaal-economische aspecten.

Groen Platform Amsterdam (GPA) en de Science Shop WUR willen graag een samenhangende boodschap uit kunnen dragen naar de gemeente Amsterdam. Daarom hebben zij ons, een enthousiast en ambitieus studententeam van Wageningen University, gevraagd om onderzoek te doen naar wat er speelt met betrekking tot groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost én de verschillende waarderingen van groen in dit stadsdeel. Om deze reden is er niet alleen gekeken naar groene buurtinitiatieven maar naar al het groen, in de breedste zin van het woord. Denk hierbij aan geveltuintjes en boomspiegels in de straat, postzegelparkjes en groene speeltuinen op de hoek, maar ook aan het Flevopark en Oosterpark.

Om dit in kaart te kunnen brengen is er een tweedelig plan uitgevoerd. Ten eerste zijn er diepgaande interviews gehouden met belanghebbenden die op verschillende manieren met groen en groene buurtinitiatieven te maken hebben. Ten tweede is er een online enquête opgesteld over de waardering van groen. Belangrijk onderdeel van dit plan is een onderscheid tussen buurtbewoners die niet direct betrokken zijn bij groene buurtinitiatieven en bewoners die wel betrokken zijn. Dit bood ons de mogelijkheid om te analyseren of er tussen deze twee groepen verschillen zijn in wat voor hen belangrijk is aan groen in de buurt.

Tijdens het onderzoek zijn wij dan ook op vele interessante, en soms ook tegenstrijdige en verrassende antwoorden gestuit. Eén ding is duidelijk: het groen in Amsterdam-Oost leeft. Met andere woorden, het groen is vrijwel voor iedereen van belang én er speelt veel op het gebied van groene buurtinitiatieven. Waarom dit zo is, en hoe dat groen er uit hoort te zien, dat varieert omdat iedereen er zijn eigen beeld bij heeft. De volgende gedeeltes gaan hier verder op in.

Groene buurtinitiatieven

In Oost zijn er verschillende soorten groene buurtinitiatieven te onderscheiden, zoals moestuinen, geveltuintjes, postzegelparkjes en boomspiegels. Bij het opzetten van een initiatief (de opstartfase) wordt vaak contact gezocht met de gemeente voor informatie en subsidie. Er wordt een sterke indruk gewekt dat de gemeente welwillend tegenover dit soort initiatieven staat en dat ook haar betrokkenheid in de afgelopen jaren is toegenomen. Bij de toegankelijkheid van de gemeente plaatsen sommige initiatiefnemers echter nog wel vraagtekens. Zo zijn ze soms moeilijk te bereiken en zit er vaak veel tijd tussen vraag en antwoord.

Als het buurtinitiatief eenmaal is opgezet komt het terecht in de beheerfase, dé bepalende fase wat betreft het slagen of falen van een initiatief. Het stokje wordt in deze fase vrijwel volledig doorgegeven aan de betrokkenen en dit brengt serieuze uitdagingen met zich mee. Zo blijkt het lastig om de continuïteit van enthousiasme en betrokkenheid in stand te houden. Mensen verhuizen, worden ouder of kunnen hun interesse verliezen. Wie er verantwoordelijk is voor het waarborgen van deze continuïteit is een punt van discussie omdat de gemeente eindverantwoordelijk is voor het openbaar groen, maar het initiatief vanuit de bewoners zelf moet komen.

Waardering van groen

Zoals al eerder werd benoemd omvat groen meer dan alleen buurtinitiatieven. Met alle verschillende vormen van groen gaat een minstens net zo grote variatie aan meningen over groen gepaard. Hoe kijken de bewoners van Oost naar natuur in het algemeen? Vinden zij de aanwezigheid van groen in de stad überhaupt belangrijk? En zo ja, welke waarden kennen ze hier aan toe? Bij het beantwoorden van deze vragen vallen drie waarden op, namelijk veiligheid, kennis en sociale cohesie. Ze vallen op omdat ze ofwel duidelijk naar voren komen als erg (on)belangrijk, ofwel vanwege tegenstrijdige resultaten.

Veiligheid wordt niet als belangrijke waarde van groen gezien in verhouding tot andere waarden zoals recreatie en esthetiek. Dit geldt met name voor stadsparken. Wat daarnaast opvalt is dat de waarde van groen voor kennis (educatie) laag scoort in de enquête, terwijl het vaak benoemd is in de interviews. Hier is tegenin te brengen dat mensen die actief zijn bij een groen buurtinitiatief vaker aangeven kennis belangrijk te vinden dan niet betrokkenen. Tot slot wordt het bevorderen van sociale cohesie vrijwel altijd als belangrijkste reden genoemd voor het opzetten van een groen buurtinitiatief. Deze bevindingen bieden interessante aanknooppunten voor vervolgonderzoek naar mogelijk achterliggende redenen.

Groene buurtinitiatieven hebben vaak niet één specifiek doel, maar meerdere doelen die met elkaar verbonden kunnen zijn. Dus naast het samenbrengen van mensen is het planten van bloemen in een buurttuin ook goed voor het milieu, en tegelijkertijd geeft het kinderen de kans om in aanraking te komen met groen. Doordat er vaak sprake is van tegenstrijdigheden in belangen en meningen kan het echter moeilijk zijn om alle belanghebbenden tevreden te stellen. Door een groot verschil in ideeën en waarden worden er soms mensen (onbedoeld) buitengesloten. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een klein groepje mensen hun mening doordrukt zonder de instemming van anderen. Onderliggende oorzaken van verschillen kunnen voortkomen uit verschillende natuurbeelden en waarden van groen, bijvoorbeeld wat door de één als rommelig wordt ervaren vindt de ander juist mooi.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek doen wij vijf aanbevelingen om ervoor te zorgen dat ontwikkeling van het groen in Amsterdam-Oost gestimuleerd wordt. Deze aanbevelingen zijn bedoeld om het GPA te ondersteunen in hun focus op het ontwikkelen en in stand houden van Amsterdam als een duurzame, leefbare en gezonde stad.

- Koppel groene buurtinitiatieven aan continue factoren in de buurt, bijvoorbeeld (basis)scholen en buurthuizen;
 - Zet (online) platformen in zodat buurtbewoners, gebiedsmakelaars en eventueel een groen coördinator informatie uit kunnen wisselen;
 - Maak duidelijke afspraken over wie de (eind)verantwoordelijkheid heeft voor het onderhouden, beheren en ontwikkelen van groen;
 - Stel eventueel een groen coördinator ter ondersteuning en facilitatie van groene buurtinitiatieven in de opstart- en beheerfase;
 - Ontwikkel meer gebruiksgroen maar houd tegelijkertijd rekening met de esthetische waarde van het groen.
-

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1. Inleiding	1
1.1 Introductie	2
1.2 Probleemstelling	2
1.3 Doelstelling	3
1.4 Opbouw	4
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader	5
2.1 Introductie	6
2.2 Definitie van stadsgroen	8
2.3 (Urbane) sociale bewegingen	10
2.4 Sociaal-emotionele waarden van groen	16
2.5 Conclusie	20
Hoofdstuk 3. Methode	21
3.1 Introductie	22
3.2 Interviews	22
3.3 Enquete	23
3.4 Presentatie	24
Hoofdstuk 4. Groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost ten opzichte van de verschillende stakeholders	25
4.1 Introductie	26
4.2 Huidige groene buurtinitiatieven en kenmerken van Amsterdam-Oost	26
4.3 Groene buurtinitiatieven en de verschillende stakeholders in de opstartfase	31
4.4 Groene buurtinitiatieven en de verschillende stakeholders in de beheerfase	36
4.5 Conclusie	41
Hoofdstuk 5. Sociaal-emotionele waarden van groen in de buurt van bewoners in Amsterdam-Oost	42
5.1 Introductie	43
5.2 Algemene informatie	43
5.3 Bewoners en hun relatie tot de buurt	44
5.4 Sociaal-emotionele waarden van groen	46
5.5 Natuurbeelden	54
5.6 Conclusie	59
Hoofdstuk 6. Discussie	60
Hoofdstuk 7. Aanbevelingen	63
Hoofdstuk 8. Conclusie	66
Literatuur	69
Bijlage	
I Stakeholder analyse	
II De Echo Oost	
III Enquete briefje	
IV Enquete	
V Interviews	

HOOFDSTUK 1.

Inleiding

1.1 INTRODUCTIE

Wereldwijd hebben steden te kampen met uitdagingen zoals toenemende bevolkingsdruk en klimaatverandering. Zo ook Amsterdam, dat de laatste jaren een bovengemiddelde groei doormaakte en zich elke dag vernieuwt (CBS, 2017). Deze toenemende groei heeft een onmiskenbaar effect op de leefbaarheid (Rekenkamer Amsterdam, 2016). Beleidsmaatregelen kunnen een sleutelrol spelen in de stap richting leefbare steden en duurzame stadsontwikkeling. Onderdeel uitmakend van deze leefbaarheid is het groen in de stad. Agenda Groen is het beleidsplan van de gemeente voor de komende jaren om Amsterdam door middel van groen aantrekkelijker te maken om in te wonen, te werken en te verblijven (Agenda Groen, 2015). Aansluitend op het beleid van de gemeente is door diverse groene partijen in Amsterdam het initiatief Groen Platform Amsterdam (GPA) opgezet. Deze organisatie heeft als missie de stad duurzaam, leefbaar en gezond te maken in de toekomst en in het heden. Onderdeel van hun strategisch plan is het in kaart brengen van groene buurtinitiatieven en een inzicht verkrijgen in hoe bewoners in Amsterdam groen waarderen (GPA, 2016).

In het kader van de waardering van groen zijn er al enkele studies gedaan, bijvoorbeeld in Den Haag, waar de gemeente onderzoek heeft laten uitvoeren naar de waardestelling van groen onder bewoners. Hierbij kan gedacht worden aan verschillende waarden zoals gezondheid, sociale cohesie of recreatie en vrije tijd (BCI, 2016). In Amsterdam ontbreekt een dergelijke studie nog en dit heeft het GPA doen besluiten om de Science Shop Wageningen University and Research te benaderen met de vraag of zij hier academisch onderzoek naar zouden willen doen. Binnen deze onderzoeksinstantie houdt de afdeling Economic Research zich bezig met soortgelijke vraagstukken over waardebeoordeling van groen in de stad. De focus van dit ACT-onderzoek ligt op het in kaart brengen van groene buurtinitiatieven en de waarden die worden toegekend aan groen in de stad Amsterdam. Het doel hiervan is om een bijdrage te leveren aan het behouden en ontwikkelen van groen in deze stad. Door hier een overzichtelijk beeld van te vergaren, kan de praktijk worden afgestemd met verder onderzoek en toekomstige beleidsvorming.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Het GPA heeft momenteel niet voldoende overzicht van wat er op buurtniveau speelt in relatie tot groen in de verschillende stadsdelen van Amsterdam. Er ontbreekt kennis wat betreft het aantal en de soorten buurtinitiatieven en welke partijen (stakeholders) bij deze initiatieven betrokken zijn. Daarnaast mist het GPA kennis over de verschillende waarden die bewoners uit de diverse stadsdelen toekennen aan groen. Met de resultaten van dit onderzoek hoopt het GPA zich beter te kunnen inzetten voor het vergroten van het draagvlak van groen onder de Amsterdamse bevolking en gemeente. Hieruit volgt de volgende probleemstelling:

Het centrale probleem waar dit onderzoek zich op richt is 1) het gebrek aan inzicht in groene buurtinitiatieven en de verschillende stakeholders in Amsterdam en 2) het gebrek aan inzicht in de waarden die haar bewoners toekennen aan het groen in Amsterdam.

Dit is in eerste instantie een probleem voor het GPA omdat het hierdoor onvoldoende in staat is om een onderbouwde boodschap uit te dragen naar de gemeente. Dit acht het GPA noodzakelijk om de rol van strategisch gesprekspartner van de gemeente aan te kunnen aannemen (GPA, 2016). Als blijkt dat er verschillen zijn tussen hoe buurtbewoners groen waarderen, kan het GPA hier rekening mee houden wat tot effectievere en inclusievere oplossingen van problemen kan leiden. Met het huidige onderzoek zal een bijdrage worden geleverd aan de benodigde kennis over de aanwezige groene buurtinitiatieven en hoe buurtbewoners groen waarderen. De volgende belanghebbenden worden beïnvloed door het probleem en deze zijn onderverdeeld in stakeholders die direct worden beïnvloed en stakeholders die indirect worden beïnvloed (zie bijlage I):

Stakeholders die direct worden beïnvloed:

- Wageningen Science Shop (Economic Research Department)
- GPA als platform, en de aparte organisaties die deel uitmaken van het platform
- Gemeente Amsterdam

Stakeholders die indirect worden beïnvloed:

- Initiatiefnemers / betrokken buurtbewoners
- Niet betrokken buurtbewoners
- Gebiedsmakelaars
- Beleidsmedewerker

Het uiteindelijke doel van het GPA is om de gemeente ertoe te bewegen het bestaande groen in de stad te beschermen en daarnaast nieuwe groene initiatieven te stimuleren. Mocht het GPA hierin succesvol zijn dan worden ook indirecte belanghebbenden beïnvloed.

1.3 DOELSTELLING

Zoals besproken in de probleemstelling is er een gebrek aan kennis over groene buurtinitiatieven en de waarden van groen in Amsterdam. Het doel van dit onderzoek is om hier inzicht in te krijgen in het stadsdeel Oost. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen bewoners die betrokken zijn bij groene buurtinitiatieven en bewoners die hier niet bij betrokken zijn. Daarnaast ligt de focus in dit onderzoek op sociaal-emotionele waarden van groen.

Amsterdam heeft zeven stadsdelen, ieder gekenmerkt door andere bevolkingsgroepen. Deze bevolkingsgroepen hechten verschillende waarden aan onder andere groen en gaan hier op verschillende manieren mee om (Rekenkamer Amsterdam, 2016). Dit onderzoek is gericht op stadsdeel Oost, waar groene buurtinitiatieven in opkomst zijn maar nog niet overal breed worden gedragen. Daarnaast zijn er verschillen te zien tussen buurten in dit stadsdeel van Amsterdam met betrekking tot groen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat in delen van Oud-Oost er al behoorlijk wat buurtinitiatieven bezig zijn met groen in de wijk (Gebiedsplan Oud-Oost, 2017), terwijl in de Indische Buurt het betrekken van buurtbewoners voor groene initiatieven nog hoog op de agenda staat (Gebiedsplan Indische Buurt, 2017). Dit onderzoek richt zich dan ook voornamelijk op twee verschillende buurten binnen het stadsdeel Oost, te weten de Oosterparkbuurt en de Indische Buurt. Aansluitend op het verkregen inzicht kan een advies worden gegeven aan GPA om groen te stimuleren in stadsdeel Oost in samenwerking met de gemeente.

Voortkomend uit de probleemstelling en de doelstelling zijn de volgende onderzoeksvragen met bijbehorende deelvragen geformuleerd:

1. *Wat is de rol van groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost ten opzichte van de verschillende stakeholders?*
 - Welke groene buurtinitiatieven zijn er op het moment in Amsterdam-Oost?
 - Welke rol spelen verschillende stakeholders in de *opstartfase* van groene buurtinitiatieven?
 - Welke rol spelen verschillende stakeholders in de *beheerfase* van groene buurtinitiatieven?

2. *Welke sociaal-emotionele waarden kennen de bewoners van Amsterdam-Oost toe aan groen in hun buurt?*
 - Welke sociaal-emotionele waarden hechten *betrokken* buurtbewoners in Amsterdam-Oost aan groen in hun buurt?
 - Welke sociaal-emotionele waarden hechten *niet betrokken* buurtbewoners in Amsterdam-Oost aan groen in hun buurt?

1.4 OPBOUW

In het vervolg van dit rapport zal eerst het theoretisch kader beschreven worden. Hier worden theorieën en concepten besproken die de basis vormen voor het verdere onderzoek. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie de methodologie besproken die in dit onderzoek gebruikt wordt. Hier wordt ingegaan op de manier waarop de bovenstaande hoofd- en deelvragen beantwoord zullen worden. In het vierde hoofdstuk worden de resultaten besproken die een antwoord vormen op de eerste hoofdvraag terwijl in het vijfde hoofdstuk de resultaten worden besproken met betrekking tot de tweede deelvraag. Vervolgens wordt in de discussie gereflecteerd op het onderzoek en worden aanbevelingen gedaan. Tenslotte zal een conclusie geformuleerd worden.

HOOFDSTUK 2.

Theoretisch kader

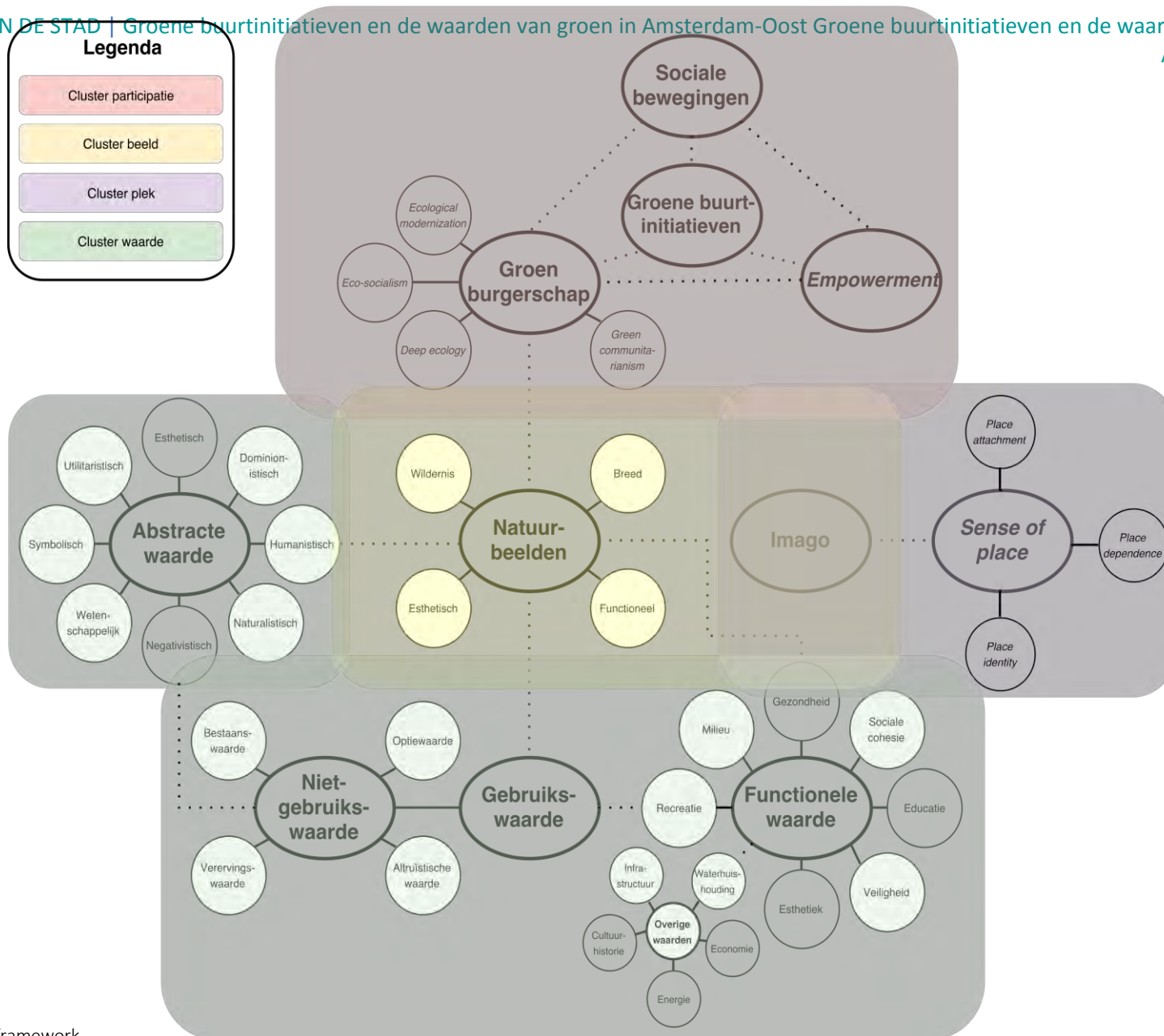

2.1 INTRODUCTIE

Dit hoofdstuk is een beschrijving van de verschillende theoretische concepten die van belang zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Het hoofdstuk is opgedeeld in drie deelhoofdstukken. In het eerste deel wordt het begrip stadsgroen toegelicht, het tweede deel beschrijft concepten die betrekking hebben tot (urbane) sociale bewegingen en het derde deel legt de nadruk op sociaal-emotionele waarden in relatie tot groen in de stad en natuur. Om de relaties tussen de concepten overzichtelijk te maken hebben wij een conceptueel framework opgesteld (zie figuur 1). Al de concepten die in dit rapport gebruikt worden komen hier aan bod.

In de legenda staan in kleur vier verschillende clusters: participatie, beeld, plek en waarde. De concepten binnen elk cluster hebben een gemeenschappelijk thema. Cluster participatie verwijst naar activiteiten in groepsverband (sociale bewegingen en groene buurtinitiatieven) en individuele activiteiten (groen burgerschap en empowerment). Cluster beeld heeft betrekking op hoe mensen kijken naar een specifieke plek (natuurbeelden). In cluster plek staan concepten die direct te maken hebben met fysieke locaties (sense of place). Cluster waarde omvat de verschillende indelingen die zijn gemaakt in de literatuur met betrekking tot hoe mensen natuur waarderen (gebruiks- en niet-gebruikswaarde, functionele waarde en abstracte waarde).

Concepten met een duidelijk relatie zijn elkaar verbonden door een stippellijn. Deze lijn duidt een relatie aan waarbij het ene concept het andere kan beïnvloeden en vice versa. Hoe men naar natuur kijkt kan bijvoorbeeld van invloed zijn op de functionele waarde die men geeft aan groen. Concepten binnen clusters kunnen ook met elkaar in verband staan en zijn daarom zo dicht mogelijk bij elkaar geplaatst als dat het geval is. Een voorbeeld is sense of place en empowerment: verbondenheid met een plek gaat namelijk vaak samen met een hoger verantwoordelijkheidsgevoel om het te beschermen (Eisen, 1994). Dit betekent overigens niet dat tussen concepten die op afstand staan van elkaar geen verband is.

Figuur 1: Conceptueel framework

2.2 DEFINITIE VAN STADSGROEN

2.2.1 Introductie

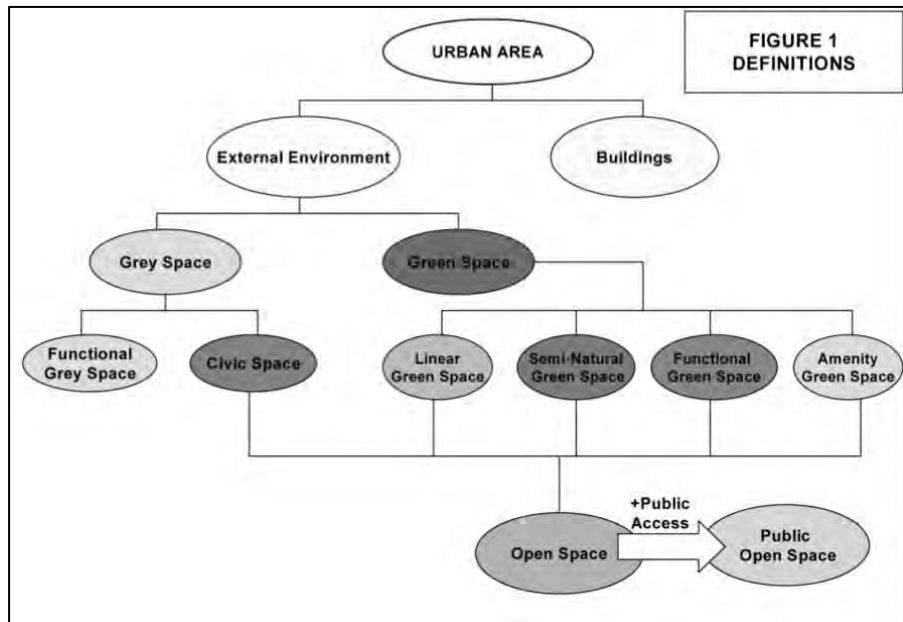
Stadsgroen is nodig om (toekomstige) onzekerheden zoals klimaatverandering en stijgende prijzen van voedsel tegen te gaan. Ook heeft stadsgroen een positieve invloed op bijvoorbeeld de gezondheid en het afvangen van fijnstof. Daarnaast kan het stimuleren van groen in steden een belangrijk onderdeel zijn bij het aanpakken van milieuproblemen. Voorbeelden zijn de groene en duurzame stadsmodellen die voornamelijk zijn ontwikkeld in Noord en West-Europa (Beatley, 2012). Amsterdam is nummer 5 in de European Green City Index en scoort vooral hoog op de punten transport, water, afval en landgebruik. Koolstofdioxide uitstoot en luchtkwaliteit zijn daarentegen verbeteringspunten, waar hoge doelen voor zijn gesteld. Denk hierbij aan een reductie van 40% van CO₂ uitstoot in 2025 ten opzichte van het niveau in 1990 en het drastisch verbeteren van (openbaar) vervoer en het aanmoedigen van park-and-ride faciliteiten (Stelzner & Watson, 2009). Interessant is dat er een positieve correlatie is gevonden tussen burgerbetrokkenheid en ecologische duurzaamheid in alle onderzochte Europese steden. Dit betekent dat bewoners betrekken bij het milieubeleid cruciaal is voor het bevorderen van duurzaamheid in urbane gebieden. Dit is voordelig voor Amsterdam omdat de stad een relatief kleine populatie heeft (Stelzner & Watson, 2009). Participatie van bewoners wordt verder besproken in het deelhoofdstuk (urbane) sociale bewegingen.

Naast transportmogelijkheden zijn onder andere stadsparken, volkstuinten, moestuinten, sportparken, bermen, begraafplaatsen, plantsoenen en groene daken onderdeel van stadsgroen. Om steden te verduurzamen is een holistische aanpak nodig, waarin afwegingen gemaakt moeten worden tussen economische en ecologische belangen (Beatley, 2012; Gemeente Amsterdam, 2016). Bij het belang van groen in de stad wordt sinds de 19^e eeuw in meer of mindere mate bewust stilgestaan (Swanwick, Dunnett & Woolley, 2003). Vanaf deze tijd werd de functie van groen om te ontsnappen aan de toenemende luchtvervuiling erkend, en werden nieuwe stadsparken en groene zones aangelegd (Swanwick et al., 2003). De laatste decennia is de belangstelling voor groen in de stad exponentieel toegenomen.

2.2.2 Groen of stadsgroen

Assaye et al. (2017) definiëren stadsgroen als de algemene mate van *outdoor space* met begroeiing door bomen, struiken, planten of gras. Dit zijn bijvoorbeeld parken, rijen met bomen langs de kant van de weg of planten in de (voor)tuinen van publieke of private gebouwen (Assaye et al., 2017). Hier kan verder nog aan toegevoegd worden dat deze *spaces* direct of indirect beschikbaar zijn voor de gebruikers (Haq, 2011). Bij directe beschikbaarheid gaat het om actieve of passieve recreatie, terwijl indirecte beschikbaarheid van het stadsgroen bijdraagt aan een positieve stedelijke omgeving (Haq, 2011). Dit is gerelateerd aan de sociaal-emotionele waarden van groen, die in het derde deelhoofdstuk besproken worden.

Swanwick et al. (2003) hebben een classificatie gemaakt van alle *urban green space* (stadsgroen), waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen *linear green space*, *semi-natural habitats*, *functional green space* en *amenity green space*. Voor dit onderzoek is vooral de *amenity green space* (groenvoorziening) van belang. Hieronder vallen recreatieve groene ruimte (openbare parken en tuinen), incidentele groene ruimte (van huizen of overige gebouwen) en private groene ruimte (tuinen). Dit is samengevat in eerstvolgende afbeelding (figuur 2).

Figuur 2: Categorisatie van stedelijk gebied (Swanwick et al., 2013).

Binnen dit onderzoek zijn verschillende soorten stadsgroen van toepassing. Om de eerste hoofdvraag te kunnen beantwoorden, zal in hoofdstuk 4 specifiek worden gekeken naar het publieke groen waar deze initiatieven zich op richten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan postzegelparken of moestuintjes. De zogenaamde *grey space* (verharde oppervlakken zoals asfalt of stoeptegels) kan hierbij ook van belang zijn, aangezien buurtinitiatieven deze mogelijk willen aanpassen in hun poging om groen te stimuleren. Bij de tweede hoofdvraag, die aan de orde komt in hoofdstuk 5, wordt een bredere definitie van stadsgroen gebruikt omdat daar ingegaan wordt op de sociaal-emotionele waardering van buurtbewoners.

Er kan hierbij onderscheid gemaakt worden tussen *privégroen*, zoals groene daken en een voortuin, *straatgroen*, bijvoorbeeld bomen en stukjes gras, en *parkjes*, zoals speeltuinen. Daarnaast is er *hoofdweg groen*, waar bijvoorbeeld bredere stukken gras te vinden zijn en kanalen, en zijn er *stadsparken*, zoals een recreatiepark (Derkzen, 2017). Deze vijfdeling van stadsgroen door middel van schaalverschillen wordt gebruikt in dit onderzoek, hoewel straatgroen, parkjes en hoofdweg groen als één categorie beschouwd worden. Met andere woorden, de driedeling van stadsgroen die gehanteerd wordt is *privégroen*, *straatgroen* en *parkjes* (waaronder ook hoofdweg groen valt) en stadsparken.

2.2.3 Buurtgroen

De focus van dit verslag, met name in Hoofdstuk 4, zal liggen op 'groen in de buurt', zoals besproken in de Agenda Groen van de gemeente Amsterdam. Hieronder vallen postzegelparken, geveltuintjes, duurzame buurtinitiatieven en kleinschalige stadslandbouw (Agenda Groen, 2015).

Buurtgroen is welbeschouwd een van de weinige plekken in de stad waar mensen elkaar in vrijblijvendheid en zonder kosten te moeten maken, kunnen ontmoeten en kunnen verblijven. Aantrekkelijk buurtgroen en buurtparken zijn dan ook van essentieel belang voor het functioneren van wijken met betrekking tot het samenbrengen van buurtbewoners. Bij de vormgeving van buurtgroen en buurtparken moet rekening gehouden worden met de behoeften van verschillende leeftijden en de wensen van de verschillende culturen in de wijk. Uit onderzoek blijkt dat mensen met

meer groen in hun woonomgeving zich minder eenzaam voelen en minder vaak een tekort aan sociale steun ervaren (Maas et al., 2005).

Er is een positieve relatie tussen de hoeveelheid groen in de woonomgeving en het gevoel van veiligheid. In sterk verstedelijkte gebieden wordt gesloten groen echter wel als onveilig ervaren en moet er aandacht zijn voor de vormgeving van groenelementen (Maas et al., 2005). Niet alleen de aanwezigheid van groen in een wijk, maar vooral de toegankelijkheid ervan heeft een positief effect op de gezondheid van bewoners. Zo kan een groene omgeving wellicht uitnodigen tot fysieke activiteiten en een verbeterde sociale cohesie (Kawachi & Berkamn, 2000; Humpel et al., 2002).

2.2.4 Conclusie

Kortom, stadsgroen is een divers begrip en heeft als belangrijkste functie om de leefbaarheid en ecologische duurzaamheid van een stad te bevorderen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen privégroen; straatgroen en parkjes; en stadsparken. Het in kaart brengen van verschillende behoeftes van buurtbewoners en burgerbetrokkenheid stimuleren zijn cruciale aspecten met betrekking tot stads- en buurtgroen, die uitgebreid worden besproken in de volgende deelhoofdstukken.

2.3 (URBANE) SOCIALE BEWEGINGEN

2.3.1 Introductie

Het spectrum aan collectieve bewegingen die proberen verandering teweeg te brengen in de hedendaagse wereld is breed. Er zijn verschillende voorbeelden te noemen zoals jongeren-, culturele- en religieuze bewegingen. Zo zijn er ook groene bewegingen die bestaan uit groepen mensen die gezamenlijk werken aan het behoud en de ontwikkeling van groen in hun eigen omgeving. In dit onderzoek zal op laatstgenoemde de nadruk worden gelegd en om nog specifiek te zijn op buurtinitiatieven in relatie tot het groen in de stad.

In dit deelhoofdstuk wordt de vraag beantwoord hoe (urbane) sociale bewegingen zoals groene buurtinitiatieven worden beschreven in de literatuur. Gerelateerd aan het concept sociale bewegingen zijn burgerschap en empowerment. Burgerschap is gefocust op het in kaart brengen van de politieke betrokkenheid van inwoners. Empowerment beschrijft onder andere de mate van inzet en het verantwoordelijkheidsgevoel van bewoners (Eisen, 1994).

Deze drie concepten overlappen enigszins met elkaar door een overeenkomende focus op de mate van activiteit en betrokkenheid bij bepaalde aspecten van de maatschappij, zoals de groene omgeving. Om groene buurtinitiatieven beter te kunnen begrijpen is het daarom van belang om de dynamiek tussen sociale bewegingen, burgerschap en empowerment eerst toe te lichten. Vervolgens zal worden ingezoomd op de groene buurtinitiatieven zelf. Het doel hiervan is om inzicht te krijgen in de kenmerken, effecten, krachten, valkuilen en succesfactoren van groene buurtinitiatieven.

2.3.2 Sociale bewegingen

Volgens Touraine (2002) zijn er verschillende opvattingen over het sociale gebruik van gemeenschappelijke culturele waarden in de maatschappij. Mensen denken verschillend over wat goed of fout is, en wat het juiste of niet juiste is om te doen. Sociale bewegingen zijn volgens hem georganiseerde conflicten of conflicten tussen georganiseerde actoren over het sociaal gebruik van deze waarden. Sociale bewegingen kunnen dan ook worden beschreven als een reflectie van de maatschappij omdat ze laten zien welke conflicten en problemen er spelen (Touraine, 2002).

Daarnaast zijn ze van belang omdat ze streven naar verandering met het doel om de maatschappij te verbeteren.

In de literatuur worden sociale bewegingen op verschillende manieren geïnterpreteerd. Er is veel discussie over de precieze karakteristieken en om die reden zijn er dan ook kaders ontworpen om ze beter te kunnen analyseren. Zo introduceerde Touraine (1985) drie kenmerken van sociale bewegingen: (1) de identiteit van sociale bewegingen; (2) de tegenstander van sociale bewegingen; en (3) het maatschappelijk doel van sociale bewegingen. De eerste legt uit dat sociale bewegingen zelf bepalen hoe en wie ze zijn, de tweede verwijst naar de partij tegen wie ze zich verzetten, en de laatste beschrijft dat elke beweging zijn eigen visie heeft of doel waar zij naar streeft. Della Porta & Diani (1999) beschrijven sociale bewegingen aan de hand van vier principes die deels overlappen met de typologie van Touraine: (1) sociale bewegingen zijn informele interactie-netwerken met verschillende actoren; (2) sociale bewegingen hebben gedeelde overtuigingen en solidariteit die bijdraagt aan hun identiteit; (3) sociale bewegingen zijn een collectieve actie die afhankelijk zijn van conflict; en (4) sociale bewegingen maken gebruik van publieke protesten tegen hun tegenstander.

Deze kaders schetsten een algemeen beeld van sociale bewegingen maar het moet niet worden opgevat alsof het homogene groepen zijn met een blauwdruk om ze te herkennen. Het is daarom belangrijk om te benadrukken dat het concept verschillende ontwikkelingen heeft doorgemaakt. Alhoewel de definitie over de tijd niet is veranderd in de zin dat sociale bewegingen nog steeds worden gezien als een collectieve activiteit, worden ze wel op een andere manier georganiseerd (Feixa et al., 2009). Zo kan er volgens Feixa et al. (2009) en van der Heijden (2014) een onderscheid worden gemaakt tussen 'oude', 'nieuwe' en 'nieuwe nieuwe' sociale bewegingen.

Oude sociale bewegingen verwijzen naar het activisme in de negentiende eeuw en de industriële maatschappij. Het ging hier met name om activisme van sociale actoren dat gericht was op het verkrijgen van rechten voor de arbeidersklasse. Nieuwe sociale bewegingen kwamen op in de jaren '60 en '70 van de 20ste eeuw in de vorm van nieuwe netwerken zoals culturele en jongere tegenbewegingen. In Europa en Noord-Amerika verschoof het activisme van de fabriek naar de buurt. (Linkse) groeperingen in de stad initieerden projecten om ondersteuning te bieden aan worstelingen en problemen in hun eigen buurt. Vaak was de lokale autoriteit hun doelwit. Deze initiatieven worden in de literatuur ook wel 'urbane sociale bewegingen' genoemd (Fainstein & Fainstein, 1985; van der Heijden, 2014). Tot slot worden sociale bewegingen vanaf ongeveer de millenniumwisseling beschreven als nieuwe nieuwe sociale bewegingen doordat hun lokale activiteiten direct verbonden zijn aan een global netwerk met behulp van het internet. Deze bewegingen hebben een transnationaal karakter.

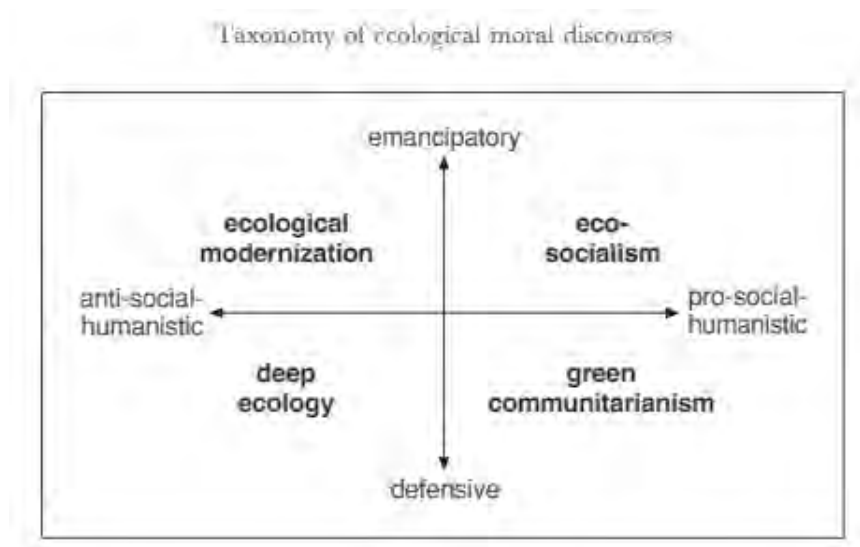
Met betrekking tot Nederland heeft de Moor (2014) verschillen en overeenkomsten geanalyseerd tussen coöperatieve initiatieven van de afgelopen 200 jaar. Deze initiatieven ontstaan van de 'bottom-up', wat inhoudt dat bewoners zelf het initiatief nemen om lokale problemen op te lossen. Of dit in samenwerking gaat met lokale overheden of niet verschilt per situatie. De conclusie die zij trekt uit haar analyse is dat er fundamentele verschillen zijn tussen historische instituties voor collectieve actie en hedendaagse initiatieven. Zo werden economische en sociale doelen vroeger vaak samengebracht in een collectief. Tegenwoordig is er voor elk doel wel een apart collectief te vinden. Een ander groot verschil is de duur van iemands betrokkenheid bij een collectief. De Moor (2014) beargumenteert dat mensen vroeger makkelijker geneigd waren om zich voor een langere periode te binden aan een coöperatie dan tegenwoordig het geval is. Een duidelijke oorzaak van deze ontwikkeling wordt niet beschreven.

2.3.3 Groen burgerschap

De term burgerschap speelt een belangrijke rol in sociale bewegingen omdat deze 'bewegingen' bestaan uit bewoners die willen participeren in de maatschappij en de politiek. Er zijn verschillende interpretaties van burgerschap zoals het liberale idee van gelijke rechten, het benadrukken dat burger zijn meer verantwoordelijkheden met zich meebrengt, of het meer radicale perspectief dat politieke participatie accentueert. Relevant voor dit onderzoek is de relatie tussen burgerschap en groen, ook wel groen burgerschap genoemd, wat zich uit in individuen of groepen in maatschappijen die betrokken raken bij het zoeken naar manieren om duurzamer en ethischer te leven. Smith (2005) definieert deze term als het erkennen van plichten om het milieu te beschermen en tevens het handelen hiernaar. Hierbij wordt verantwoordelijkheid steeds meer op individueel niveau genomen, waarbij of het individu of het welzijn van de gemeenschap centraal staat.

Er kan op verschillende manieren gekeken worden naar groen burgerschap. Dean (2001) heeft hiervoor een taxonomie opgesteld (figuur 3) waarin hij onderscheidt maakt tussen vier verschillende ecologische ideologieën die de basis vormen voor groen burgerschap. Op de horizontale as staat het anti-social-humanistic perspectief tegenover het pro-social-humanistic perspectief opgesteld om het onderschikken van de mens versus het beschermen van de mens aan te duiden. De verticale as verwijst naar het verschil tussen progressieve transformatie in de toekomst (emancipatory) en een terughoudende kijk naar verandering (defensive).

De uitkomsten hiervan zijn de volgende ontwikkelingen: (1) ecological modernization, waarin de mens ondergeschikt is aan economische groei en technologische oplossingen centraal staan; (2) deep ecology, waarin de mens ondergeschikt is aan de natuur; (3) green communitarianism, wat gaat om in balans leven met de natuur; en (4) eco-socialism, wat streeft naar het creëren van een solidaire samenleving binnen de ecologische context. Laatstgenoemde is gerelateerd aan de emancipatie van mensen, wat nodig is alvorens emancipatie van de natuur mogelijk is. Deze stelling is gebaseerd op de assumptie dat menselijke exploitatie van de aarde voortvloeit uit menselijke exploitatie van andere mensen (Dean, 2001). Het mondiale mede-verantwoordelijkheidsgevoel voor ecologische duurzaamheid en de erkenning van onderlinge afhankelijkheid zijn belangrijke uitgangspunten van deze ideologie en met name in het Westen wint deze progressieve manier van denken terrein. Het is echter niet zo dat deze ideologieën op zichzelf staan. Vaak komt een individuele vorm van groen denken voort uit meer dan een van deze discoursen, ongeacht hun tegenstrijdige perspectieven (Dean, 2001).

Figuur 3: Taxonomie van ecologische morele discoursen (Dean, 2001).

Omdat groen burgerschap een proces is wat tijd nodig heeft om zich te vormen, beargumenteert Smith (2005) dat institutionele structuren hier een belangrijke rol in moeten spelen. Zijn idee is dat instituties mee moeten veranderen om groen burgerschap te kunnen blijven stimuleren. Een context waar dit goed mee samengaat is die van een deliberatieve democratie, een vorm van publieke besluitvorming waar overleg tussen bewoners een essentieel onderdeel van uitmaakt. Vanuit het perspectief van groene bewoners kan dit namelijk gezien worden als een effectief mechanisme dat ervoor kan zorgen dat bewoners een verantwoordelijkheidsgevoel voor het milieu internaliseren (Smith, 2005). Een voorbeeld van wat daar dan uiteindelijk uit kan ontstaan is een groen buurtinitiatief. De vraag blijft echter wel in hoeverre bewoners daadwerkelijk met elkaar in overleg zullen gaan en dus ook in hoeverre deze context van een deliberatieve democratie groen burgerschap zal stimuleren en zal leiden tot het ontstaan van groene buurtinitiatieven.

2.3.4 Empowerment

Gerelateerd aan sociale bewegingen en groen burgerschap is empowerment. Deze term wordt voor een groot variatie aan doeleinden gebruikt, van het uitleggen van organisationele effectiviteit tot onderzoek naar de machteloosheid van minderheidsgroepen (Conger & Kanungo, 1988). Empowerment is belangrijk voor een gemeenschap om actie te ondernemen, een project te implementeren en te evalueren. Inzet en verantwoordelijkheidsgevoel (als onderdelen van empowerment) zijn cruciaal voor het voortbestaan van een initiatief en zeer verschillend per initiatief (Eisen, 1994).

Eisen (1994) stelt dat kleine, meer homogene buurten zich wellicht beter lenen voor buurtinitiatieven omdat zij een voorsprong hebben in het vormen van een sociale identiteit en cohesie. Betrokkenheid bij een buurtinitiatief kan als empowering worden ervaren omdat deze participatie gerelateerd is aan het verkrijgen van meer competenties, hoger zelfvertrouwen, een gevoel van 'burgerplicht' en verlaagde gevoelens van hulpeloosheid (Florin & Wandersman, 1990). Daarnaast kan het participeren in een buurtinitiatief van invloed zijn op de verdeling van macht en besluitvorming binnen een buurt en kan het bijdragen aan verbetering van de buurt (Florin & Wandersman, 1990).

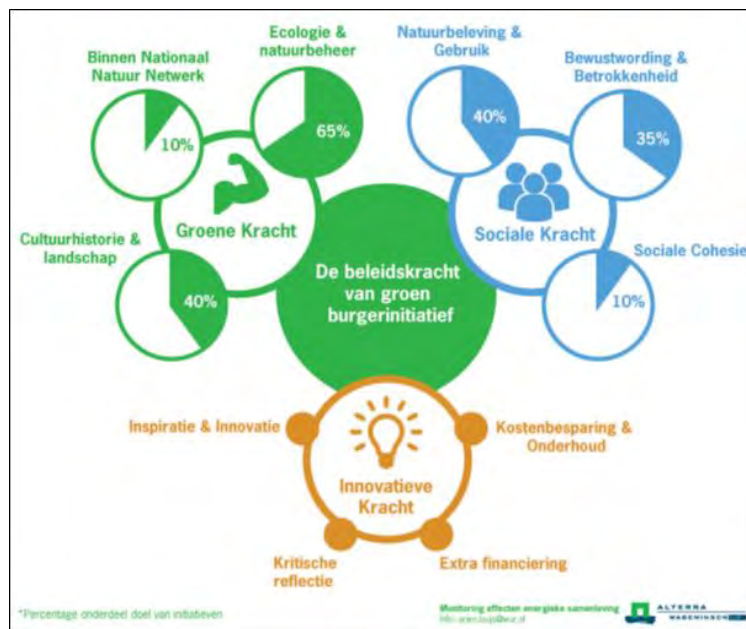
Tot zover de uitleg van de drie kernconcepten sociale bewegingen, groen burgerschap en empowerment. Wat duidelijk is geworden is dat deze termen elkaar beïnvloeden en aan elkaar zijn verbonden. Door zich te verenigen als een collectief met als doel het milieu te beschermen, zijn sociale bewegingen namelijk bezig met het uitbreiden van hun groen burgerschap. Empowerment kan dit proces faciliteren maar kan tegelijkertijd ook een uitkomst zijn van een dergelijk initiatief. Het is deze context waarin groene buurtinitiatieven in ontstaan.

2.3.5 Groene buurtinitiatieven

Mattijssen et al. (2017) beschrijven groene buurtinitiatieven als initiatieven op kleine schaal die zich richten op het groen in de buurt. Ze bestaan vaak uit enthousiaste en betrokken burgers die samen willen werken aan het beheren en beschermen van groene zones in hun buurt (Mattijssen et al., 2015). Daarnaast worden ze gekenmerkt door hun zelforganisatie, wat inhoudt dat de initiatieven zowel in de opstartfase als tijdens de beheerfase grotendeels zelf verantwoordelijk zijn voor hun voortbestaan (van Dam et al., 2014).

Alhoewel groene buurtinitiatieven algemene kenmerken hebben, zijn er vaak verschillende aandachtspunten, strategieën en middelen. Om dit overzichtelijk te maken heeft Mattijssen et al. (2015) een indeling ontwikkeld met drie dimensies van betrokkenheid. De eerste dimensie is *beschermen*, waar de nadruk ligt op fysieke activiteiten in het groen. Een voorbeeld hiervan is natuurbeheer. Bij de tweede dimensie ligt de nadruk op *beleven*, door te kijken naar de gebruiksfunctie van groen. Denk hierbij aan buurtbewoners die gebruiksgroen zelf beheren in hun buurt. De derde dimensie verwijst naar de *beïnvloeding* van beleid en beheer door politieke groepen. Een voorbeeld daarvan is protestacties tegen het huidige natuurbeleid.

Binnen deze dimensies van betrokkenheid hebben groene buurtinitiatieven verschillende doelen en zoals de naam al doet vermoeden zijn dit primair groene doelen. Het soort groen verschilt daarbij aanzienlijk maar de natuur wordt over het algemeen wel ecologisch waardevol geacht (Mattijssen et al., 2015). Het is echter niet zo dat groene buurtinitiatieven zich alleen op groene doelen richten en daarom heeft Mattijssen et al. (2015) deze doelen onderverdeeld in drie categorieën die in de praktijk vaak overlappen: groene kracht, sociale kracht en innovatieve kracht. In figuur 4 is de relatie tussen deze categorieën gevisualiseerd.

Figuur 4: De beleidskracht van groeninitiatieven (Mattijssen et al., 2015)

Groene kracht hangt samen met het versterken van de ecologische waarde van groen. Dit uit zich over het algemeen in fysieke werkzaamheden zoals het onderhouden van moestuintjes of het omvormen van grijze naar groene ruimtes (zoals besproken in het vorige deelhoofdstuk). Mattijssen et al. (2015) spreekt hierbij dan ook van fysieke doelen en deze verschillen van de sociale doelen die gerekend worden tot de sociale kracht van groene buurtinitiatieven. Denk hierbij aan het vergroten van de natuurbetrokkenheid of het bevorderen van de sociale cohesie. Sociale doelen zijn voor sommige initiatieven zelfs belangrijker dan de fysieke doelen. Dit is met name het geval in de steden aangezien op deze manier bevolkingsgroepen uit verschillende sociaal-culturele lagen met elkaar in contact kunnen worden gebracht, zoals zorgbehoevenden en etnische minderheden (Mattijssen et al., 2015). Wel is het zo dat deze sociale doelen vaak niet expliciet worden genoemd. Tot slot verwijst innovatieve kracht naar de mogelijke rol die is weggelegd voor kritische betrokkenen om te voorkomen dat besluitvorming 'zelfreferentieel' wordt en losgezongen raakt van de samenleving (Mattijssen et al., 2015). Door hun vaak brede diversiteit en soms afwijkende visie op natuur kunnen groene buurtinitiatieven bijdragen aan reflectie op en thematische verbreding van het natuurbeheer.

2.3.6 Succes- en faalfactoren van groene buurtinitiatieven

Of buurtbewoners voor langere tijd betrokken blijven bij bepaalde groene buurtinitiatieven is van te voren niet vast te stellen. Elke situatie is anders en er is dan ook niet een lijstje met punten waar een initiatief aan moet voldoen om succes te behalen. Wel zijn er terugkerende elementen te herkennen tijdens de opstart- en beheerfase die invloed op hebben op de werking van een buurtinitiatief. In andere woorden, wat is er belangrijk voor een groen buurtinitiatief?

Allereerst is het belangrijk dat een initiatief enige vorm van structuur heeft met betrekking tot het hebben van een planning, duidelijke doelen en strategieën om deze doelen te bereiken (Eisen, 1994). Daarnaast is representatie, legitimatie en connectie van belang. Representatie ofwel vertegenwoordiging gaat over de uitstraling van een initiatief. Legitimatie is het recht om iets uit te voeren en connectie verwijst naar de relaties binnen een buurtinitiatief.

Ook spelen de governance structuren en capaciteiten binnen een initiatief een grote rol (Chaskin & Garg, 1997). Met betrekking tot governance structuren kan het namelijk zijn dat een kleine groep verantwoordelijkheid neemt of dat er wordt verondersteld dat iedereen een gelijke bijdrage levert. Het is daarom belangrijk om na te denken over het niveau van betrokkenheid van een deelnemer omdat vaak niet iedereen evenveel tijd en moeite investeert in een project. Capaciteiten verwijzen naar de kennis of expertise die nodig is om een initiatief op te richten. Mensen die eerder betrokken zijn geweest bij een initiatief en ervaring hebben met bijvoorbeeld subsidieaanvragen, een voorstel schrijven of het contact met de gemeente onderhouden, kunnen dan ook een meerwaarde hebben (Fröding et al., 2011). Daarnaast is het goed om te weten dat groene gevels na tien jaar significante ecologische voordelen hebben maar dat er ook nadelen aan verbonden zijn zoals opgestapelde bladeren in de herfst. Het is daarom belangrijk om groen te kiezen dat past bij de buurt en hier kennis over te vergaren (Köhler, 2008).

Mattijssen et al. (2015) benadrukt het belang van traditionele netwerken en subsidies. Overheden zijn vaak nog een belangrijke actor voor groene buurtinitiatieven, met name voor het verkrijgen van financiering, als eigenaar en het verlenen van vergunningen. Daarnaast kunnen betrokkenen gestimuleerd worden om na te denken over alternatieve strategieën om de juiste hulp en resources te krijgen. Hierin kan de overheid ondersteunen door implementatierichtlijnen of stimuleringsprogramma's op te zetten (Köhler, 2008). Turner (1999) beargumenteert dat om op de lange termijn als buurtinitiatief actief te blijven er zowel economisch als sociaal en politiek geïnvesteerd moet worden in het project. Ook voor het vergroten van het deelname aan en draagvlak voor (groene) buurtinitiatieven is vaak externe hulp nodig. Subsidies die op de lange termijn verstrekt worden en het betrekken van lokaal gevestigde organisaties zijn voorbeelden van maatregelen die hieraan kunnen bijdragen (Mossberger, 2010).

Samenwerking met overheden en professionals kan tevens ook voor dilemma's zorgen. Door de veelal brede doelen van groene buurtinitiatieven wordt er automatisch een flexibele opstelling van andere betrokken partijen gevraagd. In de praktijk lopen de doelen van groeninitiatieven echter vaak niet samen met vastgelegde beleidsdoelen (Mattijssen et al., 2015). Heldere communicatie tussen beide partijen en het afstemmen van doelen is dan ook essentieel. Hierbij speelt vertrouwen een grote rol (van Dam et al., 2014).

Een ander aspect wat de continuïteit van buurtinitiatieven kan beïnvloeden is kleinschaligheid en ontevredenheid over de impact van het initiatief. In de praktijk is het namelijk vaak zo dat een dergelijk initiatief geen structurele problemen in de buurt zoals racisme en sociaal-economische ongelijkheid zal oplossen terwijl dat wel soms verondersteld wordt (Mossberger, 2010). Desalniettemin kunnen buurtinitiatieven wel bijdragen aan versterking van de leefbaarheid in de omgeving en zorgen voor meer zelforganisatie, zelfwaarde en het ontwikkelen van vaardigheden van betrokken bewoners. Deze outputs hebben vaak een aanzienlijk positieve invloed op de gemeenschap. Tegelijkertijd moet er altijd kritisch gekeken worden naar wie er profiteert van een buurtinitiatief en wie niet betrokken is of zelfs wordt buitengesloten (Mossberger, 2010).

2.3.7 Conclusie

Wat in dit deelhoofdstuk naar voren is gekomen is dat groene buurtinitiatieven ontstaan in een bredere context van sociale bewegingen, groen burgerschap en empowerment. Sociale bewegingen worden gekenmerkt door hun collectieve actie en diversiteit. Zo zijn er verschillen tussen maar ook binnen sociale bewegingen. Groene bewegingen leggen de nadruk op het behoud en de ontwikkeling van groen in hun eigen omgeving en gerelateerd hieraan is het nemen van groen burgerschap, waaraan plichten om het milieu te beschermen verbonden zijn. In de praktijk neemt dit vaak fysieke vormen aan zoals het aanleggen van moestuinen of geveltuintjes maar er zijn ook sociale doelen te onderscheiden die de sociale cohesie proberen te bevorderen. Laatstgenoemde spelen met name in grote steden een grote rol terwijl ze vaak niet expliciet genoemd worden als doel.

Er zijn diverse valkuilen en succesfactoren van buurtinitiatieven, met name met betrekking op de kennis, vaardigheden, structuur en de langetermijnvisie van initiatiefnemers en betrokkenen. Het is ook belangrijk om altijd na te gaan wie er precies participeert in een buurt. Daarnaast kan stimulering vanuit de gemeente, met name door subsidies en richtlijnen, van belang zijn. Tevens kan het creëren van lokale netwerken ervoor zorgen dat buurtinitiatieven blijven bestaan en dat hun impact vergroot wordt.

2.4 SOCIAAL-EMOTIONELE WAARDEN VAN GROEN

2.4.1 Introductie

In dit deelhoofdstuk wordt besproken welke sociaal-emotionele waarden betrekking hebben op groen. Natuurbeelden, *sense of place* en *imago* en *identiteit* zijn belangrijke concepten voor het onderzoek om een overzicht te creëren van de onderliggende concepten die gerelateerd zijn aan sociaal-emotionele waarden die van belang zijn voor groene buurtinitiatieven.

2.4.2 Sociaal-emotionele waarden van groen

Dit onderzoek is gericht op de waarden die buurtbewoners aan groen toeschrijven. Deze waarden worden niet in monetaire waarde omgezet omdat de focus ligt op het begrijpen van sociaal-emotionele waarden. De nadruk ligt op het verkrijgen van inzicht in de waarden die bewoners aan groen toekennen, ofwel de betekenis die mensen geven aan groen (Goossen, 2017). Hoewel er diverse waarden te hechten zijn aan groen, is dit onderzoek specifiek gericht op de volgende waarden die groen kan hebben: *gezondheid*, *sociale cohesie*, *educatie*, *veiligheid*, *esthetiek*, *recreatie_en_milieu*. Hoewel er in de literatuur veel meer waarden te vinden zijn, wordt hier gekozen om de focus vooral te leggen op bovengenoemde waarden omdat deze het vaakst in de literatuur naar voren komen (Stuyver & Hagenbeek, 2017). Eventueel zouden ook de waarden infrastructuur, cultuurhistorie, energie, waterhuishouding en economische waarden een rol kunnen spelen (Buck Consultants International, 2016; Kleerekoper, 2017). Denk bij infrastructuur bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om een route door het groen te kiezen of het verminderd gebruik van auto's als gevolg van meer groen (Kleerekoper, 2017). Bovengenoemde waarden zouden ook omschreven kunnen worden als *functionele waarden* van groen aangezien het hier vooral gaat om de invloed die groen heeft op menselijk welzijn. Dit in tegenstelling tot de classificering van waarden op een hoger abstractieniveau die hieronder besproken worden.

Op een abstracter niveau kunnen natuurwaarden gecategoriseerd worden in esthetisch, dominionistisch, humanistisch, moralistisch, naturalistisch, negativistisch, wetenschappelijk, symbolisch en utilitaristisch (Low, 2005; Kellert & Wilson, 1995). Esthetisch verwijst dan naar de aantrekkelijkheid en schoonheid van groen en de natuur (Low, 2005; Kellert & Wilson, 1995). Levende organismen staan vaak in het middelpunt van de esthetische waardering van natuur. Ook uitgestrekte landschappen of wilde dieren worden vaak van hoge esthetische waarde geschat (Kellert & Wilson, 1995). De dominionistische blik op natuur gaat om het verlangen om te heersen over de natuur. Deze waarde wordt vaak geassocieerd met destructieve neigingen, verspilling en het exploiteren van de natuur (Kellert & Wilson, 1995). Humanistisch verwijst naar een emotionele band met groen (Low, 2005). Vergelijkbaar met de esthetische waarde wordt binnen een humanistische blik op de natuur vooral emotie gevoeld ten aanzien van wezens met een waarnemingsvermogen. De humanistische ervaring van affectie kan zelfs als liefde omschreven worden hoewel dit gevoel het meest wordt genoemd in relatie tot huisdieren (Kellert & Wilson, 1995). Moralistisch gaat om ethische en spirituele binding met groen, waarbij sterke gevoelens van affiniteit, verantwoordelijkheid over en zelfs eerbied voor de natuur een rol spelen (Low, 2005; Kellert & Wilson, 1995). Naturalistisch gaat om het onderzoeken van groen (Low, 2005). De naturalistische waarde omvat een fascinatie, verwondering en ontzag voor de natuur (Kellert & Wilson, 1995). Negativistische waarde heeft betrekking op angst en afkeer van groen (Low, 2005). Negativistische neigingen hebben vaak geresulteerd in massale vernietiging van (onderdelen van) de natuur (Kellert & Wilson, 1995). De wetenschappelijke waardering van natuur is gericht op kennis over groen. Hierbij wordt de nadruk gelegd op het functioneren van biofysische entiteiten en fysiologische processen (Low, 2005; Kellert & Wilson, 1995). Symbolische waardering gaat om de verbeeldingskracht van groen waarbij het menselijk gebruik van de natuur als hulpmiddel voor communicatie wordt gereflecteerd (Kellert & Wilson, 1995). Utilitaristisch, tenslotte, gaat over de materiële beloning van groen (Low, 2005). Het gaat hierbij om de baten die de mens aan de natuur ontleent (Kellert & Wilson, 1995).

Zoals hierboven blijkt kunnen mensen heel verschillende waarden hechten aan groen en aan de natuur. Dit hoeft echter niet te betekenen dat men ook op dezelfde manier gebruik maakt van groen. Naast de hiervoor beschreven functionele en abstracte waarden wordt er in de literatuur een duidelijke tweedeling gemaakt tussen gebruiks- en niet-gebruikswaarden (use- and non-use value) van groen. Gebruikswaarde is de mate en frequentie waarin natuur daadwerkelijk gebruikt wordt en heeft vaak te maken met de affiniteit die mensen met groen hebben. De economische waarde van een gebied is sterk gerelateerd aan de gebruikswaarde. Niet-gebruikswaarde daarentegen gaat om waarden die mensen hechten aan groen, zonder dat ze gebruik van het groen maken. Binnen de niet-gebruikswaarde kan onderscheid worden gemaakt tussen de bestaanswaarde, optiewaarde, altruïstische waarde en verervingswaarde (Goossen, 2017). Bestaanswaarde is de waarde die mensen ontleen aan het feit dat ze weten dat (bepaald) groen bestaat, zelfs als ze er nooit gebruik van zullen maken (Dixon & Pagiola, 1998). Onder optiewaarde wordt de waarde verstaan die mensen hechten aan het openhouden van de optie om groen te gebruiken (Goossen, 2017). Altruïstische waarde gaat over de waarde die mensen hechten aan het feit dat anderen gebruik kunnen maken van groen zonder dat zij dat zelf doen (Goossen, 2017). Verervingswaarde, tenslotte, gaat om het verlangen dat groen gebruikt wordt door toekomstige generaties (De Groot et al., 2006).

2.4.3 Natuurbeelden

De waarden die mensen geven aan het groen in hun buurt wordt voor een deel beïnvloed door hoe zij zelf naar natuur kijken en welke overtuigingen zij hierbij hanteren. Dit wordt ook wel het natuurbeeld genoemd. Natuurbeelden bestaan onder andere uit de meningen van mensen met betrekking tot natuurbeheer, hun definitie van natuur en groen en hun visies op natuurlijke processen (Buijs, 2009a). Mensen die vergelijkbare normen en waarden hebben, kunnen toch verschillen in de manier waarop natuur en natuurbeheer wordt gewaardeerd (Manfredo et al., 1999). Hoewel natuurbeelden mentaal gevormd worden, en dus per individu verschillen, kunnen cultuur en subcultuur een sterke rol spelen in deze mentale beeldvorming. Het beeld dat de media van natuur schept, kan bijvoorbeeld een mogelijke invloed zijn (Buijs et al., 2009a).

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen natuurbeelden van deskundigen en natuurbeelden van leken. Gezien de focus van dit onderzoek op groene buurtinitiatieven en de waarden die buurtbewoners hechten aan groen, wordt hier vooral ingegaan op de tweede categorie. Het is mogelijk dat sommige betrokken bewoners of initiatiefnemers deskundige kennis hebben en dit kan hun natuurbeeld beïnvloeden. Volgens onderzoek van Buijs (2009a) kunnen onder de Nederlandse bevolking de volgende vier dominante natuurbeelden worden onderscheiden: (1) Wildernis; (2) Breed; (3) Esthetisch; en (4) Functioneel. Deze vier natuurbeelden zullen hieronder kort besproken worden.

Binnen het wildernis natuurbeeld gelooft men dat de mens zo min mogelijk zou moeten ingrijpen in de natuur, het liefst helemaal niet. De natuur wordt gezien als een holistisch en ecocentrisch geheel. Mochten er ingrepen in de natuur plaatsvinden, dan mogen deze niet zichtbaar zijn. Autonomie en onafhankelijkheid van de natuur zijn de meest belangrijke waarden binnen dit natuurbeeld (Buijs, 2009a). Om deze reden ziet men in dit natuurbeeld alleen ongerepte natuur als echte natuur.

Het brede natuurbeeld hanteert een bredere definitie van natuur en heeft een meer individualistische (biocentrische) focus. Hiermee wordt bedoeld dat alle individuele planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en daarom stuk voor stuk beschermd moeten worden (Buijs, 2009a). Hierbij is een beperkte hoeveelheid aan menselijk ingrijpen in de natuur toegestaan zolang dit ten behoeve is van de bescherming van plant of dier.

Bij het esthetisch natuurbeeld ligt de nadruk op het belang van de schoonheid van landschappen en de recreatieve functie van natuur. Om deze reden prefereert men hierbij verzorgde en aantrekkelijke landschappen waarbij de mens actief ingrijpt in de natuur om deze te onderhouden. Binnen dit beeld wordt er een brede definitie van natuur gehanteerd, waaronder ook stadsparken en cultuurlandschappen vallen (Buijs, 2009a).

Volgens het functionele natuurbeeld moet de natuur intensief beheerd worden. Hierdoor kan er optimaal gebruik gemaakt worden van natuurlijke hulpbronnen en wordt voorkomen dat overlast en ziektes zich verspreiden vanuit natuurgebieden. De focus van dit natuurbeeld ligt op landbouw, bosbouw, recreatie en toerisme (Buijs, 2009a).

In deelhoofdstuk 2.3.3 is de taxonomie van ecologische morele discoursen van Dean (2011) besproken. Deze taxonomie heeft overlap met de hier besproken natuurbeelden. In dit onderzoek is ervoor gekozen om de hier besproken natuurbeelden te gebruiken in de enquête omdat al veel ander onderzoek naar deze natuurbeelden is gedaan en er derhalve een gestandaardiseerde en geteste vragenlijst beschikbaar is.

2.4.4 Sense of place en imago en identiteit

De relatie tussen mensen en hun omgeving wordt door middel van veel verschillende concepten beschreven (Marcouyeux & Fleury-Bahi, 2011). Doordat elk individu verschillende waarden toekent aan groen en een eigen beeld heeft van hoe er met de natuur omgegaan hoort te worden, zullen individuen ook verschillende betekenissen toekennen aan groen. Deze betekenis die een persoon of groep toekent aan een geografische locatie wordt ook wel *sense of place* genoemd. In de literatuur zijn veel verschillende definities en categorisering gemaakt met betrekking tot *sense of place*. Jorgensen en Stedman (2001) analyseren (een aantal van) deze definities en definiëren *sense of place* vervolgens als een multidimensionaal concept dat de volgende elementen omvat: (1) overtuigingen van een individu over de relatie tussen mens en plek; (2) gevoelens voor een specifieke plek; en (3) de exclusiviteit van het gedrag van deze persoon dat vertoond wordt op de desbetreffende plek in vergelijking met alternatieve locaties (Jorgensen & Stedman, 2001). Omdat Jorgensen en Stedman (2001) in hun artikel met meerdere definities en visies op *sense of place* rekening houden, zal hier de definitie die zij gebruiken overgenomen worden.

Volgens Jorgensen en Stedman (2001) is *sense of place* een overkoepelend concept dat onderdelen als *place-attachment*, *place-dependence* en *place-identity* omvat. *Place-attachment* kan beschreven worden als een positieve connectie die ontstaat tussen een mens en zijn of haar omgeving (Jorgensen & Stedman, 2001; Williams et al., 1992). Het gaat hier nadrukkelijk om een emotionele connectie (Jorgensen & Stedman, 2001). *Place-dependence* kan gedefinieerd worden als de sterkte van de associatie die iemand voelt tussen zichzelf en de omgeving waarin degene verkeerd. Het hoeft hier, in tegenstelling tot *place-attachment*, niet te gaan om een positieve associatie. *Place-dependence* beschrijft hoe goed een bepaalde omgeving of plek in staat is om de benodigdheden en doelen van een individu tegemoet te komen in vergelijking met alternatieve plekken (Jorgensen & Stedman, 2001; Stokols & Shumaker, 1981). *Place-identity*, tenslotte, omvat alle dimensies die de persoonlijkheid van een individu in relatie tot de fysieke omgeving bepalen. Deze dimensies worden gevormd door middel van een complex patroon van bewuste en onbewuste ideeën, overtuigingen, voorkeuren, emoties, waarden, doelstellingen, gedragsneigingen en vaardigheden die relevant zijn voor deze omgeving (Proshansky, 1978). Met andere woorden, naast de potentie tot het vervullen van levensbehoeftes en doelstellingen (*place attachment*) kan een plek ook gezien worden als een essentieel onderdeel van de identiteit van een persoon wat resulteert in een sterke emotionele connectie met een plek (Williams et al., 1992).

Mensen kunnen dus een identiteit verlenen aan een bepaalde plek. Maar een plaats zelf heeft vaak ook een identiteit. Deze identiteit komt voort uit de historie van en stad en de stand van zaken in een stad (McCarthy, 2006). Gerelateerd aan de identiteit van een plek en aan *place-identity* is het *imago* van een plek. Het *imago* is het beeld of de indruk die mensen hebben van een bepaalde plek (McCarthy, 2006) en evolueert als gevolg van interacties tussen individuen, sociale groepen en hun omgeving (Marcouyeux & Fleury-Bahi, 2011). Marcouyeux en Fleury-Bahi (2011) vonden een positieve relatie tussen het *imago* van een plek en *place-identity*. Hierbij geldt dat een positief *imago* zorgt voor een sterkere *place-identity*. Het creëren van een positief *imago* lijkt dus belangrijk te zijn voor de mate waarin mensen zich identificeren met een bepaalde plek.

2.4.5 Conclusie

Kortom, aan groen kunnen verschillende sociaal-emotionele waarden toegekend worden. De waarden die het meest in de literatuur genoemd worden in relatie tot groen zijn gezondheid, sociale cohesie, educatie, veiligheid, esthetiek, recreatie en milieu. Deze waarden worden in dit onderzoek ook wel functionele waarden worden genoemd aangezien het gaat om waarden die de functie van groen beschrijven met betrekking tot menselijk welzijn. Naast deze functionele waarden kunnen op een abstracter niveau de waarden esthetisch, dominionistisch, humanistisch, moralistisch, naturalistisch, negativistisch, wetenschappelijk, symbolisch en utilitaristisch worden onderscheiden. Naast dat er verschillende waarden gehecht kunnen worden aan groen en aan de natuur, maken mensen ook op verschillende manieren gebruik van groen. Tenslotte wordt er naast de functionele en abstracte waarden in de literatuur een tweedeling gemaakt tussen gebruiks- en niet-gebruikswaarden (use- and non-use value) van groen. Binnen de niet-gebruikswaarde kan weer onderscheid worden gemaakt tussen bestaanswaarde, optiewaarde, altruïstische waarde en verervingswaarde.

Deze waarden die worden toegekend aan groen en de natuur worden voor een deel beïnvloed door hoe mensen zelf naar groen kijken en welke overtuigingen zij hierbij hebben. Dit wordt ook wel het natuurbeeld genoemd. De meest dominante natuurbeelden in Nederland zijn wildernis, breed, esthetisch en functioneel.

Als het gaat om de relatie tussen mens en zijn of haar omgeving is het concept sense of place belangrijk om te belichten. Sense of place is een overkoepelende term die de concepten place-attachment, place-dependence en place-identity omvat. Gerelateerd aan place-identity is het imago van een plek. Dit heeft betrekking op het beeld of de indruk die mensen hebben van een plek. Omdat een positief imago zorgt voor een sterkere place-identity, is het van belang aandacht te schenken aan het creëren van een positief imago van een bepaalde plek.

2.5 CONCLUSIE

Er zijn vele onderliggende relaties tussen stadsgroen, betrokkenheid van burgers in sociale bewegingen en groene buurtinitiatieven, en de sociaal-emotionele waarden die aan groen en aan een omgeving gehecht kunnen worden. Naast idealen van ecologische duurzaamheid, speelt het begrip sociale cohesie een aanzienlijke rol in het bevorderen van groen op buurtniveau. Er zijn diverse manieren waarop stads- en buurtgroen, sociale bewegingen, groene buurtinitiatieven en sociaal-emotionele waarden van groen en natuur gedefinieerd en gecategoriseerd kunnen worden. In dit onderzoek staan de volgende categorisaties centraal:

- Stadsgroen: privégroen; straatgroen en parkjes; stadsparken.
- Krachten: groen; sociaal; innovatief.
- Sociaal-emotionele waarden: gezondheid; sociale cohesie; educatie; veiligheid; esthetiek; recreatie; milieu.
- Natuurbeelden: wildernis; breed; esthetisch; functioneel.

De informatie die besproken is in dit hoofdstuk vormt de basis van het onderzoek naar groene buurtinitiatieven en de waardering van groen in het stadsdeel Amsterdam-Oost dat in dit rapport wordt beschreven.

HOOFDSTUK 3.

Methode

3.1 INTRODUCTIE

In dit hoofdstuk zal de methode van dit onderzoek worden besproken. Er zijn verschillende acties ondernomen om tot de resultaten van dit onderzoek te komen. Zo zijn er interviews afgenomen, is er een enquête verspreid en werd er een discussieavond georganiseerd. De resultaten van de eerste twee activiteiten zijn terug te vinden in het voorliggende verslag, de laatste activiteit is bedoeld om dit alles te presenteren.

3.2 INTERVIEWS

In totaal zijn er voor dit onderzoek veertien mensen geïnterviewd. Dit zijn semi-gestructureerde interviews die als doel hadden om een diepgaand beeld te verkrijgen van groene buurtinitiatieven en de sociaal-emotionele waarden van groen onder bewoners van Amsterdam-Oost. Dit zijn met name interviews geweest op buurtniveau met, in alle gevallen, bewoners ouder dan 18 jaar. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen betrokkenen en niet betrokkenen. Er is gekozen voor dit onderscheid opdat een zo volledig mogelijk beeld van de waardering van groen in Amsterdam-Oost gegeven kan worden. Onder betrokkenen vallen initiatiefnemers van een groen buurtinitiatief of anderen die betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief. Niet betrokkenen zijn bewoners die dat (nu) niet zijn. Wanneer alleen gekeken zou worden naar buurtbewoners die betrokken zijn bij een groen initiatief zouden de resultaten niet volledig zijn.

Om de context te begrijpen waarin deze buurtinitiatieven zijn ontstaan hebben er daarnaast drie semi-gestructureerde interviews plaatsgevonden: twee met de gemeentelijke gebiedsmakelaars van Amsterdam-Oost en één met beleidsmedewerkers van de centrale stad. De interviews met deze gemeentemedewerkers zijn gekozen om de onderzoeksvragen omtrent verschillende stakeholders te kunnen beantwoorden. Hierbij kunnen aan de hand van de buurtinitiatieven het perspectief van initiatiefnemers en gemeentemedewerkers worden vergeleken. Op deze manier zijn de geïnterviewden onderverdeeld in drie categorieën.

Selectie geïnterviewden

De eerste categorie, de betrokken buurtbewoners/initiatiefnemers zijn op verschillende manieren geselecteerd. Via de Stadslandbouw plattgrond van de Gemeente Amsterdam en een contactenlijst beschikbaar gesteld door Nienke Kwikkel (ANMEC) zijn tien verschillende groene buurtinitiatieven benaderd, waarvan uiteindelijk met zes initiatieven interviews hebben plaatsgevonden. Binnen de tweede categorie, de niet betrokken buurtbewoners, zijn vijf interviews uitgevoerd. Met hen is voornamelijk contact gemaakt door gebruik te maken van persoonlijke netwerken. Wel is geprobeerd om zo divers mogelijk te selecteren door te kijken naar diversiteit op het gebied van leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en achtergrond. De derde categorie bestaat uit gemeentemedewerkers. Hiervoor zijn drie interviews uitgevoerd, waarvan twee met de gemeentelijke gebiedsmakelaars en één met twee beleidsmedewerkers van Gemeente Amsterdam. Via internet zijn de gemeentelijke gebiedsmakelaars van zowel de Oosterparkbuurt als de Indische Buurt gevonden en via de contacten van het GPA is contact opgenomen met de beleidsmedewerkers.

Binnen de drie verschillende groepen zijn er in totaal vijf verschillende specifieke semi-gestructureerde interviews opgesteld en voorgelegd aan de academisch expert en opdrachtgevers. De categorisatie die is gemaakt is als volgt: (1) beleidsmedewerker van de centrale stad interview, (2) gemeentelijke gebiedsmakelaar interview, (3) initiatiefnemer interview, (4) betrokkenen interview, (5) niet betrokkenen interview. Deze zijn te vinden in bijlage V. Elk interview is door twee mensen afgenomen, opgenomen met recorders en zo snel mogelijk na het moment van afname

getranscribeerd. Het streven was om elk interview in persoon af te nemen. Dit is op één na gelukt. Met de gebiedsmakelaar van de Indische Buurt is wegens ziekte het interview telefonisch afgenomen.

Er is voor gekozen om alle geïnterviewden fictieve namen te geven. Dit is gedaan om hun anonimiteit te waarborgen. De echte namen zijn bij de auteurs bekend. Daarnaast zijn er alleen quotes gebruikt van hen die hier toestemming voor hebben gegeven.

3.3 ENQUÊTE

De enquête vormt een belangrijk deel van dit onderzoek. Zij draagt namelijk bij aan een beter overzicht van eventuele verschillen in waardering tussen betrokken en niet betrokken buurtbewoners. Daarnaast wordt ook een beeld geschetst van achterliggende oorzaken van sociaal-emotionele waarden. Door middel van schaalverdelingen in de enquête is het ook mogelijk om conclusies te trekken over sociaal-emotionele waarden die gebaseerd zijn op kwantitatieve data.

Om mogelijke achterliggende oorzaken te kunnen achterhalen van de verschillende sociaal-emotionele waarden die buurtbewoners toekennen aan het groen, is er voor gekozen om twee vragen (15 en 16, zie bijlage IV) op te nemen die zijn opgesteld door Buijs (2009a). Deze vragen zijn opgesteld om verschillende natuurbeelden van de respondenten te kunnen achterhalen. Het gaat hier om de 4 verschillende natuurbeelden; Esthetisch, Functioneel, Wildernis en Breed. Aan de hand van de antwoorden van de respondenten kunnen mogelijk uitspraken gedaan worden in relatie tot de waardering van het groen in Amsterdam-Oost.

Opstellen enquête

De enquête is opgesteld op basis van de literatuur zoals besproken in het theoretisch kader. Daarnaast is de enquête voorgelegd aan academisch expert Martin Goossen en opdrachtgevers Theo Vogelzang en Paul de Dooij. De enquêtevragen zijn te vinden in bijlage IV. Er is een weloverwogen keuze gemaakt voor een digitale enquête omdat de resultaten zo makkelijker verwerkt en geanalyseerd kunnen worden. De website www.enquetesmaken.com, die de optie aanbiedt om resultaten van de enquête te exporteren naar het statistiekprogramma SPSS, was hiervoor de meest logische keuze. Er is gekozen voor een tijdspanne van veertien dagen voor het invullen van de enquête om twee redenen. De eerste reden is dat er op deze manier genoeg tijd was voor de groep om de link naar de enquête te verspreiden in de verschillende buurten van Amsterdam-Oost. De tweede reden is dat mensen voldoende tijd moeten hebben om de enquête in te vullen en ze dit dus niet op dezelfde dag hoeven te doen.

Distributie

Het totaal aantal respondenten voor de enquête bedraagt 94. Er is gekozen om alleen respondenten boven de 18 onze enquête te laten invullen. Deze respondenten zijn op verschillende manieren bereikt met de vraag of zij thuis de enquête in zouden willen vullen. Voorbeelden van strategieën die zijn toegepast zijn privé netwerken, buurthuizen, briefjes, flyers, mails, sociale media en de lokale krant. Privé netwerken zijn gebruikt om mensen te benaderen met de vraag of ze de enquête wilden invullen. Daarnaast is hen gevraagd of zij de link weer wilden verspreiden in hun eigen netwerk (via mail en/of sociale media). Aangezien één groepslid woonachtig is in Amsterdam-Oost, is ook via haar de enquête op lokaal niveau verspreid. Ook de netwerken van de geïnterviewden zijn ingezet. Daarnaast zijn op vier verschillende dagen mensen in de Oosterparkbuurt en de Indische Buurt op straat benaderd.

Er is bewust gekozen om het uitdelen van deze briefjes op verschillende tijdstippen van de dag te doen, overdag maar ook aan het eind van de middag/begin van de avond. Door op verschillende

tijdstippen mensen op straat te benaderen is ervoor gezorgd dat een zo heterogeen mogelijke groep mensen aangesproken werd. Denk hierbij aan de mogelijkheid om zowel mensen te bereiken die overdag thuis zijn als mensen die bijvoorbeeld overdag werken. Om dezelfde reden zijn briefjes ook op verschillende locaties uitgedeeld zoals scholen, buurthuizen, supermarkten, metrostations, pleintjes, parken, de markt enzovoorts. Naast dat deze briefjes persoonlijk aan mensen zijn gegeven, zijn ze ook door de brievenbus gedaan in de Oosterparkbuurt en Indischebuurt. Hierbij was de regel: één op de vijf. Dit betekent dat één op de vijf adressen een briefje heeft ontvangen (zie bijlage III). Voor deze strategie is gekozen om een zo groot mogelijke spreiding in de twee buurten te realiseren. In totaal zijn er ongeveer vijftienhonderd van deze briefjes op straat uitgedeeld of door de brievenbus gedaan. Omdat niet iedereen over een computer beschikt, zijn iPads ingezet zodat mensen ter plekke de enquête konden invullen. Hier is ongeveer tien keer gebruik van gemaakt. Het voordeel hiervan was dat de enquête voor iedereen toegankelijk was: de vragen konden immers worden voorgelezen en, waar nodig, worden uitgelegd.

Verder zijn er flyers gemaakt die zijn opgehangen in buurthuizen en bibliotheken. Deze flyers bevatten een afscheurbaar strookje met de link naar de enquête. Ook hebben verschillende groepen en politieke partijen actief in Amsterdam en/of specifiek in Amsterdam-Oost aan het verzoek voldaan om de enquête te promoten op hun Facebookpagina's. Voor deze strategie is gekozen omdat verondersteld werd dat sociale media een groot bereik kan hebben waardoor in korte tijd veel mensen in Amsterdam-Oost bereikt konden worden. Tot slot is er in de lokale krant 'De Echo Oost' van 21 juni 2017 een persbericht geplaatst op de tweede pagina van de krant met uitleg van het onderzoek, een link naar de enquête en een uitnodiging voor de discussieavond van 6 juli (bijlage II). Omdat het hier om een lokale krant gaat, die specifiek gericht is op Amsterdam-Oost, werd verwacht dat opnieuw een groot deel van de bewoners van Amsterdam-Oost bereikt werd door dit bericht.

Data analyse

Om de resultaten van de enquête te kunnen interpreteren zijn verschillende analyses uitgevoerd in SPSS. Ten eerste zijn er meerdere descriptive analyses uitgevoerd om een aantal belangrijke kenmerken van de respondenten te kunnen beschrijven, zoals de demografische achtergrond. Ten tweede is er gebruik gemaakt van de Spearman correlation test om vast te kunnen stellen of er een significante correlatie is tussen 2 variabelen. Verder is met behulp van de non-parametric Mann-Whitney U test onderzocht of er significante verschillen zijn tussen de 2 groepen (betrokken en niet betrokken buurtbewoners). Er is gekozen voor deze test aangezien de data ook na transformatie niet normaal verdeeld bleek te zijn.

De vier natuurbeelden zijn in twee stappen geanalyseerd. Allereerst zijn bij de vragen die natuurbeelden meten (vraag 15 en 16) de antwoordopties geanalyseerd met behulp van factor analyses (varimax rotation). Deze factor analyses zijn apart uitgevoerd voor de twee vragen die de verschillende natuurbeelden opmaken: overtuigingen en waarden. De tweede stap was het uitvoeren van Binary logistic regression om te bepalen of er een significante relatie tussen natuurbeelden en sociaal-emotionele waarden aanwezig is.

3.4 PRESENTATIE

Als afsluiting van het onderzoek en om iets terug te geven aan de Indische- en Oosterparkbuurt, wordt donderdag 6 juli een discussieavond georganiseerd in buurthuiskamer 'De Oase' in de Oosterparkbuurt. Buurtbewoners en andere geïnteresseerden in het onderzoek zijn uitgenodigd en aangespoord om bij te dragen aan een discussie over de resultaten nadat de onderzoeksresultaten zijn gepresenteerd. Op het briefje dat is verspreid in Amsterdam-Oost stond, naast de link naar de enquête, ook een uitnodiging voor deze avond. Daarnaast is een uitnodiging voor deze avond onder betrokkenen van dit onderzoek verspreid. Ook is de lokale krant, 'De Echo Oost', en haar lezers uitgenodigd voor deze avond.

HOOFDSTUK 4.

Groene buurtinitiatieven in
Amsterdam-Oost ten opzichte
van de verschillende
stakeholders

4.1 INTRODUCTIE

In dit hoofdstuk worden de groene buurtinitiatieven in het stadsdeel Amsterdam-Oost besproken. In het eerste deelhoofdstuk zal een overzicht worden gegeven van de huidige groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost en karakteristieken van de Indische- en Oosterparkbuurt. In het tweede deel zal de opstartfase van groene buurtinitiatieven besproken worden met betrekking tot verschillende stakeholders. In het derde deelhoofdstuk wordt de beheerfase van deze initiatieven toegelicht met betrekking tot verschillende stakeholders.

4.2 HUIDIGE GROENE BUURTINITIATIEVEN EN KENMERKEN VAN AMSTERDAM-OOST

4.2.1 Introductie

In dit deelhoofdstuk worden eerst belangrijke kenmerken van stadsdeel Amsterdam-Oost beschreven. Vervolgens zal een overzicht worden gegeven van de verschillende groene buurtinitiatieven die momenteel te vinden zijn in dit stadsdeel. Specifiek wordt gekeken naar groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt. Tevens wordt aandacht besteed aan de opinies van bewoners en hun relatie met de buurt. Laatstgenoemde wordt besproken omdat uit de literatuur is gebleken dat dit een rol speelt bij het opzetten van buurtinitiatieven en de waardering van de buurt.

4.2.2 Amsterdam-Oost

In Amsterdam-Oost wonen per 1 januari 2016 132.421 mensen en de prognose is dat er in het jaar 2035 169.383 inwoners zijn (Gemeente Amsterdam, 2017f). Dit stadsdeel bestaat in zijn huidige vorm sinds 2010 omdat de stadsdelen werden heringericht tot de huidige zeven. Het deel dat het dichtst bij het centrum ligt, dat wil zeggen de noord/westzijde van het stadsdeel, is het oudst. Rondom het Oosterpark en voornamelijk het noorden daarvan, bevinden zich de meer statige wijken, evenals de Weesperzijde (het deel langs de Amstel rivier). Ook de Dapperbuurt is een oude buurt, die in het laatste kwart van de 19e eeuw gebouwd is. Begin 1900 begon de bouw van de Indische Buurt (grenzend aan de Dapperbuurt op de onderstaande kaart zijn dit de Timo, Makassar, Ambon en Sumatrabuurt samen). Tussen 1920-1940 is het meeste gebouwd, zowel de Indische Buurt als de Transvaalbuurt zijn hier onderdeel van. De gemeente Watergraafsmeer werd in 1921 geannexeerd (Gemeente Amsterdam, 2017f).

De huidige wijken in Amsterdam-Oost zijn: Amsteldorp, Betondorp, Dapperbuurt, Don Bosco, Frankendael, IJburg, Indische Buurt, Jeruzalem, Julianapark, Middenmeer, de Omval, Oostelijk havengebied, Oosterparkbuurt, Oostpoort, Park de Meer, Transvaalbuurt, Van der Kunbuurt, Weesperzijde en Zeeburgereiland (Gemeente Amsterdam, 2017f). Deze staan afgebeeld in figuur 5. De tevredenheid van de bewoners over de inrichting van de woonomgeving in Amsterdam-Oost is gemiddeld een 6,8, wat ook het gemiddelde van heel Amsterdam is en na Amsterdam Centrum, Zuid en Zuidoost de hoogste uitslag is (Gemeente Amsterdam, 2017f).

Er zijn relatief veel groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost en er is veel draagvlak voor groen in Oud-Oost zoals in de Oosterparkbuurt (Gemeente Amsterdam, 2017d). In dit onderzoek wordt daarom deze buurt vergeleken met een wijk buiten Oud-Oost, namelijk de Indische Buurt, om de verschillen te analyseren. Naast de groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt noemen bewoners in de enquête de volgende groene buurtinitiatieven die zich in Amsterdam-Oost bevinden: Haventuin Entrepotthof, buurttuinen Transvaal, project Beter Buiten, tuingroep Amstelhof, Permacultuurpark Science Park en groen schoolplein de Pinksterbloem.

4.2.4 Groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt

Uit het gebiedsplan Indische Buurt (Gemeente Amsterdam, 2017c) van stadsdeel Oost blijkt dat veel bewoners groen missen in hun buurt omdat het vrij stenig is. Er zijn echter naast ruimtelijke opgaven ook vooral sociaal-economische opgaven in deze buurt, zoals hoge werkloosheid, schoolverlaters, overlast van jongeren, armoede en lage sociale cohesie. In prioriteit 4 van het gebiedsplan Indische Buurt wordt beschreven dat er al aardig wat buurtinitiatieven zijn, echter zijn deze vooral sociaal van aard en niet groen. Prioriteit 6 van het gebiedsplan Indische Buurt gaat specifiek over het vergroten en verbeteren van gebruiksgroen in de buurt, het opknappen van onveilige/verloederde openbare ruimte en het stimuleren van duurzaamheid. De bewoners worden gestimuleerd om met ideeën te komen. Een groot probleem in de buurt blijft zwerfafval en ongedierte, ook dit moet aangepakt worden (Gemeente Amsterdam, 2017c; 2017g).

In de Indische Buurt is er een duidelijk beeld van drie groene buurtinitiatieven verkregen met behulp van interviews, namelijk:

- Groene initiatieven buurtbewoners Indische Buurt/duursamen (GRIB-DS). Deze organisatie is al jaren actief bezig met het vergroenen van de buurt. Een project gaat specifiek om de herinrichting van het Makassarplein samen met buurtbewoners. Het realiseren van geveltuintjes is deel van het project, maar ook de boomkeuze op het plein. Daarnaast is de organisatie bezig om boomspiegels te herinrichten.
- Buurttuin Valentijn is een tuin die zich bevindt op de hoek van de Kramatweg en de Valentijnkade. Dit stuk grond werd eerst gebruikt als hangplek, wat de bewoners als onveilig bestempelden. Nu kunnen buurtbewoners een stukje grond krijgen om een moestuintje te beginnen. Er is elke maand een gezamenlijke actie om de moestuinen en het stuk land eromheen te beheren.
- Bij de Flevoparkschool (Soembawastraat) is er het plan om een natuurlijke speeltuin op het schoolplein te realiseren. Er is op dit moment geen speeltuin bij de Flevoparkschool maar wel een buurtuintje. Dit tuintje wordt echter niet goed onderhouden waardoor de school last heeft van ratten. De natuurlijke speeltuin zal waarschijnlijk binnen een jaar gerealiseerd worden en ook de buurttuin zal een onderhoudsbeurt krijgen.

Andere groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt zijn:

- Oostindischgroen; dit is een organisatie die op meerdere locaties een buurtinitiatief heeft geïmplementeerd samen met omwonenden. Er is bijvoorbeeld een moestuin op het Makassarplein en een moestuin bij het Flevopark aan de Insulindeweg gerealiseerd.
- Jeugdland; dit is een kinderboerderij met een grote natuurspeeltuin in het oosten van het Flevopark (Valentijnkade).
- Daarnaast is er op het Sumatraplantsoen een moestuin en een postzegelpark te vinden.

Aanvullend wordt in de enquête ook het buurthuis Meevaart in de Balistraat en de bijbehorende tuin genoemd als groen buurtinitiatief in de Indische Buurt.

4.2.5 Groene buurtinitiatieven in de Oosterparkbuurt

Het gebiedsplan van Amsterdam Oud-Oost (Gemeente Amsterdam, 2017d) beschrijft vier projecten waarin samen met de buurt wordt gewerkt aan een duurzamer Oost (maatregel 'Een duurzame buurt'). Ook zijn er zes projecten die vallen onder de maatregel 'Een groene buurt'. Verder wordt vermeld dat in de Dapperbuurt en Oostpoort een actief groen netwerk aan het ontstaan is. De gemeente stelt een budget beschikbaar voor uitvoeringskosten en aanschaf van de materialen grond en groen. Tevens wordt vermeld dat bewoners een grote bijdrage leveren aan het ontwikkelen en het uitvoeren van groene buurtinitiatieven (Gemeente Amsterdam, 2017d).

In de Oosterparkbuurt zijn er ook interviews afgenomen met betrokkenen van drie groene buurtinitiatieven, namelijk:

- Moestuin Binnenpret; deze is gelegen op een binnenterrein tussen de Sparrenweg, de Iepenweg en de Eerste en Tweede Oosterparkstraat. Waar nu de moestuin is, was eerst een speeltuin. De moestuin is privé terrein en onderdeel van een grotere tuin. Er zijn gemeenschappelijke onderhoudsdagen waar de bewoners met elkaar aan het werk gaan. Daarnaast is iedereen zelf verantwoordelijk voor zijn/haar eigen tuintje.
- De Wibauttuin; deze tuin bevindt op de hoek van de Wibautstraat en de Platanenweg. Er waren plannen om op dit pleintje hotels te bouwen maar buurtbewoners hebben zich hiertegen verzet. Uiteindelijk is door de crisis de bouw gestaakt en is het plantsoentje een park geworden. Een deel van het park is nu een moestuin: de Wibauttuin. Er is één keer per maand een werkdag en ze doen ook mee aan andere dagen, zoals de NLdoet dagen.
- Park om de hoek is een initiatief van de organisatie de Gezonde Stad. Er is een postzegelpark aangelegd aan de Wibautstraat. Nu wordt er gewerkt aan een tweede project op het Belgiëpleintje, wat op de hoek zit tussen de Wibautstraat en de Tweede Oosterparkstraat. Park om de hoek helpt bewoners bij het oprichten van een groen buurtinitiatief en is dus een bemiddelaar tussen de gemeente en bewoners. Park om de hoek is, in tegenstelling tot de meeste van de andere initiatieven, in heel Amsterdam actief. De Gezonde Stad heeft diverse projecten en stimuleert bijvoorbeeld ook privégroen door middel van projecten als '*Roof-top revolution*' en '*Green knowledge mile*'.

Aanvullend worden de volgende groene buurtinitiatieven, die zich bevinden in de Oosterparkbuurt, in de enquête genoemd:

- Stichting herstel Oosterpark
- Red de bomen in het Oosterpark
- De OASE buurthuis kamertuin
- Boerhaave boerderij

4.2.6 Bewoners en hun relatie met de buurt

De interviews zijn onder andere gehouden om inzicht te krijgen in de relatie van buurtbewoners met hun buurt. Amsterdam-Oost wordt hierbij voornamelijk omschreven als rustig en fijn. Bewoners van Amsterdam-Oost vinden het fijn dat dit stadsdeel relatief dicht bij het centrum ligt. Vroeger was het belang hiervan nog groter omdat de meeste winkels zich in het centrum bevonden. Nu zijn winkels bereikbaar op loopafstand. Het bekend zijn met de buurt zorgt ervoor dat bewoners zich goed voelen in hun buurt. Vooral veiligheid en gezelligheid worden als cruciale aspecten genoemd. Daarnaast is het hebben van een mooie tuin en genoeg groen in de buurt belangrijk. Terwijl sommigen Amsterdam-Oost als saai bestempelen, zeggen anderen juist dat er altijd veel te doen is. De buurthuizen in de wijken worden gezien als plekken die de levendigheid in de buurt bevorderen en het contact in de buurt stimuleren. In relatie tot dit contact is de volgende quote relevant: *“Gewoon fijn als je in de grote stad woont wil je toch wel een beetje betrokken blijven bij iedereen”* (Ali, persoonlijke communicatie, 19 juni 2017).

Herinneringen van bewoners aan hun buurt zijn vaak verbonden aan groen, zoals buitenspelen als kind en als een bezoekje aan het Oosterpark. Tevens werd genoemd dat de mix van etniciteiten prima is in de buurten van Amsterdam-Oost. Het wordt fijn gevonden dat er geen segregatie is. Contact met burens wordt ook als waardevol bestempeld hoewel hier vaak (te) weinig aandacht aan besteed wordt. Burens worden over het algemeen als behulpzaam gezien en meestal wordt er wel een kort praatje gemaakt als burens elkaar tegenkomen. Relaties onderhouden met burens zorgt niet alleen voor gezelligheid, maar ook voor tolerantie, bijvoorbeeld als er een keer een feestje wordt gegeven. De geïnterviewden voelen zich helemaal vertrouwd in de buurt.

Er zijn verschillen tussen de buurten in Amsterdam. Bij de annexatie van Watergraafsmeer werd duidelijk dat er verschillende perspectieven waren ten opzichte van groen. In de Watergraafsmeer is namelijk veel groen aanwezig waardoor genuanceerde keuzes worden gemaakt in groenbeleid, terwijl in andere wijken van Oost relatief weinig groen aanwezig is en dus beleid ook anders is. Deze verschillende ‘beleidsculturen’ moesten dan ook op elkaar worden afgestemd. Daarnaast zijn sommige delen chiquer dan andere delen en op sommige plekken is de stad veel drukker geworden. De manier waarop buurten worden gewaardeerd heeft ook te maken met de wijze waarop mensen willen wonen. Zo kan het zijn dat iemand de buurt waarin hij of zij woont erg leuk vindt maar er niet zou willen wonen met zijn of haar kinderen.

Er zijn naast verschillen tussen wijken ook verschillen tussen buurtbewoners. Terwijl sommigen veel willen veranderen in hun wijk, vinden anderen het goed zoals het is. Dit blijkt ook uit de volgende quote: *“Wat voor hun heel erg belangrijk was, was gewoon het idee dat hun wijk goed draaide zo, en dat je daar niet dingen aan moest veranderen want het was goed zoals het was”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Andere bewoners hebben juist het idee dat de stad maakbaar is en dat niet alleen de gemeente invloed kan uitoefenen maar ook de bewoners zelf.

Er zijn ook nadelen besproken, zoals het feit dat het in Amsterdam steeds drukker wordt qua hoeveelheid mensen die er wonen en verkeer wat door de stad rijdt. Dit leidt tot te weinig fietsparkeergelegenheden en te weinig groen in de stad. Daarnaast zijn buurtbewoners van mening dat er teveel koopwoningen bijkomen in de buurt wat ten koste gaat van een evenwichtige samenstelling van huur- en koopwoningen. Aansluitend vinden sommige geïnterviewden dat wijken in Amsterdam-Oost te hip worden, terwijl het multiculturele karakter van dit stadsdeel beschermd moet worden. Tot slot verandert Oost veel door bouw- en sloopprojecten.

4.2.7 Conclusie

Amsterdam-Oost is een stadsdeel dat zich in rap tempo ontwikkeld. De gemeente speelt een belangrijke rol bij het in kaart brengen van de problemen in de verschillende wijken, de tevredenheid van haar bewoners, en het aantal verschillende groene initiatieven. Ook heeft de Gemeente Amsterdam veel vergroeningsplannen voor de komende jaren, die mede ondersteund worden door het verlenen van subsidies aan groene buurtinitiatieven.

Binnen dit onderzoek is ingezoomd op groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt, waar voornamelijk (gemeenschappelijke) moestuinen zijn gevonden. Zowel de Indische Buurt als de Oosterparkbuurt is een gemixte wijk qua nationaliteiten. De Oosterparkbuurt is goed op weg met betrekking tot het stimuleren van groene buurtinitiatieven, terwijl er in de Indische Buurt nog veel kan gebeuren om de wijk te vergroenen. Dit komt deels doordat sociaal-economische problemen in deze buurt prioriteit hebben. Toch blijkt uit de literatuur en de interviews dat het aanpakken van sociaal-economische problemen goed samen kan gaan met groen bevorderen in een wijk.

Bewoners in Amsterdam-Oost hebben over het algemeen een positieve relatie met hun buurt en burens. Dit wordt ook belangrijk gevonden. Toch zijn hierbij enkele kanttekeningen te plaatsen, zoals het feit dat dit stadsdeel steeds populairder wordt onder mensen met hogere inkomens, waardoor er een toename aan (duurdere) koopwoningen zichtbaar is. Dit zou op den duur een probleem kunnen zijn voor oorspronkelijke buurtbewoners met lagere inkomens die afhankelijk zijn van beschikbare huurwoningen. Daarnaast kan de toenemende drukte minder ruimte voor groen als gevolg hebben.

4.3 GROENE BUURTINITIATIEVEN EN DE VERSCHILLENDE STAKEHOLDERS IN DE OPSTARTFASE

4.3.1 Introductie

In dit deelhoofdstuk wordt gekeken naar welke rol de verschillende stakeholders spelen in de totstandkoming van groene buurtinitiatieven. Het deelhoofdstuk is ingedeeld op de verschillende stakeholders. Zo wordt eerst besproken hoe de gemeente Amsterdam aankijkt tegen groene buurtinitiatieven en wat hun rol is, daarna de gemeentelijke gebiedsmakelaars en als laatste de initiatiefnemers/betrokken bewoners. De niet betrokken bewoners worden in het volgende deelhoofdstuk meegenomen omdat zij geen rol spelen in de opstartfase. De meeste informatie voor dit deelhoofdstuk komt uit de interviews.

4.3.2 Perspectief Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam stimuleert groen in de stad door bijvoorbeeld online artikelen te plaatsen waarin staat beschreven hoe subsidies kunnen worden aangevraagd voor privégroen, zoals groene daken en moestuinen. Deze collegeperiode is daar vier miljoen euro voor beschikbaar gemaakt. Daarnaast houdt de gemeente ook een overzicht bij van huidige groene buurtinitiatieven om bewoners te inspireren. Verder heeft de gemeente diverse kaarten ontwikkeld om zo een overzicht te creëren van al het groen in Amsterdam. De rol van de gemeente is dus informatie verstrekken aan bewoners en enthousiasme creëren voor groene projecten, bijvoorbeeld met de volgende tekst op haar website: *“U vindt hier een overzicht van groene initiatieven, met contactgegevens. Dus zoek elkaar op, help elkaar en inspireer elkaar”* (Gemeente Amsterdam, 2017e). Deze quote laat ook zien dat het handig is om kennis over groen en het oprichten van groene buurtinitiatieven te delen, oftewel het belang van groene kracht (theoretisch kader). De instelling van de gemeente geeft aan dat zij groen burgerschap stimuleren, dus dat een deel van de verantwoordelijkheid met betrekking tot publieke ruimte gegeven wordt aan inwoners.

De verschillende stadsdelen in Amsterdam kunnen deels hun eigen groenbeleid vorm geven. Dit maakt dat er verschillen zijn per stadsdeel, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een geveltuin of over beheercontracten. Zo wordt in stadsdeel Oost een beheercontract opgesteld tussen de gemeente en de betrokken bewoners. Dit is echter niet in elke stadsdeel het geval.

Tijdens het interview met twee beleidsmedewerkers werd duidelijk dat zij hard bezig zijn met de uitvoering van alle acties van de Agenda Groen. Daarnaast is de gemeente bezig om alle groene buurtinitiatieven in kaart te brengen om zo te kijken hoe dat goed gefaciliteerd kan worden. Dit zal dan namelijk ook weer leiden tot een plan om de stad meer regenbestendig te maken. De gemeente doet dit het liefst in de gebieden die het meest vesteend zijn en daardoor het meest nodig hebben. Het liefst doen ze dit ook nog samen met de bewoners. Mensen met elkaar verbinden vindt de gemeente essentieel. De sociale cohesie die komt kijken bij groene buurtinitiatieven is dan ook erg belangrijk, al dan niet het belangrijkste van groene buurtinitiatieven.

De gemeente ziet dat er vooral ten tijde van de crisis heel veel buurtinitiatieven bij zijn gekomen. Deze buurtinitiatieven werden gevestigd op braakliggende terreinen. Bovendien hadden mensen meer tijd om zich te storten op nieuwe initiatieven. Van deze initiatieven zijn er veel gebleven en wellicht komen er alleen nog maar mensen bij.

Over het algemeen is de gemeente erg te spreken over groene buurtinitiatieven en wil zij deze graag stimuleren. Ze zijn hier altijd al wel mee bezig maar dit is verder toegenomen sinds het aanleggen van postzegelparken in 2006. Daarnaast heeft het ook met de politieke insteek te maken, waar de nadruk extra op ligt. Op het moment wordt het groene buurtinitiatief eerst losgelaten en wordt er dan gekeken hoe het een stap verder gebracht kan worden. Zoals al eerder genoemd, gebeurt het stimuleren van initiatieven ook financieel. Er is subsidie beschikbaar en hiervoor kan een aanvraag worden ingediend. Met betrekking tot de opstartfase is er een opstartbudget beschikbaar van maximaal vijfduizend euro per aanvraag. Daarnaast kunnen de initiatieven voor nieuwe ideeën nieuwe aanvragen indienen.

De gemeente vindt een groen coördinator een goed idee voor andere stadsdelen, zoals Amsterdam-Oost. Een groen coördinator zou dan een combinatie zijn van een gebiedsmakelaar en iemand met expertise van groen.

4.3.3 Perspectief gebiedsmakelaars

Naast de gemeente in het algemeen spelen gemeentelijke gebiedsmakelaars een cruciale rol in het stimuleren en begeleiden van groene buurtinitiatieven. Zo wordt er gezegd dat groen belangrijk is omdat Amsterdam drukker en drukker wordt en hierdoor de druk op openbare ruimtes toeneemt. De gebiedsmakelaars staan direct in verbinding met initiatiefnemers en weten wat er in een wijk speelt. Er zijn aparte gebiedsmakelaars voor de Oosterparkbuurt en de Indische Buurt. Groene buurtinitiatieven kunnen zich melden bij de gebiedsmakelaar. Doordat er een gebiedsmakelaar is, is het makkelijker voor mensen om de gemeente te bereiken, namelijk via de gebiedsmakelaar. De gebiedsmakelaar is voornamelijk online makkelijk te vinden maar ook via via kunnen mensen bij de gebiedsmakelaar terechtkomen. Daarnaast kunnen mensen met de gebiedsmakelaar in contact worden gebracht indien ze een klacht hebben of komen ze de gebiedsmakelaar tegen op straat. Als ze vervolgens met de juiste gebiedsmakelaar in contact zijn, helpt de gebiedsmakelaar het initiatief. Hij of zij kijkt wat er mag en wat er mogelijk is om zo het initiatief verder te helpen. Dit kan op heel veel verschillende manieren: enthousiasmeren, juiste mensen koppelen (denk aan groenbeheerder, huidige beheerders, eventueel een projectbeheerder etcetera), informatie voorzien, maar ook door de organisatie van bepaalde actiedagen. Zo'n dag kan bijvoorbeeld een opschoondag zijn. Hier zorgt de gebiedsmakelaar voor de promotie maar ook praktisch voor de materialen. In de opstartfase trekt de gebiedsmakelaar heel nauw op met het initiatief.

Niet elk groen bewonersinitiatief wordt goedgekeurd. Er zijn namelijk regels waar de bewoners zich aan moeten houden om bijvoorbeeld de veiligheid te kunnen waarborgen. Dit leidt wel eens tot conflicten tussen de bewoners en *“met mensen van beheer, mensen van de schoonmaak of de wegbeheerder die dan zeggen: ja, dat zijn objecten die in de weg staan of staan te dicht bij parkeerplekken en kunnen omvallen en auto’s beschadigen, trottoir is niet meer zo breed als het volgens de regels moet zijn om de minimale doorgang te garanderen”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Dit kan gebeuren als mensen zich meer verantwoordelijk voelen en zich meer eigenaar voelen. Het kan dan voorkomen dat bewoners denken dat ze meer mogen en dat dan ook doen, met bijvoorbeeld het plaatsen van planten potten en bakken op straat. Dit gebeurt de laatste tijd steeds meer; dat mensen het tot een stukje persoonlijke ruimte maken. In zo’n geval is het belangrijk dat de gebiedsmakelaar mensen erin meeneemt, transparant en duidelijk vanaf het begin is: *“Als ik van te voren al weet, vanuit mijn ervaring, ja het gaat hem gewoon niet worden dan ga ik mensen ook niet aan het lijntje houden”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).

De Oosterparkbuurt valt onder Oud-Oost. Hier is de openbare groene ruimte maar beperkt gezien de grote hoeveelheid stenen en gebouwen. Bovendien zijn de mensen hier van de oude stempel, dit betekent dat er erg veel wordt vergaderd, inclusief veel papierwerk, voordat er wat georganiseerd kan worden. Buiten Oud-Oost is het innovatiever, bijvoorbeeld door het gebruik van sociale media (innovatieve kracht). Eerder was het ook nodig om heel veel pagina’s aan informatie in te leveren voor het mede beheercontract. Tegenwoordig is dat maar een paar A4’tjes. Door dit contract blijft het duidelijker wat de reden is achter alle acties. Dit is handig als mensen bijvoorbeeld verhuizen, dan blijft wel duidelijk wat er is afgesproken.

4.3.4 Perspectief initiatiefnemers/betrokken bewoners

De rol van de initiatiefnemers is van enorm belang voor het eventuele succes van een buurtinitiatief. Per initiatief kan het erg verschillen hoe de opstartfase verloopt. Dit is grotendeels afhankelijk van de kennis en ervaring van initiatiefnemers zoals besproken in het theoretisch kader in dit rapport. Daarnaast zijn succes in de opstartfase en de relatie tussen initiatiefnemers en andere stakeholders gedurende deze fase beide ook erg context afhankelijk.

Gemeente

Terwijl sommige initiatiefnemers makkelijk subsidies aanvragen en goed contact hebben met de gemeente (door kennis en ervaring), voelen andere initiatiefnemers zich onvoldoende gesteund door de gemeente. De in dit onderzoek geïnterviewde initiatiefnemers bezitten wel de benodigde kennis en ervaring met het gevolg dat ze dan ook weten waar ze moeten zijn en veel voor elkaar krijgen. Zo is bijvoorbeeld het initiatief rondom de Flevoparkschool grotendeels opgezet gebruikmakend van de lobbyende en strategische netwerkqualiteiten van de initiatiefnemer binnen de gemeente. Daarnaast wist ook de initiatiefneemster van de Valentijnstuin makkelijk subsidies aan te vragen mede omdat dit ook onderdeel is van haar dagelijkse werkzaamheden. Naast dat sommige initiatiefnemers dus al werkzaam zijn in een gerelateerde sector hebben anderen door de jaren heen veel ervaring opgedaan. Toch kaartten enkele geïnterviewden wel verschillende problemen met betrekking tot de gemeente aan. Daarbij ging het onder andere om het zogenaamde ‘loketten probleem’ wat inhoudt dat andere initiatiefnemers juist niet precies weten bij wie ze moeten zijn.

Uitspraken als *“En die voelde zich de hele tijd van het kastje naar de muur gestuurd omdat ze gewoon niet wist bij wie ze precies moest zijn”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017) komen regelmatig terug. Daarbij geven velen aan dat er vaak veel tijd gemoeid gaat wanneer men iets voor elkaar probeert te krijgen bij de gemeente. Zo benadrukte Otto: *“En dat zijn allemaal andere mensen, en die moet je op een gegeven moment allemaal om de tafel krijgen en dat is weer een kwestie van hoe doe je dat zeg maar, agendatechnisch”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Het beeld dat door initiatiefnemers Daan, Otto, Klaas en Eva wordt geschetst is die van een gemeente die bereid is om (een deel van) groene buurtinitiatieven te subsidiëren maar dat er wel veel tijd overheen gaat voordat er daadwerkelijk betaald wordt. Dit komt door administratieve procedures.

Initiatieven komen veelal voort uit onvrede over, onder andere, bouwplannen, overlast en gebrek aan de hoeveelheid groen. Deze context is van belang kijkend naar de relatie tussen initiatiefnemers en de gemeente. Er kwam vanuit de gemeente pas echt interesse voor onder andere het initiatief de Wibauttuin toen de crisis was aangebroken en bouwplannen stuk liepen. Bouwprojecten vormen vaak een gevaar voor het groen in de stad. De Valentijntuin kwam mede voort uit overlast: *“Dus dat gaf een beetje een onveilig gevoel, toen was ik al moeder geworden. Ik heb twee kinderen, van acht en tien. En ja de buurt vond het vervelend, dat daar zo’n duister stukje bos was”* (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). De gemeente is voornamelijk behulpzaam als initiatieven openbaar zijn. Zo werd vanwege het afgesloten karakter niets actief bijgedragen aan buurtinitiatief Binnentuin. Bij de andere openbare groen initiatieven heeft de gemeente naast een financiële bijdrage ook volop meegedacht over het ontwerp en geholpen met de uitvoering. Dit veelal in samenwerking met de initiatiefnemers.

Het beeld dat initiatiefnemers hebben van de gemeente verschilt per persoon. Sommigen vinden dat de gemeente Amsterdam zich goed inzet voor het bevorderen van groen, terwijl anderen beargumenteren dat de gemeente niet snel genoeg reageert op urgente problemen zoals klimaatverandering. *“En wat ik in het begin zei dat ik het gevoel heb dat er een gebrek aan urgentie is en daarmee ook een gebrek aan ambitie. (...) Ik denk nu is het echt belangrijk dat je nu initiatieven neemt om te vergroenen en verduurzamen. Voordat het zich gaat uitbetalen, zijn we ook weer tien, twintig jaar verder”* (Klaas, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017). Dit staat ook in verhouding tot verschillende opvattingen van empowerment. De één is tevreden als een groep uit de buurt een klein stukje grond als moestuin mag gebruiken, terwijl de ander het liefst gelijk de hele wijk zou willen vergroenen en dus minder snel tevreden is. Vanuit de laatstgenoemde visie betekent empowerment en groen burgerschap verantwoordelijkheid krijgen en dragen over de hele buurt.

Zoals eerder benoemd zijn er grote verschillen tussen stadsdelen. Geïnterviewde Jasmijn benadrukt dat de positieve inmenging van de gemeente ook in andere stadsdelen van nut zou kunnen zijn: *“Ja er kan nog veel meer. Als ik kijk naar sommige delen van Amsterdam Noord. Daar heeft de gemeente veel minder in geïnvesteerd in de openbare ruimte”* (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). Over het algemeen zijn de initiatiefnemers overheersend positief over hoe de gemeente hun groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost heeft gestimuleerd en behulpzaam is geweest in de opstartfase. Alle initiatiefnemers vinden het wel erg belangrijk dat de gemeente groene initiatieven ook in de toekomst blijft ondersteunen. Hier zal verder op worden ingegaan in het volgende hoofdstuk.

Gebiedsmakelaar

De initiatiefneemster van de Wibauttuin stelt dat de gemeente in stadsdeel Oost zich door de tijd heen meer is gaan inzetten voor groene buurtinitiatieven. Desalniettemin merkt zij wel verschil met het stadsdeel Zuid waar een milieu en natuurteam (MNTZ) actief is. Daar kun je terecht met vragen over het opzetten van een initiatief en zij begeleiden je dan verder in het proces. In Oost is er niet een dergelijk team actief maar wel een gebiedsmakelaar. Volgens geïnterviewde Eva helpt laatstgenoemde het initiatief wel op weg maar ben je uiteindelijk wel meer op jezelf aangewezen dan in Zuid. Dit heeft tot gevolg dat initiatieven langzamer van de grond komen. Dat de gebiedsmakelaar ook contacten op hoger niveau heeft en echt iets kan betekenen voor initiatieven wordt van groot belang gezien. In het geval van de Valentijnstuin heeft de gebiedsmakelaar de initiatiefnemers echt gestimuleerd om de buurt erbij te betrekken en met succes voor financiering gezorgd. Daarnaast wordt het als prettig ervaren als er gewoon af en toe van gedachten gewisseld wordt. Ook geïnterviewde Otto, werkend voor de Gezonde Stad, benadrukt het goede contact met de gebiedsmakelaar in Amsterdam-Oost *“Ze zeggen altijd in Oost hebben we hele goede contacten met de gebiedsmakelaars. Dus wat ons betreft gaat het wel goed en we hebben juist minder goede contacten in stadsdeel centrum ofzo”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).

Groen coördinator

In aanvulling op de gebiedsmakelaar zou de gemeente, zoals eerder beschreven, graag een groen coördinator aangesteld zien worden. De meningen van initiatiefnemers hierover zijn verdeeld. Verschillende keren komt terug dat een groen coördinator overbodig is omdat de gebiedsmakelaar in Oost zijn of haar rol naar voldoening vervuld. Daarnaast wordt gesteld dat nog een contactpersoon het loketten probleem alleen maar versterkt. *“Ik weet niet, ik zou het op andere manieren proberen. Volgens mij hebben wij op alles een coördinator die niemand kan vinden”* (Johanna, persoonlijke communicatie, 18 juni 2017). Degene die meer positief gestemd zijn, komen wel met voorwaarden voor een groen coördinator als dat het een machtig figuur moet zijn die echt iets voor mensen voor elkaar kan maken. Zo vindt geïnterviewde Eva het idee van een groen coördinator helemaal niet zo gek klinken als mensen zich hierdoor minder machteloos voelen en echt geholpen kunnen worden bij het opstarten van een initiatief.

Andere stakeholders

Naast connecties met de gemeente zijn ook andere lokaal gevestigde organisaties erg belangrijk voor het opzetten van een netwerk om kennis over te dragen en elkaar te helpen. Denk hierbij aan een lokaal netwerk van buurthuizen, groene buurtinitiatieven, scholen en (natuurlijke) speeltuinen. Dit is in zowel de opstartfase als de beheerfase van belang. Het is voor zowel de gemeente als voor de initiatiefnemers zelf van groot belang dat omwonenden betrokken worden bij initiatieven. In alle interviews met initiatiefnemers en betrokken bewoners komt het belang van het initiatief voor de buurt en omgekeerd sterk naar voren. Initiatiefnemers proberen vaak de buurt erbij te betrekken en ontvangen veel positieve reacties vanuit de buurt. *“Het is ook heel vaak zo sta je hier wat te doen en komen er mensen langs. Beginnen ze een praatje van; Ja ik word zo blij van jouw tuin weetjewel”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017). Er zijn echter ook voorbeelden waarbij buurtbewoners een groen initiatief tegenwerken. Otto weet uit eigen ervaring dat bij het opzetten van een groen buurtinitiatief op weerstand van andere buurtbewoners gestuit kan worden. Zo werd het plan om een pleintje te vergroenen door sommigen tegengewerkt omdat ze bang waren voor grote veranderingen. Bijna alle initiatiefnemers hebben naast een grote passie voor hun initiatief ook vele ideeën over hoe groen nog meer in de buurt vorm kan worden gegeven.

4.3.5 Conclusie

Vanuit de gemeente wordt het opstarten van groene buurtinitiatieven gestimuleerd door middel van het beschikbaar stellen van subsidies en het verstrekken van informatie over het opstarten van een groen buurtinitiatief. Voor de toekomst ziet de gemeente het combineren van het werk van de groen coördinator en gebiedsmakelaar als een passende vervolgstap. In de opstartfase is de rol van de gebiedsmakelaar van cruciaal belang. Initiatiefnemers beschrijven het contact met de gebiedsmakelaar als positief en ook de gemeente ziet de toegevoegde waarde van een gebiedsmakelaar. Toch zijn initiatiefnemers niet uitsluitend positief over de relatie met de gemeente. Met name het zogenaamde loketten probleem wordt vaak aangehaald. Enerzijds zou het aanstellen van een groen coördinator dit probleem kunnen versterken, anderzijds zien initiatiefnemers de meerwaarde van een groen coördinator wel in, mits dit gebeurt onder bepaalde voorwaarden zoals duidelijke communicatie.

4.4 GROENE BUURTINITIATIEVEN EN DE VERSCHILLENDE STAKEHOLDERS IN DE BEHEERFASE

4.4.1 Introductie

Waar in het vorige deelhoofdstuk de focus lag op de opstartfase van groene buurtinitiatieven, wordt in dit deelhoofdstuk de rol van de verschillende stakeholders bij groene buurtinitiatieven in de beheerfase besproken. Dit is de fase waarin het project is opgezet en loopt. De meeste informatie in dit hoofdstuk komt uit de interviews. De verschillende stakeholders (gemeente, gebiedsmakelaar, initiatieven/betrokken bewoners en niet betrokken bewoners) worden één voor één besproken en er wordt gekeken naar hun kijk op groene buurtinitiatieven in de beheerfase.

4.4.2 Perspectief Gemeente Amsterdam

Waar de gemeente in de opstartfase vaak erg intensief betrokken is bij buurtinitiatieven is dit duidelijk minder het geval in de beheerfase. In de beheerfase heeft de gemeente voornamelijk zicht op de grotere initiatieven en minder op kleinere initiatieven. Het is lastig om binnen kleine initiatieven het onderscheid te maken tussen een buurtinitiatief of iemand die gewoon zijn woning wil opleuken. Beiden worden echter gedoogd. Bij grotere initiatieven zijn er meer randvoorwaardes, bijvoorbeeld voor een subsidie-aanvraag. Bij de grotere initiatieven kan er meer worden gesproken van een organisatie die achter het initiatief zit, waardoor de gemeente er meer zicht op heeft dan op al die kleinere initiatieven. De continuïteit van groene buurtinitiatieven is lastig te waarborgen. In het begin is alles nog leuk en zijn de mensen enthousiast, maar het blijkt lastig om dit vast te houden, helemaal als mensen verhuizen of als de kartrekkers wegvallen. Wie is er dan verantwoordelijk?

Aan de ene kant heeft de gemeente als visie om meer verantwoordelijkheid over te dragen aan bewoners. Dit betekent dat van te voren nog niet alle regels vastliggen en dat de gemeente beter kan anticiperen op de bewoners. Aan de andere kant wil de gemeente ook zelf dingen in de hand houden. Een valkuil van het afschuiven van verantwoordelijkheid, van de gemeente naar de initiatieven zelf, kan zijn dat bewoners gebieden als hun persoonlijke ruimte gaan ervaren. Met als gevolg dat ze zich bijvoorbeeld vrij voelen om plantenbakken op straat te gaan plaatsen of moestuintjes af te schermen voor andere bewoners. Daarnaast is het aan de gemeente om uiteindelijk in te grijpen bij eventuele verwaarlozing van stukken groen. Naast de beleidsmedewerkers benadrukken ook verschillende initiatiefnemers herhaaldelijk dat de gemeente de eindverantwoordelijkheid heeft voor het stuk grond waarop het initiatief plaatsvindt. Het verschilt per stadsdeel hoe hiermee omgegaan wordt. Om hier duidelijkheid in te scheppen, is de gemeente dan ook voorstander van beheercontracten. Hierin staat precies wat van wie wordt verwacht, dit scheidt duidelijkheid.

Financieel zien de beleidsmedewerkers het niet als een voordeel dat bewoners groen beheren. Allereerst omdat er geld naar de initiatieven gaat. Er is een budget bestaande uit een startkapitaal voor initiatieven en geld voor nieuwe projectjes binnen het initiatief. Ten tweede is een belangrijke taak van de gemeente dat wanneer een groen buurtinitiatief stopt, zij het moeten opruimen en het weer moeten omvormen tot gemeentelijk groen. Dit is een wettelijke verplichting. Het omvormen brengt kosten met zich mee dus financieel gezien zijn er geen voordelen aan groene buurtinitiatieven.

De gemeente wil de stad in de toekomst nog meer vergroenen. Groen kan bijvoorbeeld een rol krijgen in de beleidsdoelstelling. Het doel is dan dat groen meer continuïteit en meer bestendigheid krijgt; dat de mensen weten hoe het werk in Amsterdam.

4.4.3 Perspectief gebiedsmakelaars

Na de opstartfase verschilt de rol die de gebiedsmakelaar nog heeft per initiatief. Met name de buurttuinen lopen nog tegen veel dingen aan als ze net zijn begonnen. De gebiedsmakelaar kan dan adviseren hoe ze het beste dingen kunnen aanpakken. Daarnaast houdt de gebiedsmakelaar zich in de beheerfase vaak alleen nog maar bezig met wat kleinere dingen. Denk aan actiedagen waar bijvoorbeeld plantjes in de geveltuintjes worden gepoot, of een dag waarop de straat wordt schoongemaakt. De gebiedsmakelaar zorgt dat alles voor deze dag is geregeld. Na zo'n dag is het klaar en hoeft de gebiedsmakelaar niks meer te doen en ligt het werk bij de groenbeheerder en de bewoners zelf. Als het initiatief goed loopt, is er in principe geen taak meer voor de gebiedsmakelaar. Natuurlijk blijft hij of zij wel beschikbaar voor vragen en als brug naar de gemeente, indien dat nodig is. De gebiedsmakelaar komt pas weer in beeld wanneer het mis gaat, bijvoorbeeld wanneer de initiatiefnemersgroep wegvalt. In zo'n geval is het de taak van de gebiedsmakelaar om weer nieuwe mensen enthousiast te krijgen. Mocht dit niet lukken dan moet het stukje grond weer terug worden gebracht naar de huidige status en wordt het weer publiekelijk. Zoals hiervoor al beschreven valt dit onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Net als de gemeente noemen de gebiedsmakelaars ook dat continuïteit lastig is. Het zou makkelijker gaan als de initiatieven niet op één persoon rusten maar wanneer het initiatief breed wordt gedragen. De gebiedsmakelaar probeert dan ook mensen te blijven enthousiasmeren. Mocht dan iemand wegvallen, stort niet meteen het hele initiatief in: *“Je moet mensen hebben die gewoon echt de drijvende kracht zijn. Die constant anderen weer kunnen enthousiasmeren of nieuwe mensen kunnen aantrekken”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Een ander overeenkomstig punt is dat mensen zich meer verantwoordelijk voelen en zich meer eigenaar voelen. Mensen denken dat ze meer mogen en dat kan leiden tot conflicten met andere betrokkenen. Een ander risicopunt is ratten: *“Want de tuintjes, de geveltuinen maar ook de wat grotere tuinen, moestuinen, buurttuinen, zijn ook weer een soort alles voor ratten”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Gelukkig valt het nu nog mee hoeveel ratten er zijn, waarschijnlijk doordat de straten zelf schoon zijn. Een ander risico waar groene buurtinitiatieven tegenaan lopen, is, volgens de gebiedsmakelaar, dat er niet goed is gecommuniceerd met de verschillende betrokken partijen (bijvoorbeeld met iemand van openbare ruimte of wegbeheerder). Als er dan iets is aangelegd wat tegen de regels is, moet het weer worden opgedoekt. Hier ligt een belangrijke taak voor de gebiedsmakelaar: *“Dat is voor ons dat je die functie hebt als gebiedsmakelaar, dat maken en verbindingen leggen dat hangt ook heel erg samen met die interne netwerken”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).

De verwachting van de gebiedsmakelaar is dat er op een gegeven moment geen groene buurtinitiatieven meer bij komen in de Indische Buurt. Dit is puur omdat er geen plek meer is, *“dus niet dat mensen niet meer willen want ik denk dat dat de wil van mensen groter wordt want ik zie echt wel steeds meer betrokkenheid in de openbare ruimte ontstaan. En ik zie ook meer interesse ontstaan voor groenbeleving maar ook actief groen, iets met groen willen doen. Uhm maar op een gegeven moment is wel de ruimte op in de openbare ruimte om iets te realiseren”* (Julia, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Echter betekent dit niet dat er dan geen rol meer is voor een gebiedsmakelaar. Een gebiedsmakelaar blijft nodig om mensen te verbinden. In de Oosterparkbuurt geeft de gebiedsmakelaar aan dat er een verschuiving is van belevings groen naar functioneel groen (bijvoorbeeld groene daken, verkoeling tegen de hitte van de stad). Daarnaast verwacht hij dat de gemeente in de toekomst geen top-down beleid meer zal hebben maar dat het een wederzijds project zal zijn tussen buurtbewoners en de gemeente. De expertise die namelijk nodig is, zit bij de bewoners en andere instanties en niet bij de gemeente. Daarom is er een grote rol weggelegd voor groene buurtinitiatieven in de groene inrichting van de stad.

4.4.4 Perspectief initiatiefnemers/betrokken bewoners

Wat naar voren komt tijdens de gesprekken met initiatiefnemers en betrokken bewoners is dat het type activiteiten verandert als het initiatief in de beheerfase komt. Dit komt met name doordat het contact met andere stakeholders minder intensief wordt. Tijdens het opzetten van een initiatief gaat er namelijk veel tijd zitten in, onder andere, het aanvragen van financiering, het opstellen van contracten, het zoeken naar informatie en het organiseren van discussieavonden om gemeenschappelijke doelen vast te stellen. Deze activiteiten worden gedaan met alle betrokkenen van het initiatief. Deze activiteiten vallen grotendeels weg wanneer een initiatief subsidie is toegezegd en het dus daadwerkelijk van de grond komt. Dit betekent niet dat de activiteiten in het geheel wegvallen maar de intensiteit ervan neemt af. Daarnaast komen er nieuwe activiteiten bij die worden gekenmerkt door hun focus op het initiatief zelf. Zo vertelt Jasmijn, medebeheerder van een openbare tuin, dat ze vragen beantwoordt via de mail, de begroting opstelt, de tuin onderhoudt en budgetten aanvraagt voor het organiseren van workshops.

Verder kunnen er tijdens de beheerfase van een initiatief ook meningsverschillen ontstaan. Eva, medeoprichtster van een activistisch groen buurtinitiatief, vertelt dat er verschillend gereageerd werd op planten die werden gestolen uit de openbare tuin. Een groep wilde de tuin op slot gooien en beveiligen terwijl de andere groep het gewoon pech noemde. Uiteindelijk hebben de leden zich neergelegd bij dat er soms iets uit de tuin wordt meegenomen. Toch stelt ze dat er niet echt sprake is geweest van tegenstrijdige belangen of spanningen. Daarnaast geeft Jasmijn het voorbeeld van discussies over wat onkruid is en wat niet maar *“die problemen zijn nog wel te overzien”* (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).

Het wordt echter wel een probleem wanneer de betrokkenheid bij een initiatief afneemt. Geïnterviewde Daan haalt een voorbeeld aan van een wijktuintje vlak bij zijn werk dat door buurtbewoners is aangelegd een aantal jaar geleden. Toendertijd was er veel enthousiasme voor, maar als je nu naar het tuintje kijkt zie je dat het verwaarloosd is. Daan stelt dat dit komt door een gebrek aan continuïteit. De ene verhuist, de ander heeft geen zin meer en voor je het weet stopt het onderhoud van de tuin. Het is daarom belangrijk om elkaar eens in de zoveel tijd te zien en rond de tafel te gaan zitten om het een en ander te bespreken. Volgens geïnterviewde Johanna kan Facebook hier een rol in spelen omdat het leden in staat stelt om (bij wijze van spreken) elkaar dagelijks op de hoogte te stellen van ontwikkelingen binnen het initiatief.

Ook de relatie met medewerkers van de gemeente is van belang tijdens de beheerfase. Hierin kan een onderscheid gemaakt worden tussen de gemeente in het algemeen, de gebiedsmakelaar en een groen coördinator. Waar vroeger de gemeente de enige beheerder was van grond, zijn er nu contracten die bewoners medebeheerder kunnen maken. Dit is een moeilijk punt aangezien er verschuivingen plaatsvinden in verantwoordelijkheid. Hierover verschillen de meningen. Zo is geïnterviewde Daan het eens dat de buurt niet alleen tijdens de opstartfase het heft in handen moet nemen maar ook tijdens het beheer. Hij stelt echter wel dat de gemeente altijd een bepaalde verantwoordelijkheid zal houden. Zodra buurtbewoners stoppen met het onderhouden van een tuin zal je als gemeente toch moeten ingrijpen. Dit vindt hij een moeilijke kwestie omdat je nog zulke mooie afspraken kan maken met buurtbewoners, een boete opleggen voor gebrekkig onderhoud van een wijktuin kan niet. Er is dus een grens verbonden aan het voelen van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het beheren en behouden van groen. Dit is ook wat Otto bemerkt en hij zet vraagtekens bij het zelfbeheercontract dat de gemeente bewoners laat tekenen waarin staat dat laatstgenoemde verantwoordelijk is voor een bepaald plekje. Volgens Otto is dit op papier een goed idee maar in de praktijk zal de gemeente altijd eindverantwoordelijk blijven voor de openbare ruimte.

Eva is medeoprichtster van de vereniging 'Vrienden van het Wibautplantsoen', een initiatief dat zich richt op actievoeren maar ook begonnen is met een buurttuin. Als vereniging zijn zij medebeheerder van die grond samen met de gemeente. Dit betekent dat de gemeente ook nog invloed kan uitoefenen op de inrichting van de tuin. Hier heeft zij in principe geen problemen mee maar wat zij jammer vindt, is dat er vaak tuinen tijdelijk worden opgezet en dus ook na verloop van tijd weer afgebroken worden. Vaak gaat dit samen met bouwprojecten en dan komt er dus geen nieuwe grond vrij voor een tuin. *"Uiteindelijk is het dan echt woekeren met de vierkante meter die je hebt"* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017). De gemeente zou hier verandering in kunnen brengen door meer plekken beschikbaar te stellen die permanent gebruikt kunnen worden. Dit zou dergelijke initiatieven ook belonen voor het opfleuren van de buurt en voor het bevorderen van de sociale cohesie.

Tot slot stelt geïnterviewde Johanna dat het idee van een groen coördinator achterhaald is en dat er meer behoefte is aan een online platform. Haar ervaringen in de praktijk zijn namelijk dat er veel verschillende coördinatoren en contactpersonen zijn die vervolgens ook weer niet te bereiken zijn. Bovendien bouwt een groen coördinator op zijn netwerk. Maar wat als hij of zij wegvalt? Dan verdwijnt het netwerk met hem of haar mee en kan je overnieuw beginnen.

4.4.5 Perspectief niet betrokken bewoners

Hoewel niet betrokken bewoners dus niet bij een groen buurtinitiatief actief zijn, is het wel van belang om hun opinie ten aanzien van groene buurtinitiatieven en daarbij behorende zaken te inventariseren. In het onderstaande gedeelte wordt eerst besproken welke mening bewoners die niet betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief over zulke initiatieven hebben. Daarnaast wordt hun mening over de gemeente, de gebiedsmakelaar en de groen coördinator besproken.

Groene buurtinitiatieven

Het niveau van kennis ten aanzien van groene buurtinitiatieven onder niet betrokken bewoners verschilt behoorlijk. Zo weten verschillende geïnterviewden een aantal initiatieven op te noemen terwijl anderen met geen enkel groen buurtinitiatief bekend zijn. Wel zien alle geïnterviewden het belang van groene buurtinitiatieven in. In de interviews met de niet betrokken bewoners worden veel verschillende belangen van groen en groene buurtinitiatieven genoemd. Zo wordt genoemd dat groene buurtinitiatieven een belangrijke rol kunnen spelen bij leren over de natuur. De aanwezigheid van groen in de stad wordt genoemd als een gelegenheid om vooral kinderen te leren over de natuur.

Meerdere keren kwam het belang van buurtinitiatieven voor recreatie terug. Hierbij werd dan ontspanning in het groen en plezier beleven aan groen door er zelf actief mee bezig te zijn genoemd. Daarnaast wordt meerdere malen het belang van groen voor de gezondheid en vitaliteit van mensen genoemd. Het ontspannen effect dat groen kan hebben wordt dan ook gekoppeld aan gezondheid. Geïnterviewde Emma noemt nog dat ze gelooft dat alleen het zien van groen, al is het maar op een beeldscherm, al een positieve invloed op de gezondheid kan hebben. Groene buurtinitiatieven kunnen ook de leefbaarheid van de stad vergroten. Mensen wonen fijner met meer groen om zich heen. Als laatste wordt nog genoemd dat er (te) weinig groen in de stad is en dat groene buurtinitiatieven meer groen in de stad brengen.

In de interviews komt meerdere keren naar voren dat men buurtinitiatieven wel interessant en belangrijk vindt, maar geen tijd heeft om er zelf energie in te steken. Alleen Carolien geeft aan geen interesse te hebben om betrokken te zijn bij een groen buurtinitiatief. Verder komt in de interviews met niet betrokken bewoners het belang van continuïteit naar voren. Vaak is het zo dat buurtbewoners enthousiast aan een nieuw groen project beginnen, maar op een gegeven moment worden projecten niet meer (goed) onderhouden en beheerd.

Gemeente

Over de gemeente en haar groenbeleid bestaan gemengde gevoelens. Wat vaak terugkomt is dat niet betrokken buurtbewoners vinden dat de gemeente een zekere verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van groen. Zo wordt bijvoorbeeld genoemd dat de gemeente geld beschikbaar zou moeten stellen om plannen die met groen te maken hebben te kunnen realiseren. Geïnterviewde Willem stelt over de gemeente: *“Je kan net zo goed tegen de muur praten dat heeft geen zin. Je moet met het stadsdeel zaken doen”* (Willem, persoonlijke communicatie, 16 juni 2017). Hier wordt dus duidelijk een voorkeur voor overleg met het stadsbestuur in plaats van met de gemeente geuit. Daarnaast komt sterk naar voren dat openbare ruimte ook door de overheid of de gemeente beheerd moet worden. Zoals hiervoor besproken, kwam dit ook terug in de interviews met de beleidsmedewerkers en initiatiefnemers. Hoewel de verantwoordelijkheid dus bij gemeente wordt gelegd, wordt ook opgemerkt dat niet altijd goed nagedacht wordt over het groen dat aangelegd wordt. Als er bijvoorbeeld een appelboom wordt geplant, denkt de gemeente er niet over na dat één appelboom geen vruchten zal dragen, daarvoor moeten meerdere bomen bij elkaar geplant worden. Op deze manier kan de buurt dus geen gebruik maken van het groen dat zich in hun straat bevindt. Ook wordt het groenbeleid van de gemeente door sommigen als monotoon ervaren; er wordt vaak steeds maar hetzelfde soort groen aangelegd. Voor continuïteit van groene initiatieven wordt het belang van de gemeente benadrukt. *“De garantie voor continuïteit moet anders geregeld worden dan we gaan gezellig alleen bij mooi weer een keertje wieden ofzo”* (Willem, persoonlijke communicatie, 16 juni 2017). Om deze continuïteit te kunnen waarborgen wordt de gemeente als verantwoordelijke gezien.

Gebiedsmakelaar en groen coördinator

Gerelateerd aan dit belang van continuïteit is de rol van de gebiedsmakelaar. Niet alle niet betrokken bewoners zijn bekend met de gebiedsmakelaar. Zij die er wel bekend mee zijn, waarderen de gebiedsmakelaar. De gebiedsmakelaar wordt gezien als een belangrijk persoon die garant staat voor een voortgaande relatie met de gemeente. In principe wordt het idee van een groen coördinator positief ontvangen. Er worden echter wel wat bezwaren en eventuele problemen aangekaart. Zo zegt Carolien (persoonlijke communicatie, 13 juni 2017): *“Kan wel een goed idee zijn, maar ik weet niet hoeveel mensen er zijn die zo’n idee hebben van ik wil iets met groen doen maar ik weet niet wat”*. Zij vraagt zich dus af in hoeverre een groen coördinator op dit moment gemist wordt in de buurt. Ook komt naar voren dat een groen coördinator de situatie in een buurt goed moet kennen en dat duidelijk moet zijn wat deze persoon dan precies toevoegt.

Als een groen coördinator aangesteld wordt, moet deze een heldere relatie met de overheid of de gemeente hebben. Een groen coördinator kan wellicht een ondersteunende rol spelen bij de financiering van een buurtinitiatief aangezien dit een belemmering kan vormen in het opstarten of doorvoeren van een groen initiatief. Als laatste kan een adviserende en informerende rol weggelegd zijn voor de groen coördinator.

4.4.6 Conclusie

Tijdens de beheerfase is een verschuiving van de rol van de gebiedsmakelaar en beleidsmedewerkers te zien. Waar de gebiedsmakelaar in de opstartfase van cruciaal belang was voor het opzetten van een initiatief, verschuift zijn of haar rol tijdens de beheerfase meer naar de achtergrond. De gebiedsmakelaar komt pas weer in actie als er problemen zijn binnen het initiatief of wanneer het wordt opgeheven. Ook binnen het initiatief veranderen relaties vaak tijdens de beheerfase. Omdat veel (administratief)werk wegvalt als de opstartfase achter de rug is, vallen er verschillende taken weg. Daarvoor in de plaats komen echter andere taken terug die in de beheerfase van belang zijn. Een belangrijk punt in de beheerfase van een initiatief is het waarborgen van de continuïteit. Vanuit verschillende perspectieven wordt opgemerkt dat de continuïteit van een initiatief weliswaar erg belangrijk is maar dat het in de praktijk vaak lastig blijkt om deze continuïteit te waarborgen. Hierbij komt verschillende keren de vraag naar boven wie de verantwoordelijkheid zou moeten dragen over het waarborgen van deze continuïteit. Gerelateerd hieraan wordt door niet betrokken bewoners genoemd dat ze wel betrokken zouden willen zijn bij een groen buurtinitiatief maar dat het hen ontbreekt aan tijd.

4.5 CONCLUSIE

Centraal in dit hoofdstuk staan groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost. Binnen stadsdeel Oost variëren de buurten in termen van nationaliteiten, infrastructuur, sociaal-economische status en meer. Dit zorgt er mede voor dat de aandacht voor vergroening ook verschilt per buurt. Zo is de Oosterparkbuurt actief bezig met het stimuleren van groene buurtinitiatieven terwijl er in de Indische Buurt veel aandacht gaat naar het aanpakken van sociaal-economische problemen. Toch blijkt uit de literatuur en de interviews dat het aanpakken van sociaal-economische problemen samen kan gaan met groen bevordering in een wijk. De gemeente speelt een rol bij het in kaart brengen van de problemen in de verschillende wijken, de tevredenheid van bewoners, en het bijhouden van het aantal initiatieven. De Gemeente Amsterdam heeft veel vergroeningsplannen voor de komende jaren, waardoor er de mogelijkheid is om subsidies te verlenen aan groene buurtinitiatieven.

Bewoners van Amsterdam-Oost hebben over het algemeen een positieve relatie met de buurt en hun burens. Dit wordt ook belangrijk gevonden. Toch zijn er een paar kanttekeningen, zoals het feit dat dit stadsdeel populairder wordt en er steeds meer koopwoningen bij krijgt. Daarnaast is er door de toename in drukte minder ruimte voor groen.

Wanneer groene buurtinitiatieven opgestart worden stimuleert de gemeente dit door onder andere het beschikbaar stellen van informatie over buurtinitiatieven en eventueel een subsidie. Ook de rol van de gemeentelijke gebiedsmakelaar is van cruciaal belang in de opstartfase. In de beheerfase verschuift de rol van de gebiedsmakelaar echter naar de achtergrond. Tijdens de beheerfase is met name het waarborgen van continuïteit een belangrijk punt. Hieraan gerelateerd is de vraag wie hier verantwoordelijk voor is. Opvallend is dat niet betrokken buurtbewoners de verantwoordelijkheid voor groen in hun buurt voornamelijk bij de gemeente leggen. Met betrekking tot het aanstellen van een groen coördinator voor Amsterdam-Oost zijn de meningen verdeeld. De geïnterviewde gemeentemedewerkers zijn positief over het aanstellen van een groen coördinator. Initiatiefnemers zien onder bepaalde voorwaarden de meerwaarde van een coördinator wel in, terwijl er aan de andere kant de angst heerst dat initiatiefnemers door de hoeveelheid aan contactpersonen juist niet meer precies weten bij wie ze moeten zijn.

HOOFDSTUK 5.

Sociaal-emotionele waarden
van groen in de buurt van
bewoners in Amsterdam-Oost

5.1 INTRODUCTIE

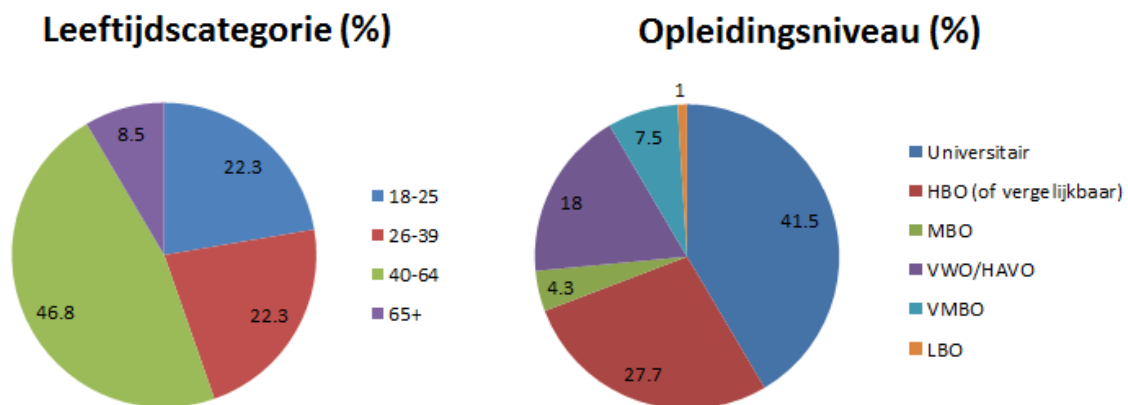
In dit hoofdstuk worden ten eerste de algemene resultaten besproken met betrekking tot de demografie en de relatie tussen bewoners en hun buurt. Daarna zal worden ingezoomd op de sociaal-emotionele waarde van betrokken en niet betrokken buurtbewoners. Hier zal ook gekeken worden naar overeenkomsten en verschillen tussen beide groepen. Vervolgens zal gekeken worden naar de natuurbeelden van bewoners, dus hoe zij naar de natuur kijken en welke overtuigingen ze daarbij hanteren. De resultaten van zowel de enquête als de interviews worden besproken. Tot slot worden de belangrijkste resultaten in de conclusie besproken.

5.2 ALGEMENE INFORMATIE

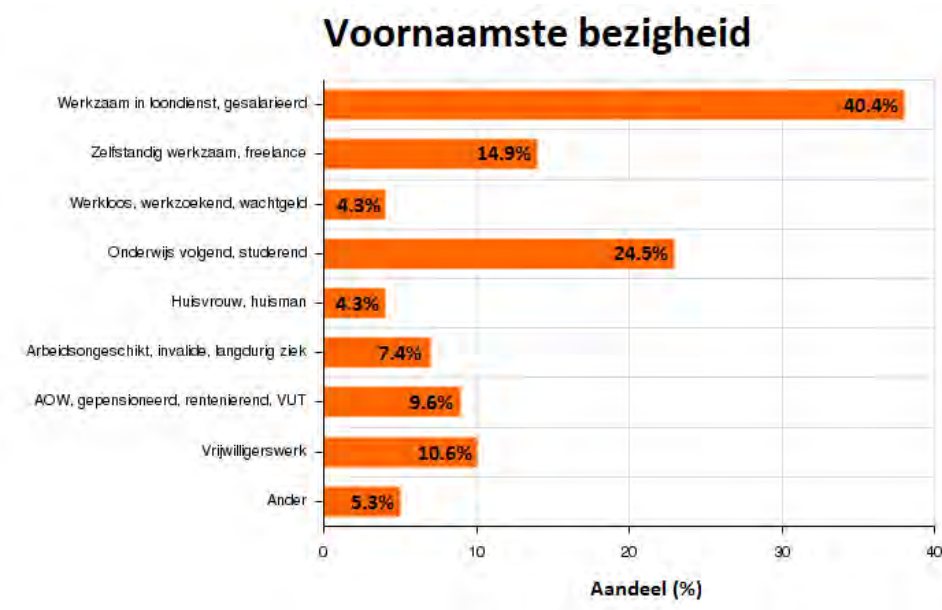
Er is een descriptive analysis uitgevoerd om de demografische achtergrond van de respondenten te analyseren. Hieruit is naar voren gekomen dat er 27 respondenten woonachtig zijn in de Oosterparkbuurt (28.7%) en 26 respondenten in de Indische Buurt (27.7%). Verder zijn er 12 respondenten (12.8%) uit zowel de Transvaalbuurt als de Weesperzijde die de enquête ingevuld hebben. De overige respondenten komen uit de andere buurten in Amsterdam-Oost.

Wat betreft afkomst komt een klein deel van de respondenten oorspronkelijk uit Suriname (4.3%). Verder zijn er enkele respondenten geboren in Duitsland, België, Frankrijk, de VS, Portugal en Tsjechië. Van het totaal aantal deelnemers is 62% vrouw en 38% man. 89% van de respondenten is geboren in Nederland.

Verder zijn de respondenten verdeeld over de leeftijdscategorieën en opleidingsniveau zoals weergegeven in figuur 6. De voornaamste bezigheden van de respondenten zijn weergegeven in figuur 7. Deze laatste kan van grote invloed zijn op hoe actief een persoon is bij het groen in de buurt en groene buurtinitiatief omdat het erg bepalend is op hoeveel tijd hij of zij hiervoor beschikbaar kan stellen.

Figuur 6. Het aandeel (%) van de respondenten per leeftijdscategorie (links) en opleidingsniveau m.a.w. hoogst behaalde diploma (rechts).

Figuur 7. Voornaamste bezigheid van de 94 respondenten van de enquête waarbij het totale aandeel meer is dan 100% omdat respondenten de mogelijkheid hadden om meerdere antwoorden aan te geven.

5.3 BEWONERS EN HUN RELATIE TOT DE BUURT

5.3.1 Kwantitatieve resultaten

De relatie van bewoners met hun buurt is geanalyseerd door middel van een descriptive analysis en een Pearson correlation test. Uit de descriptive analysis blijkt dat de tevredenheid over de buurt in algemene zin hoog is onder de respondenten, met een gemiddelde waardering van 4,1 op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden). Respondenten waarden hun contact met mede buurtbewoners gemiddeld met een 3,7 op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 5 (zeer goed). Het belang dat wordt gehecht aan dit contact ligt met 3,8 op een schaal van 1 (zeer onbelangrijk) tot 5 (zeer belangrijk) iets hoger.

Verder komt naar voren dat van de 94 respondenten 56 (59.6%) zich verantwoordelijk voelt voor het beheren en beschermen van groen in de buurt. 23 respondenten (24.5%) geeft aan zich niet verantwoordelijk te voelen, en 15 (16%) respondenten kozen “weet niet” als antwoordcategorie. Ondanks dat het merendeel aangeeft zich hiervoor verantwoordelijk te voelen is ‘slechts’ 31.9% van de respondenten hier op het moment actief mee bezig. Dit is een interessant observatie en zou kunnen betekenen dat de respondenten wel een gevoel van groen burgerschap hebben, hoewel ze zich niet empowered voelen om hier iets mee te doen.

Wat betreft de betrokkenheid bij een groen buurtinitiatief geeft 67% van de respondenten aan hier niet actief mee bezig te zijn. Van de overige 33% die wel actief is, varieert de mate van activiteit. Een respondent wordt als ‘betrokken’ gelabeld als diegene op dit moment bezig is met beheren en beschermen van groen in de buurt (antwoord ‘ja’ bij vraag 20, zie bijlage IV) en er op dit moment een beetje actief tot en met zeer actief mee bezig is (antwoord 2 - 5 bij vraag 21, zie bijlage IV). In de database zijn 24 mensen betrokken bewoners.

Om een beeld te krijgen van de karakteristieken van betrokken mensen bij groene buurtinitiatieven zijn er een aantal Spearman correlation testen uitgevoerd. Er is gekeken of er correlaties zijn tussen variabelen die horen bij 'relatie tot de buurt' en de variabelen actief en mate van activiteit. Deze testen kunnen namelijk verifiëren of sociale cohesie en sense of place, zoals besproken in het theoretisch kader, invloed hebben op de mate waarin bewoners betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief.

Een Spearman correlation test toont aan dat er een significante relatie is, $r = 0.315$, $p < 0.01$, tussen de woontijd van mensen in een buurt en de mate dat mensen betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief (zie tabel 1). Verder zijn er geen significante verbanden aangetoond.

Tabel 1. Spearman correlation test voor de relatie tussen woontijd van mensen in de buurt en de mate van activiteit bij een groen buurtinitiatief (H0 = geen relatie; H1 = een significante relatie).

Correlations			MateActiviteit initiatief	Woontijd
Spearman's rho	MateActiviteitinitiatief	Correlation Coefficient	1.000	.315**
		Sig. (2-tailed)	.	.002
		N	95	95
	Woontijd	Correlation Coefficient	.315**	1.000
		Sig. (2-tailed)	.002	.
		N	95	95

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

5.3.2 Kwalitatieve resultaten enquête en interviews

Waar in de enquête blijkt dat de woontijd van mensen in een buurt en de mate waarin mensen betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief significant gecorreleerd is, blijkt uit de interviews enigszins het tegenovergestelde. *“De mensen die er al wat langer wonen die waren iets conservatiever, dat was een soort van groepje, iets wat relatieve nieuwkomers die dan groene idealen met zich meebrachten”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Hoewel dit dus niet direct hoeft te betekenen dat mensen die langer in de buurt woonachtig zijn daadwerkelijk minder betrokken zijn bij groene buurtinitiatieven, zijn ze wel conservatiever wat betreft groene idealen.

Herhaaldelijk komt in de interviews naar voren dat de betrokkenen bij groene buurtinitiatieven wel behoren tot de wat oudere generatie. Daarbij worden vrijwel altijd opmerkingen gemaakt over dat men wel graag zou zien dat de jongere generatie meer betrokken zou zijn bij groene buurtinitiatieven. *“Dat is de toekomst. Iets van die oude burgers koppelen aan de nieuwe levensstijl. Als er geen jonge mensen bijkomen zie ik dit niet als iets wat toekomst heeft”* (Willem, persoonlijke communicatie, 16 juni 2017). Ook komt in diverse interviews naar voren dat de actief betrokkenen vooral hoogopgeleide, blanke mensen zijn. Dit terwijl Amsterdam-Oost wel gekenmerkt wordt door haar grote diversiteit aan culturen en door bewoners met verschillende niveaus van opleiding. In de interviews wordt hiervoor voornamelijk als oorzaak genoemd dat het een kwestie van andere prioriteiten is. *“Die maken zich meer druk over, heb ik morgen weer brood op de plank. Zeker dit gedeelte, ik zeg al het is wel aan het veryuppen hoor, het is aan het veranderen. Van oorsprong was het een achterstandswijk”* (Daan, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Daarnaast zijn er in heterogene groepen grote verschillen in ideeën, perspectieven en denkwijzen, wat te maken kan hebben met verschillende culturele achtergronden, een taalbarrière en opvoeding (Jasmijn en Eline, persoonlijke communicatie, 15 en 21 juni 2017). Deze bevindingen kunnen wegens een gebrek aan informatie hierover niet worden ondersteund door de enquête.

Zoals beschreven in het vorige hoofdstuk geven vrijwel alle geïnterviewden aan dat groen een positieve bijdrage heeft voor de buurt. *“Ik denk ook wel dat de tuintjes de buurt wel op pimpen. En de buurt hierdoor aantrekkelijker maken”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017). Welke sociaal-emotionele waarden zij dan exact aan groen en aan groene buurtinitiatieven hechten wordt duidelijk in het volgende deelhoofdstuk.

5.4 SOCIAAL-EMOTIONELE WAARDEN VAN GROEN

5.4.1 Kwantitatieve resultaten

De mate van tevredenheid, het belang, en welke sociaal-emotionele waarden belangrijk worden gevonden per type groen (privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken) zijn geanalyseerd door middel van een descriptive analysis. Hierbij is het databestand gesplitst aan de hand van de variabele betrokkenheid om de volgende twee groepen met elkaar te kunnen vergelijken: (1) betrokken buurtbewoners, en (2) niet betrokken buurtbewoners. Ook is er onderzocht of de verschillen tussen deze twee groepen significant zijn. Dit is gedaan door middel van de non-parametric Mann-Whitney U test.

Een opvallend resultaat van de descriptive analysis is dat zowel de betrokken als de niet betrokken buurtbewoners voor het belang van privégroen een hogere gemiddelde waarde hebben (respectievelijk 4.54 en 4.31) dan voor de andere typen groen. Het gemiddelde belang voor de andere twee typen groen ligt onder de 3 ('neutraal'), met de waarde voor straatgroen onder de 2 (zie tabel 2). Deze uitkomst kan worden gerelateerd aan het belang van gebruikswaarde; de waarde die mensen aan groen hechten voor eigen gebruik.

De gemiddelde waardes voor tevredenheid liggen daarentegen bij alle categorieën boven de 3, waarbij beide groepen buurtbewoners het meest tevreden zijn met stadsparken.

Tabel 2. De gemiddelde waarde voor tevredenheid en belang op een schaal van 1 tot en met 5 (1 = niet belangrijk/zeer ontevreden; 3 = neutraal; 5 = zeer belangrijk/zeer tevreden) van de twee groepen (betrokken en niet betrokken buurtbewoner) voor de drie verschillende typen groen (privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken).

		Betrokken buurtbewoner	Niet betrokken buurtbewoner
Gemiddelde tevredenheid	<i>Privégroen</i>	3.33	3.46
	<i>Straatgroen en parkjes</i>	3.63	3.66
	<i>Stadsparken</i>	3.88	4.13
Gemiddelde belang	<i>Privégroen</i>	4.54	4.31
	<i>Straatgroen en parkjes</i>	1.87	1.81
	<i>Stadsparken</i>	2.96	2.77

Om te testen of deze verschillen significant zijn, zijn er een aantal Mann-Whitney U testen uitgevoerd. Eén hiervan laat zien dat het belang dat niet betrokken buurtbewoners hechten aan stadsparken significant groter is, $U = 757.00$, $Z = -2.293$, $p < 0.05$, dan die van betrokken buurtbewoners (zie tabel 3). Een logische verklaring zou kunnen zijn dat betrokkenen meer kennis hebben van zaken, en daardoor kritischer en dus sneller ontevreden zijn. Hierbij is de aanname gedaan dat betrokkenen meer kennis hebben omdat zij vaker in aanraking komen met groen. Dit komt ook in interviews naar boven, bijvoorbeeld dat initiatiefnemers cursussen volgen over tuinieren, en is daarom een veilige aanname. Daarnaast kan een reden zijn dat betrokkenen minder tevreden zijn met de status quo en daarom juist betrokken zijn; om groen burgerschap op zich te nemen en de status quo te veranderen. Verder is er geen significant verschil aangetoond.

Tabel 3. Een Mann-Whitney U test voor het belang van stadsparken voor betrokken en niet betrokken buurtbewoners (H_0 = geen verschil tussen de 2 groepen; H_1 = een significant verschil tussen de 2 groepen).

Mann-Whitney Test

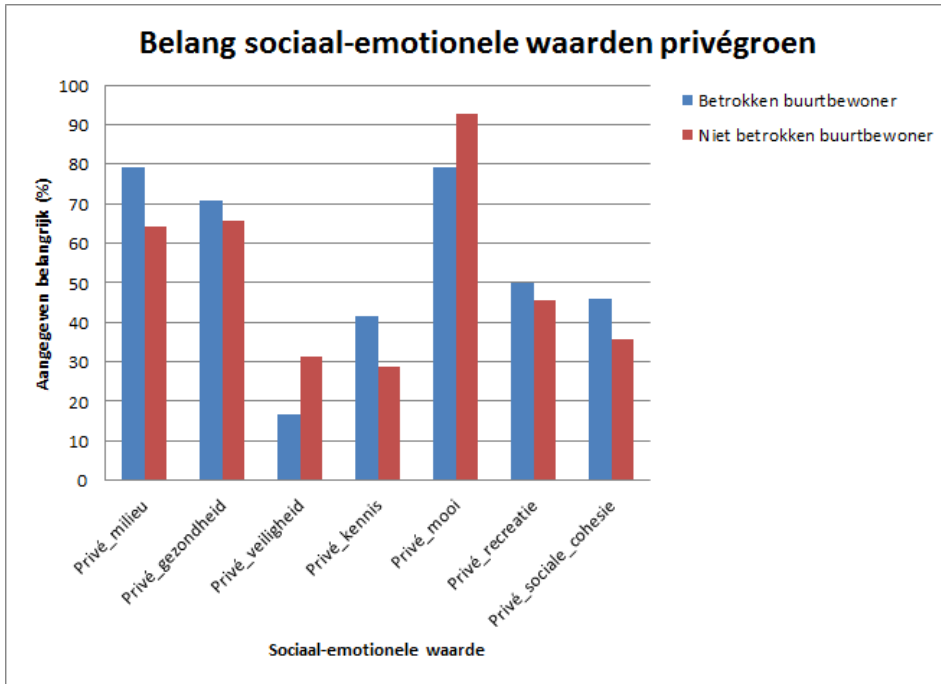
		Ranks		
Betrokken_buurtbewoner		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Belang_stadsparken	Niet betrokken	70	45.42	3179.50
	Betrokken	25	55.22	1380.50
Total		95		

Test Statistics ^a	
	Belang_stadsparken
Mann-Whitney U	694.500
Wilcoxon W	3179.500
Z	-2.293
Asymp. Sig. (2-tailed)	.022

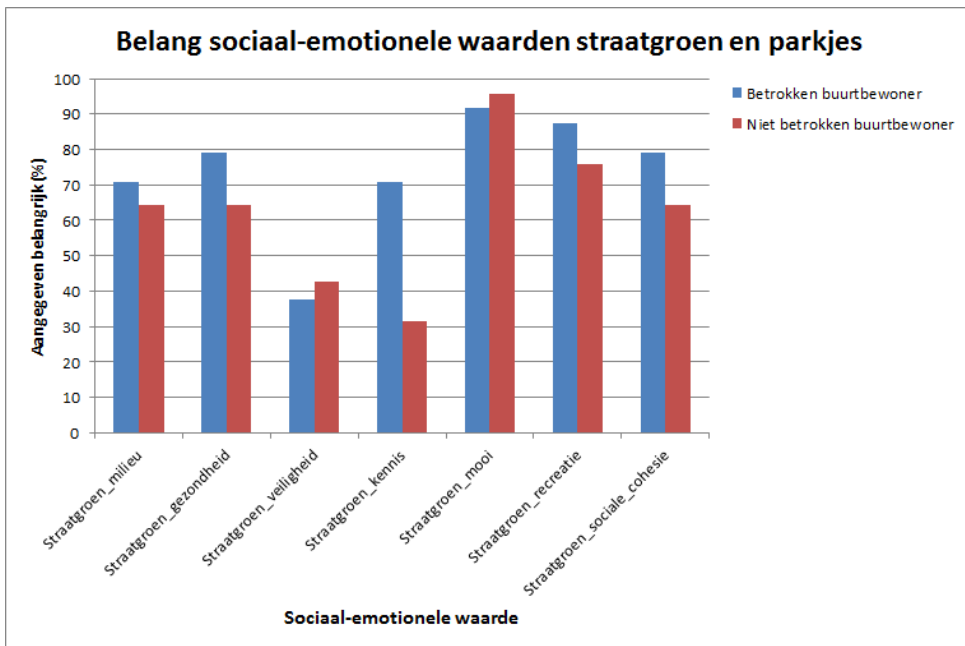
a. Grouping Variable: Betrokkenheid

Hieronder volgen de resultaten met betrekking tot de sociaal-emotionele waarden die betrokken en niet betrokken buurtbewoners belangrijk vinden voor de drie categorieën groen (zie figuur 8, figuur 9, figuur 10).

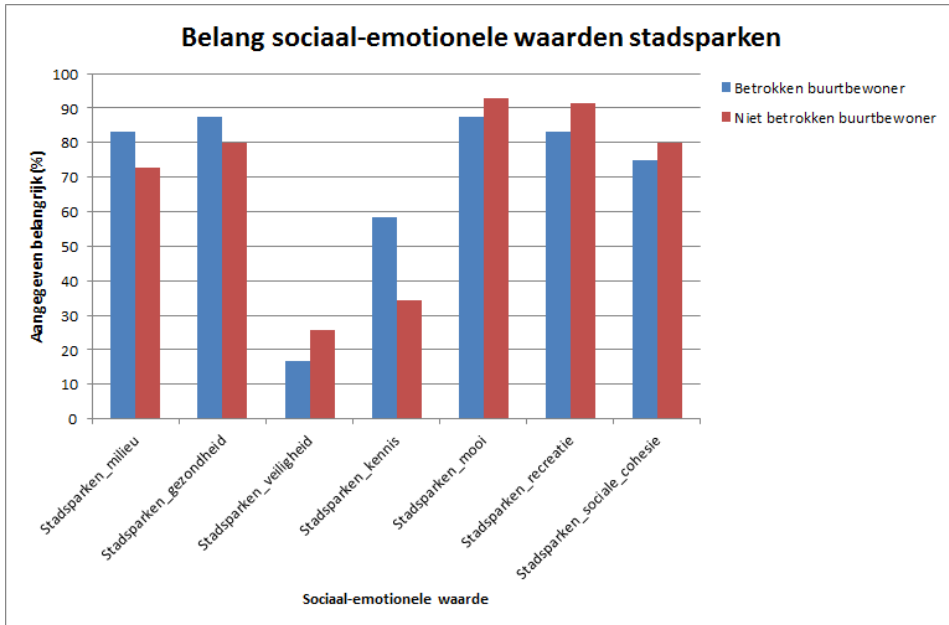
Uit de grafieken volgt dat met name de waarde esthetiek (privé_groen, straatgroen_mooi, en stadsparken_mooi) het vaakst als belangrijk wordt gemarkeerd door zowel de betrokken (respectievelijk 79.2%, 91.7% en 87.5%) als de niet betrokken buurtbewoners (respectievelijk 92.9%, 95.7% en 92.9%). Daarentegen is de waarde veiligheid (privé_veiligheid, straatgroen_veiligheid, en stadsparken_veiligheid) bij alle categorieën groen het minst vaak als belangrijk gemarkeerd door betrokken buurtbewoners (respectievelijk 16.7%, 37.5% en 16.7%). Niet betrokken buurtbewoners hebben voor stadsparken het minst vaak aangegeven dat ze veiligheid belangrijk vinden (25.7%). Voor privégroen en straatgroen en parkjes is de laagste waardering van niet betrokkenen kennis (respectievelijk 28.6% en 31.4%). Verder is opvallend dat er bij de sociaal-emotionele waarde kennis een relatief groot verschil is tussen de betrokken buurtbewoners en niet betrokken buurtbewoners, waarbij binnen de eerste groep deze waarde vaker als belangrijk is aangegeven. Dit geldt voor privégroen (41.67% versus 28.57%), straatgroen en parkjes (70.83% versus 31.42%), en stadsparken (58.33% versus 34.29%). Deze laatstgenoemde resultaten bevestigen de literatuur dat kennis of expertise van groen van belang is voor groene buurtinitiatieven. Niet betrokkenen zien hier het belang minder van in, wat kan betekenen dat zij de in mindere mate geïnteresseerd zijn in het vergaren van kennis over groen, ofwel de wetenschappelijke waarde van natuur.

Figuur 8. Het percentage van de betrokken en niet betrokken buurtbewoners dat heeft aangegeven de zeven sociaal-emotionele waarde belangrijk te vinden voor privégroen (Privé_milieu, Privé_gezondheid, Privé_veiligheid, Privé_kennis, Privé_mooi, Privé_recreatie, Privé_sociale_cohesie).

Figuur 9. Het percentage van de betrokken en niet betrokken buurtbewoners dat heeft aangegeven de zeven sociaal-emotionele waarde belangrijk te vinden voor straatgroen en parkjes (Straatgroen_milieu, Straatgroen_gezondheid, Straatgroen_veiligheid, Straatgroen_kennis, Straatgroen_mooi, Straatgroen_recreatie, Straatgroen_sociale_cohesie).

Figuur 10. Het percentage van de betrokken en niet betrokken buurtbewoners dat heeft aangegeven de zeven sociaal-emotionele waarde belangrijk te vinden voor stadsparken (Stadsparken_milieu, Stadsparken_gezondheid, Stadsparken_veiligheid, Stadsparken_kennis, Stadsparken_mooi, Stadsparken_recreatie, Stadsparken_sociale_cohesie).

Om te testen of deze verschillen significant zijn, zijn er verschillende Mann-Whitney U testen uitgevoerd. Hieruit zijn drie significante resultaten naar voren gekomen. Ten eerste, betrokken buurtbewoners vinden de variabele 'Privé_mooi' (antwoord "Ik vind dat de buurt er mooier uit ziet met privégroen" bij vraag 26) een significant belangrijkere waarde voor privégroen, $U = 727.00$, $Z = -2.249$, $p < 0.05$, dan betrokken buurtbewoners (zie tabel 4). Daarnaast laat de Mann-Whitney U test zien dat betrokken buurtbewoners de variabele Straatgroen_kennis een significant belangrijkere waarde vinden voor straatgroen en parkjes, $U = 509$, $Z = -3.604$, $p < .001$, én voor stadsparken, $U = 638.00$, $Z = -2.342$, $p < 0.05$ dan niet betrokken buurtbewoners (zie tabel 5 en 6).

Tabel 4. Mann-Whitney U test voor de zeven sociaal-emotionele waarden (Privé_milieu, Privé_gezondheid, Privé_veiligheid, Privé_kennis, Privé_mooi, Privé_recreatie, Privé_sociale_cohesie) en 'Betrokkenheid' als grouping variable (H_0 = geen verschil tussen de 2 groepen; H_1 = een significant verschil tussen de 2 groepen).

	Privé_milieu	Privé_gezondheid	Privé_veiligheid	Privé_kennis	Privé_mooi	Privé_recreatie	Privé_sociale_cohesie
Mann-Whitney U	772.500	855.000	740.000	775.000	727.500	955.000	802.500
Wilcoxon W	3257.500	3340.000	1065.000	3260.000	1052.500	3340.000	3287.500
Z	-1.067	-.206	-1.477	-1.050	-2.249	-.196	-.729
Asymp. Sig. (2-tailed)	.286	.838	.140	.294	.024	.845	.466

a. Grouping Variable: Betrokkenheid

Tabel 5. Mann-Whitney U test voor de zeven sociaal-emotionele waarden (Straatgroen_milieu, Straatgroen_gezondheid, Straatgroen_veiligheid, Straatgroen_kennis, Straatgroen_mooi, Straatgroen_recreatie, Straatgroen_sociale_cohesie) en de 'Betrokkenheid' als grouping variable (H_0 = geen verschil tussen de 2 groepen; H_1 = een significant verschil tussen de 2

groepen).

Test Statistics^a

	Stadsparken_milieu	Stadsparken_gezondheid	Stadsparken_veiligheid	Stadsparken_kennis	Stadsparken_mooi	Stadsparken_recreatie	Stadsparken_sociale_cohesie
Mann-Whitney U	785,000	715,000	865,000	509,000	874,000	741,000	715,000
Wilcoxon W	3270,000	3200,000	1190,000	2994,000	3359,000	3226,000	3200,000
Z	-.920	-1.661	-.098	-3.604	-.020	-1.573	-1.661
Asymp. Sig. (2-tailed)	.358	.097	.922	.000	.964	.116	.097

a. Grouping Variable: Betrokkenheid

Tabel 6. Mann-Whitney U test voor de zeven sociaal-emotionele waarden (Stadsparken_milieu, Stadsparken_gezondheid, Stadsparken_veiligheid, Stadsparken_kennis, Stadsparken_mooi, Stadsparken_recreatie, Stadsparken_sociale_cohesie) en de 'Betrokkenheid' als grouping variable (H0 = geen verschil tussen de 2 groepen; H1 = een significant verschil tussen de 2 groepen).

Test Statistics^a

	Stadsparken_milieu	Stadsparken_gezondheid	Stadsparken_veiligheid	Stadsparken_kennis	Stadsparken_mooi	Stadsparken_recreatie	Stadsparken_sociale_cohesie
Mann-Whitney U	752,000	777,000	834,000	638,000	865,000	842,000	868,000
Wilcoxon W	3237,000	3262,000	1159,000	3123,000	1190,000	1167,000	1193,000
Z	-1.379	-1.219	-.468	-2.342	-.167	-.503	-.082
Asymp. Sig. (2-tailed)	.168	.223	.641	.019	.868	.615	.934

a. Grouping Variable: Betrokkenheid

5.3.2 Kwalitatieve resultaten enquête en interviews

Bij de enquête hadden respondenten per categorie groen de mogelijkheid om meerdere sociaal-emotionele waarden aan te geven als belangrijk. Hier is ook gebruik van gemaakt wat betekent dat vaak meer dan één waarde gehecht wordt aan groen. Dit kwam ook naar voren uit de interviews. *“Biodiversiteit, verkoeling op hete dagen, een soort van sociale... sociale plek is het ook. Heel veel tegelijk”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Wat in de interviews naar boven komt is dat sommige waarden ook kunnen botsen. Zoals betrokken bewoner Otto ons mee deelde *“Er was meer discussie van maar ja dan is er toch weer conflict tussen spelen en die moestuinen want dan gaan die kinderen door de sla lopen enzo”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).

Mooi/ Esthetiek

Zoals eerder vermeld, wordt bij alle soorten groen (privé, straatgroen en parkjes, stadsparken) de esthetische waarde het vaakst genoemd. Het is belangrijk hierbij te bedenken dat wat bewoners als mooi beschouwen erg kan verschillen per individu. Zowel geïnterviewden Eva als Emma benadrukten deze verschillen: *“Sommige mensen willen echt van die nette tuintjes en sierplantjes, en ik zo van ‘eeuh ja oke’. En andere willen het juist meer wat wild en een vlindertuin”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017). Emma benadrukt dat wat de gemeente aan groen doet vaak monotoon is, netjes, aangeharkt en zonder onkruid. Dit terwijl ze onkruid zelf wel als natuur ziet (Emma, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). De volgende quote geeft weer hoe belangrijk de esthetische waarde kan zijn; *“Nou ja ik vind het wel belangrijk maar, ik vind het eigenlijk ook vooral mooi”* (Carolien, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017).

Milieu

Milieu wordt door betrokkenen telkens net van iets grotere waarde geacht dan voor niet betrokkenen. Ondanks dat dit verschil niet significant is, blijkt ook uit de enquêtes dat betrokkenen het erg belangrijk vinden dat groen een positieve bijdrage heeft aan het milieu en grote milieuproblemen als klimaatverandering tegengaat. *“In deze tijd van klimaatverandering, van*

transitie, van opwarming van de aarde, groen bindt CO2, bomen het meeste, maar al het groen, gras doet dat ook” (Klaas, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017). Daarnaast wordt het stimuleren van planten voor bijen genoemd en biodiversiteit in het algemeen. “Ja en ik vind het ook belangrijk voor ecologisch gesproken. Dat er meer beestjes zijn. Vogeltjes en allerlei andere soorten beestjes en vlinders enzo. Die moeten ook ergens terecht kunnen. En als je niet dit soort oases hebt” (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017).

Gezondheid

Na milieu komt ook de waarde gezondheid veelvuldig voor. Zowel betrokkenen als niet betrokkenen vinden groen belangrijk voor de gezondheid. Zo geeft Emma aan dat ze gelooft dat natuur van grote invloed is op de gezondheid van de mens en benadrukt het daarop door het zelfs van cruciaal belang te noemen (Emma, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). Hoewel het van grote waarde wordt geacht wilde Eva een kanttekening maken. Ze erkende dat het leven in de stad überhaupt niet echt gezond is. *“Hoewel ik eet er wel van, maar ik heb niet de illusie. Het is gewoon niet altijd gezond om eten uit de stad te eten” (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017).*

Recreatie

Mensen vinden het belangrijk om op hun eigen manier te genieten van groen, wat ook met verbinding met zichzelf te maken heeft. Het wordt door meerdere respondenten benadrukt dat diverse soorten groen (ook kleinschalig groen) bijdragen aan rust in het drukke stadsleven of ‘zen’. Verschillende geïnterviewde benadrukte ook deze waarde; *“Ik woon zelf natuurlijk vlakbij het centrum. En ja, hier is het gewoon altijd druk. Ik ben die drukte wel gewoon gewend hoor, kijk het is voor mij niet iets nieuws. Maar het is wel fijn om af en toe juist door die waan van de dag, om zeg maar ook gewoon even in een rustige omgeving te zitten. Daar is zo’n plek uitstekend geschikt voor” (Ali, persoonlijke communicatie, 19 juni 2017). Dit kan gerelateerd worden aan de opmerking dat groen depressies kan helpen voorkomen waardoor gezondheidskosten omlaag gaan, maar ook aan de spirituele waarde of moralistische waarde van groen.*

Sociale cohesie

Sociale cohesie is een belangrijkere waarde voor betrokkenen dan voor niet betrokkenen wanneer er is gevraagd naar hoe men privégroen en straatgroen en parkjes waardeert. Ook uit de interviews blijkt dat betrokkenen een hoge waarde hechten aan sociale cohesie, wat ook als belangrijk onderdeel genoemd wordt van sociale kracht (theoretisch kader). Binnen groene burgerinitiatieven worden dan ook verschillende sociale activiteiten georganiseerd. *“Een moestuin is social gardening he dus zijn er nog wel borrels of een keer een fietstochtje ergens naar toe hebben we gedaan” (Johanna, persoonlijke communicatie, 18 juni 2017). Sociale cohesie is voor de initiatiefnemers ook van belang omdat het niet alleen de tuinders, maar ook andere mensen betreft. “Het is hier wel gezellig. Aan de overkant zijn ook picknicktafels. Er is echt leven in de brouwerij” (Klaas, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017). Zo benadruk ook Jasmijn *“Vanuit mijn woonkamer zie ik mensen van allerlei culturen over die plantjes gebogen, gebaren ze, kan je het eten, en wat maak je ervan. Dus het brengt echt mensen samen. Daar wordt ik gewoon heel blij van” (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). Wanneer men over stadsparken spreekt blijken de niet betrokkenen sociale cohesie vaker een belangrijke waarde te vinden. “Maar ik vind een park in de buurt ook belangrijk. Dat vind ik sowieso belangrijk voor mensen om daar samen te komen” (Carolien, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017).**

Tevens wordt tijdens meerdere interviews genoemd dat lokale instituties en lokale organisaties een belangrijke rol hebben om sociale cohesie in een buurt te behouden of bevorderen. Buurthuizen worden als voorbeelden gegeven, net als scholen. De volgende quote geeft dit aan: *“Mijn motto is hier vanaf het begin geweest: De school in de wijk en de wijk in de school. Dat is een ontwikkeling. Kijk, vroeger had je de kerk en de kroeg he, als ontmoetingspunt, dat zijn tegenwoordig scholen. Hier vindt ontmoeting plaats”* (Daan, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).

Kennis / Educatie

In bovenstaande grafieken is een significant verschil zichtbaar hoe betrokkenen en niet betrokkenen de waarde kennis waarderen. Ook in de interviews komen de betrokkenen telkens terug op de educatieve waarde van groen (groene kracht) waar de niet betrokkenen dit duidelijk minder benoemen. Dat de nieuwe generatie, nu kind, opgroeit met kennis van groen wordt herhaaldelijk door de verschillende initiatiefnemers als argument genoemd voor groene buurtinitiatieven:

- *“Plus dat ik het echt heel belangrijk vind, en ik niet alleen, om mijn kinderen te laten zien waar het eten vandaan komt”* (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).
- *“Ook voor de kinderen he. Schooltuintjes, respect voor de natuur, begrip voor de natuur. Dat zijn voor ons hele belangrijke elementen”* (Daan, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).
- *“Ik vind die projecten dus heel erg mooi waar ze dan wel gaan moestuinieren in de binnenterreinen en dan wordt het een soort van openbare ruimte, en dan heeft groen een educatieve functie”* (Otto, persoonlijke communicatie, 21 juni 2017).
- *“Dan kom je met bonen uit de tuin aanzetten bij die leerlingen en dan is het echt van wat is dat? Haha Ja het is een boon en dan van ja dat zit toch altijd in blik. Dus dat vind ik goed dat je het ontstaan van eten gewoon nog ergens kan zien”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017).

Veiligheid

De functionele waarde veiligheid komt niet duidelijk naar boven in de enquête. Uit de literatuur kwam wel naar voren dat veiligheid van belang is, hoewel dit sterk afhankelijk is van het type groen. Het zou kunnen dat mensen veiligheid niet associëren met groen of dat het type groen als onveilig wordt gezien. Bij een aantal interviews kwam veiligheid van groen wel naar boven, zoals de volgende voorbeelden: *“Die vlindertuin was best wel overwoekerd door brandnetels en distels, en daarachter was een heel donkere en moerassige bosstrook. En daar kwamen regelmatig zwervers en ook Oost-Europese types die daar ook overnachten. Met heel veel flessen, lege flessen. En heel veel koperdraad, dat werd daar gestript”* (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017). Door het groene buurtinitiatief is deze plek toegankelijker en veiliger gemaakt. Ook bij het creëren van een groene speeltuin bij een school, speelt veiligheid een rol. Kinderen hoeven namelijk minder ver te lopen als er op het schoolplein een speeltuin is. Met betrekking op de huidige situatie vertelt Daan: *“het is onhandig, het is onveilig maar ook niet groen en aantrekkelijk”* (persoonlijke communicatie, 21 juni 2017). Deze voorbeelden laten zien dat groene buurtinitiatieven kunnen bijdragen aan het bevorderen van veiligheid in een buurt.

Privégroen / straatgroen en parkjes / stadsparken

Zestien keer is de opmerking geplaatst dat qua privégroen in de buurt er ook planten op balkons te vinden zijn. Daarnaast worden huiskamerplanten en binnentuinen meerdere keren genoemd. Er is

duidelijk zichtbaar verschil in wat voor een waarden men aan privégroen geeft en wat voor een waarden men hecht aan straatgroen, parkjes en stadsparken. De waarden recreatie en sociale cohesie worden veel belangrijker bevonden wanneer het om straatgroen, parkjes en stadsparken gaat. Dit kan een logisch gevolg zijn van het feit dat sommige mensen thuis geen eigen groen hebben. *“Nou ik heb zelf geen tuin of balkon. Dus ik vind het sowieso lekker om ergens te kunnen tuinieren”* (Eva, persoonlijke communicatie, 11 juni 2017). Ook Gertrude benadrukt het belang van grote natuur recreatiegebieden in de buurt van Amsterdam. Ze pleitte dan ook voor meer grote parken, aangezien deze er naar haar mening te weinig zijn en allemaal ver weg (Gertrude, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).

Overige waarden

Naast de zeven genoemde waarden zoals hierboven uitgebreid beschreven (gezondheid, sociale cohesie, educatie, veiligheid, esthetiek, recreatie en milieu), worden er ook andere manieren van waarderen van privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken genoemd in de enquête. Afwatering, leefbaarheid en schone lucht (als in longen van de stad) komen terug als waarden, wat ook uit de literatuur naar voren komt. Schone lucht kan gelinkt worden aan de functionele waarde gezondheid.

Naast al deze verschillende waarden zijn er natuurlijk ook bewoners die niet echt specifieke waarden hechten aan groen of andere prioriteiten hebben. *“Ik ben als kind nooit gewend geweest om zoals ik van andere mensen die ik dan nu ontmoet en die niet uit amsterdam komen dan is het zo van ja als kind altijd hutten bouwen of slotje springen. Dat heb ik gewoon nooit gedaan, dat was er niet en miste ik ook helemaal niet omdat ik gewoon niet wist”* (Carolien, persoonlijke communicatie, 13 juni 2017). Zo wordt er ook door iemand in de enquête vermeld dat privégroen niet belangrijk wordt gevonden.

5.4.3 Resultaten waardering groene buurtinitiatieven

Van het totaal aantal respondenten geeft 89% aan het zeer belangrijk te vinden dat groen in de buurt blijft bestaan. 11% geeft aan het belangrijk te vinden. Geen van de respondenten koos voor “Niet belangrijk” of “Neutraal”. Uit de interviews blijkt dat bewoners groene buurtinitiatieven in hun buurt erg belangrijk vinden. De waarden met betrekking tot specifiek groene buurtinitiatieven hangen veelal samen met hoe mensen privégroen, straatgroen en stadsparken waarderen. Sociale cohesie, educatie en esthetiek zijn met betrekking tot bijvoorbeeld moestuintjes de waarden die in de interviews constant naar boven komen. Wanneer men spreekt over geveltuintjes en ander soort groene initiatieven is de esthetische waarde wederom veruit de belangrijkste waarde.

Waar de initiatiefnemers graag veel tijd stoppen in één of meerdere buurtinitiatieven zijn er ook niet betrokkenen die het belangrijk vinden. De laatstgenoemden steken er echter geen tijd in en maken er geen gebruik van omdat zij andere prioriteiten hebben. Het zijn voor deze niet betrokkenen dan voornamelijk de niet gebruikswaarden die een grote rol spelen in de waardering van groene buurtinitiatieven. In de interviews komt dan ook de altruïstische waarde naar voren bij niet betrokkenen. Zij zien het belang in van de bestaanswaarde van groene buurtinitiatieven voor anderen. Ook hechten zij waarde aan groene buurtinitiatieven met oog op andere andere het nut van groen voor de toekomstige generatie. Dit wordt in het theoretisch kader ook wel verervingswaarde genoemd.

In meerdere interviews komen verzoeken voor meer eetbaar groen naar voren. Hiermee niet alleen doelend op moestuintjes, maar ook bomen met daaraan eetbare vruchten en noten. Dus gebruiksgroen of functioneel groen wordt gewaardeerd. Dit geldt voor mensen met diverse etniciteiten, dus niet alleen Nederlanders. Dit laat de volgende quote zien: *“Turkse, Marokkaanse*

migranten, en dan vooral migranten op leeftijd, die hebben nog heel veel groenkennis en landbouwkennis, die hebben in hun jeugd heel veel ervaring opgedaan met landbouw, groente verbouwen. En die kennis zit er nog. En ik vind dat juist zo'n interessant gegeven, (...). Ze werken vaak niet meer, ze zijn al met pensioen. Ze spreken de taal niet zo goed. Maar als je dan wel weet hoe je die spaanse pepers moet verbouwen, en die surinaamse boontjes, dan krijg je in een keer in zo'n tuindersgroep wat meer aanzien en echt een rol van expert. En dat is geweldig voor de integratie, dat is geweldig voor de buurtcohesie.” (Jasmijn, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).

Initiatiefnemers, betrokkenen en niet betrokken buurtbewoners zijn over het algemeen positief gestemd over het toekomstbeeld van groene buurtinitiatieven. Initiatiefnemers zijn ook positief en benadrukken dat er in de loop der jaren veel initiatieven zijn bijgekomen. Daaropvolgend zeggen ze dat het van belang is deze ontwikkeling verder in de toekomst vast te houden, want er kan nog veel meer verbeterd worden. Daarnaast is het betrekken van jongere mensen bij groene buurtinitiatieven een wens van veel initiatiefnemers en betrokkenen.

5.5 NATUURBEELDEN

5.5.1 Kwantitatieve resultaten enquête

De vier natuurbeelden zijn in twee stappen geanalyseerd. Als eerste zijn er twee factor analyses uitgevoerd (varimax rotation) op de vragen die natuurbeelden meten (vraag 15 en 16, zie bijlage IV). Deze factor analyses zijn apart uitgevoerd voor de twee dimensies (vragen) die natuurbeelden bepalen: overtuigingen en waarden. Vervolgens zijn de onderdelen waaruit beide factoren zijn opgemaakt bij elkaar gevoegd tot een nieuwe variabele, waarmee vervolgens de 4 verschillende natuurbeelden zijn vastgesteld.

De factor analysis op de items behorend tot vraag 15 laat 4 verschillende factoren zien (zie tabel 7). De eerste factor die zichtbaar werd bestaat uit moerassen, kronkelende beken en overwoekerde oude bomen. Deze factor kan worden beschreven als kenmerken van het wildernis natuurbeeld. de tweede factor bestaat uit koeien, maisvelden en forellen in een kweekvijver, wat kenmerken zijn van een functioneel natuurbeeld. De derde factor is typerend voor een breed natuurbeeld, waaronder de items onkruid in de tuin en al het leven kunnen worden geschaard. De derde factor bestaat ten slotte uit kamerplanten, bloemrijke wegbermen en rechte kanalen, en behoren tot een esthetisch natuurbeeld. Een item (oude boerderijen met een rieten dak) is uit de analyse gelaten omdat de factor loadings niet eenduidig waren.

De factor analysis op de items die behoren tot vraag 16 laat eveneens 4 factoren zien (zie tabel 8). De eerste factor die naar voren komt heeft betrekking op een functioneel natuurbeeld, waarbij de verschillende items te maken hebben met de interventie van de mens in de natuur (management). De tweede factor gaat over wat wel en niet bij natuur hoort, en kan omschreven worden als een breed natuurbeeld. De derde factor gaat over esthetisch natuurbeeld, oftewel items die te maken over wat wordt gezien als mooi/niet mooi. De vierde factor heeft te maken met het wildernis natuurbeeld. Ook hier is een item weggelaten uit de analyse (In strenge winters moeten herten worden bijgevoerd) vanwege onduidelijke factor loadings.

Tabel 7. Factor analysis van typerende scores (overtuigingen): gemiddelden (standaarddeviatie tussen haakjes) en factor loadings (alleen >0.4 is hier weergegeven).

	Gemiddelde score (1=niet typerend, 5=typerend natuur)	Wildernis	Functioneel	Breed	Esthetisch

<i>Moerassen</i>	3.91 (1.224)	0.912			
<i>Kronkelende beken</i>	4.27 (1.128)	0.890			
<i>Overwoekerde oude bomen</i>	4.29 (.957)	0.578			
<i>Koeien</i>	3.41 (1.149)		0.845		
<i>Maisvelden</i>	3.10 (1.36)		0.829		
<i>Forellen in een kweekvijver</i>	2.01 (1.042)		0.521		
<i>Onkruid in de tuin</i>	3.57 (1.122)			0.841	
<i>Al het leven</i>	3.98 (1.037)			0.683	
<i>Kamerplanten</i>	2.83 (1.105)				0.753
<i>Bloemrijke wegbermen</i>	3.87 (1.050)				0.724
<i>Rechte kanalen</i>	2.19 (1.129)				0.544
Verklaarde variantie (totaal 62.8%)		18.6%	17.5%	13.4%	13.3%
KMO measure of Sampling Adequacy = .650; Barrlett's Test of Sphericity chi square = 302.6 (p < 0.01)					

Tabel 8. Factor analysis van typerende scores (waarden): gemiddelden (standaarddeviatie tussen haakjes) en factor loadings (alleen >0.4 is hier weergegeven).

	Mean score (1= zeer mee oneens, 5= zeer mee eens)	Functioneel	Breed	Esthetisch	Wildernis

<i>Tbv de sportvisserij mogen er vissen in meren worden uitgezet</i>	2.73 (1.292)	0.757			
<i>De natuur staat ten dienste van de mens</i>	2.28 (1.235)	0.701			
<i>De mens heeft het recht om de natuur ingrijpend te veranderen</i>	2.34 (1.136)	0.666			
<i>Het boerenbedrijf kan goed samengaan met natuur en landschap</i>	3.81 (0.960)	0.647			
<i>Ik geniet vooral van de vreedigheid van de natuur</i>	3.26 (0.828)		0.716		
<i>Alle dieren en planten vind ik even belangrijk</i>	3.76 (1.209)		0.662		
<i>In de natuur ervaar ik iets dat de mens overstijgt</i>	3.96 (0.999)		0.641		
<i>Al die dode bomen en struiken in het bos vind ik erg rommelig</i>	1.89 (1.180)			0.711	
<i>Een vennetje in het bos is vooral mooi als het iets spannends en mysteries heeft</i>	3.43 (1.127)			0.708	
<i>De mens is onderdeel van de natuur</i>	4.41 (0.779)				0.782
<i>De natuur hoeft niet mooi te zijn, het is vooral belangrijk dat ze bestaat</i>	3.97 (0.994)				0.591
Verklaarde variantie (totaal 56.6%)		18.1	14.8	12	11.7
KMO measure of Sampling Adequacy = .648; Barrlett's Test of Sphericity chi square = 159.2 (p < 0.01)					

Als tweede stap zijn de acht factoren die hierboven zijn beschreven samengevoegd tot nieuwe variabelen bestaand uit de items van vraag 15 en 16 waarmee de natuurbeelden corresponderen. Zo zijn de vier natuurbeelden opgebouwd uit de gemiddelde scores die zijn gegeven aan de verschillende items. Aangezien gezien het hier gaan om een gevalideerde vragenlijst die eerder zijn gepubliceerd in

wetenschappelijke artikelen van Buijs (2009b) is er geen clusteranalyse uitgevoerd om de overeenkomsten tussen items te bepalen.

Tabel 9. De gemiddelde waarden (van een schaal van 1 = niet typerend tot 5 = zeer typerend) van alle respondenten voor de vier natuurbeelden (esthetisch, functioneel, wildernis en breed).

	N	Mean
Esthetisch_Natuurbeeld	94	2.89
Functioneel_Natuurbeeld	94	2.83
Wildernis_Natuurbeeld	94	4.16
Breed_Natuurbeeld	94	3.69
Valid N (listwise)	94	

Per natuurbeeld is een gemiddelde waarde van 1 tot 5 gevonden door het gemiddelde te nemen van de verschillende antwoorden per natuurbeeld. Hierbij geldt hoe hoger de waarde, hoe sterker dit natuurbeeld aanwezig is bij de respondent. In tabel 8 zijn de gemiddelde waarden per natuurbeeld te zien.

De verdeling van de waarden binnen de verschillende natuurbeelden is normaal verdeeld, behalve bij het Wildernis natuurbeeld. Dit is te zien aan de het hoge gemiddelde (Mean= 4.16) en de afwijkende scores bij Skewness en Kurtosis (zie bijlage IV). Ook is er getest of er een verschil is in de hoogste waardering van verschillende natuurbeelden aan de hand van of buurtbewoners betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief. Dit is echter niet het geval, de waarden verschillen slechts met maximaal één decimaal per natuurbeeld, waarbij de gemiddelde waardering iets hoger ligt bij de niet betrokkenen.

Vervolgens is de significantie van mogelijke verbanden per type groen met de verschillende natuurbeelden getest door middel van Regressie (Binary logistic regression). Hierbij is wederom een onderscheid gemaakt tussen privégroen, straatgroen en stadsparken. Er zijn 7 significante verbanden gevonden waarin H0 verworpen kan worden aangezien $P < 0.05$ (zie tabel 9).

Tabel 10. De significante verbanden tussen natuurbeeld en sociaal-emotionele waarden per type groen (privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken) en de p-waarden van de bijbehorende binary logistic regression test (H0 = geen verband; H1 = een significant verband).

Type groen	Natuurbeeld	Sociaal-emotionele waarde	Significant ($P < 0.05$)
<i>Privegroen</i>	Breed	Kennis	$P = 0.010$
<i>Straatgroen en parkjes</i>	Breed	Gezondheid	$P = 0.015$
<i>Straatgroen en parkjes</i>	Wildernis	Kennis	$P = 0.020$
<i>Straatgroen en parkjes</i>	Breed	Kennis	$P = 0.008$

<i>Stadsparken</i>	Esthetisch	Gezondheid	P = 0.016
<i>Stadsparken</i>	Breed	Kennis	P = 0.039
<i>Stadsparken</i>	Breed	Recreatie	P = 0.022

Wat duidelijk wordt uit tabel 10 is dat voornamelijk een Breed natuurbeeld samenhangt met de verschillende waarderingen van groen in de buurt. Dit is drie keer met de waarde ‘Kennis’, namelijk op het niveau van privégroen (P=0.010), straatgroen (P=0.008) en stadsparken (P=0.039). Twee van deze verbanden zijn overigens verbanden die ook significant zijn met $P = <0.01$. Ook is er een significant verband tussen dit natuurbeeld en de waarde ‘Gezondheid’ op het niveau van straatgroen (P=0.015). Er is tevens een significant verband gevonden met de waarde ‘Recreatie’ (P=0.022). Verder is er een verband te zien tussen het Wildernis natuurbeeld en de sociaal-emotionele waarde ‘Kennis’ (P=0.020). Dit verband is alleen te zien specifiek wanneer het gaat om straatgroen. Tenslotte is er een significante relatie tussen het Esthetisch natuurbeeld en de waarde ‘Gezondheid’ (P=0.016), hetgeen alleen opgaat voor stadsparken.

Een verklaring voor de duidelijke relatie tussen een breed natuurbeeld en de sociaal-emotionele waarde kennis, zou kunnen zijn dat door het vergaren van kennis er meer begrip is voor individuele planten en dieren en de bescherming hiervan. Overigens zou het ook andersom kunnen zijn; mensen met een breed natuurbeeld perspectief willen graag meer kennis vergaren over individuele planten en dieren en de bescherming hiervan.

5.4.2 Kwalitatieve resultaten enquête en interviews

Natuurbeelden kunnen van invloed zijn op hoe bewoners groen waarderen en hoe ze gebruik van maken, bijvoorbeeld de manier waarop bewoners een tuin indelen. Een persoon waarbij het wildernis natuurbeeld domineert is de verwachting dat diegene een voorkeur heeft voor ‘wildere’ tuintjes (bijv. met onkruid) in plaats van strak aangeharkte tuintjes.

De verwachte relatie tussen natuurbeeld en gebruik van het groen in enkele interviews bevestigd. Een eerste voorbeeld is Emma, een niet betrokken bewoner met een wildernis natuurbeeld. Zo omschrijft ze natuur als ergens een paar dagen zijn zonder dat je een mens tegenkomt. Ze beschrijft het als ongereptheid en als iets waar de mens zo min mogelijk invloed op heeft gehad. Ook vindt ze dat als de gemeente iets aan de buurt doet dit vaak hetzelfde monotoon is; altijd netjes en aangeharkt zonder onkruid. Dit terwijl Emma zelf onkruid ook als natuur ziet (Emma, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).

Het tweede voorbeeld is Gertrude, zij is een niet betrokken inwoner van Amsterdam-Oost, en heeft een totaal ander natuurbeeld, namelijk het esthetische natuurbeeld. Voor haar is het bijhouden van haar eigen tuin, maar ook geveltuintjes en andere soorten groen van groot belang. Het gaat voor Gertrude vooral om de rust die groen brengt om tot jezelf te komen. In een mooie omgeving voelt zij zich prettiger en zij vindt het jammer als groen niet mooi bijgehouden wordt, want dan ziet het er rommelig uit, vooral door al het onkruid (Gertrude, persoonlijke communicatie, 15 juni 2017).

Wat echter niet naar voren komt in de interviews is een duidelijke relatie tussen de natuurbeelden en de sociaal-emotionele waarden. Geïnterviewden met dezelfde natuurbeelden noemden verschillende waarden, en degene die dezelfde waarden noemden verschillen in hoe zij naar natuur kijken, enzovoort.

5.6 CONCLUSIE

De kwantitatieve analyse heeft onthuld dat er een positieve correlatie is tussen hoe lang iemand in een buurt woont en de mate van betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief. Dit wordt enigszins tegengesproken door de resultaten uit de kwalitatieve analyse van de interviews, waaruit naar voren komt dat mensen die langer in de buurt woonachtig zijn vaker wat conservatiever zijn wat betreft groene idealen.

De sociaal-emotionele waarde esthetiek wordt het meest aangegeven als belangrijk door zowel betrokken als niet betrokken buurtbewoners voor privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken. Voor deze laatste twee worden ook de waarden milieu, gezondheid, recreatie en sociale cohesie (in willekeurige volgorde) relatief vaak als belangrijk aangegeven.

De waarden veiligheid en kennis worden daarentegen het minst vaak als belangrijk gemarkeerd door beide groepen voor de verschillende categorieën groen. Bij deze tweede waarde vinden de betrokken buurtbewoners het wel significant belangrijker dan de niet betrokkenen. Uit de interviews komt echter naar voren dat kennis, ook wel vaak genoemd als educatie, erg belangrijk is met name met betrekking tot de waarde van groene buurtinitiatieven. In de interviews blijkt dat niet betrokkenen minder vaak de waarde sociale cohesie noemen, waar initiatiefnemers en betrokkenen dit wel meerdere malen naar voren brengen. Ook wordt bij de initiatieven vaak de term 'gebruiksgroen' genoemd als waarde.

Uit de kwantitatieve analyse van de natuurbeelden komen een aantal significante verbanden met de verschillende sociaal-emotionele waarden naar voren. Het wildernis natuurbeeld komt het meest voor bij de respondenten gevolgd door een breed natuurbeeld. Verder zit er een sterk verband tussen het brede natuurbeeld en de sociaal-emotionele waarde kennis. Uit de interviews komt echter geen sterk verband naar voren tussen de natuurbeelden en de sociaal-emotionele waarden.

HOOFDSTUK 6.

Discussie

In de discussie worden de beperkingen van dit onderzoek aangekaart, waarbij eerst de beperkingen van de afgenomen interviews aan bod komen, gevolgd door die van de enquête. De beschouwing eindigt met suggesties voor vervolgonderzoek.

Interviews

Een eerste punt van discussie, met betrekking tot de interviews met niet betrokken buurtbewoners, is dat deze respondenten zijn gevonden door middel van persoonlijke netwerken. Bij de selectie van hen is er gelet op diversiteit qua geslacht, leeftijd, achtergrond en wijk. Echter is de diversiteit niet volledig gelukt, aangezien alle geïnterviewde niet betrokken buurtbewoners hoogopgeleid zijn (WO en HBO). Daarnaast waren de interviews allemaal semi-gestructureerd. Het voordeel van semi-gestructureerde interviews ten opzichte van gestructureerde interviews is dat er kon worden ingegaan op interessante antwoorden van de respondenten waardoor interviews meer de diepte in kon worden gegaan. Dit heeft er echter wel toe geleid dat andere vragen minder (of soms niet) aan bod zijn gekomen.

Als laatste zijn alle interviews opgenomen met opnameapparatuur. Door technisch falen is het audiobestand één keer verloren gegaan bij het overzetten naar de computer. Ook is één keer een interview niet opgenomen. Wel is meteen na afloop het interview zo goed mogelijk uitgewerkt aan de hand van aantekeningen en herinneringen. De informatie van deze interviews is wel opgenomen in dit verslag, maar er zijn geen quotes uit gebruikt.

Enquête

Een uitdaging bij het opstellen van de enquête was om zowel inzichten uit de literatuur erin te verwerken als de enquêtevragen begrijpelijk te houden voor iedereen. Vanwege deze afweging zijn sommige termen omgezet in eenvoudiger taalgebruik. Het risico hiervan is dat met deze bewoording niet meer de hele lading van het begrip wordt gedekt. Tevens moet opgemerkt worden dat de enquête waarschijnlijk voornamelijk is ingevuld door buurtbewoners die groen belangrijk vinden, waardoor de resultaten mogelijk niet representatief zijn voor alle inwoners van Amsterdam-Oost.

Daarnaast zijn de respondenten voornamelijk hoogopgeleid en Nederlands. Dit is niet representatief voor de multiculturele wijken in Amsterdam-Oost maar komt wel overeen met bevindingen uit de interviews, waar wordt gezegd dat voornamelijk vrouwen, hoogopgeleiden en bewoners met een Nederlandse achtergrond betrokken zijn bij groene buurtinitiatieven. Daarom kan de kanttekening gemaakt worden dat de respondenten van de enquête wellicht niet representatief zijn voor alle inwoners van Amsterdam-Oost. Een aspect dat mogelijk heeft gezorgd voor het hoge aantal respondenten die in Nederland zijn geboren, is de taalbarrière. De enquête is in het Nederlands opgesteld, waardoor deze minder toegankelijk was voor mensen die de Nederlandse taal niet of minder goed beheersen.

Een laatste opmerking met betrekking tot de enquêtes is dat het onderzoek zich in eerste instantie richtte op de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt. Echter, in de enquête is niet specifiek gefocust op deze twee buurten maar op heel Amsterdam-Oost. Hoewel alleen in de bovengenoemde buurten mensen actief benaderd zijn om de enquête in te vullen, zijn alle bewoners van Amsterdam-Oost benaderd via sociale media. Dit heeft ervoor gezorgd dat respondenten uit het hele stadsdeel de enquête hebben ingevuld en niet alleen inwoners uit de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt. Hierdoor is het aantal respondenten uit deze twee buurten te laag om specifiek deze buurten met elkaar te kunnen vergelijken. De interviews zijn daarentegen wel afgenomen met bewoners of betrokkenen in de Indische Buurt of de Oosterparkbuurt.

Verder onderzoek

Verder onderzoek zou zich kunnen richten op een meer evenwichtige weerspiegeling van de gehele bevolking voor wat betreft hun mening over het stadsgroen. Dit houdt in dat mensen met diverse culturele achtergronden, opleidingsniveaus en leeftijden meer worden betrokken bij het onderzoek. Daarnaast zou een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd kunnen worden in andere buurten in Oost en bij voorkeur in heel Amsterdam. Zo zou het gemeentelijke beleid ten aanzien van groen nog beter kunnen worden aangepast aan de verschillende buurten en stadsdelen. Daarnaast zou het interessant zijn om inzicht te krijgen in de perspectieven van andere stakeholders die in het huidige onderzoek niet aan bod zijn gekomen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan groenbeheerders van het stadsdeel.

Er zijn behalve de in dit onderzoek gebruikte sociaal-emotionele waarden van groen ook andere waarden die aan groen toegekend kunnen worden. Zo zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op de waarde die groen in Amsterdam heeft met betrekking tot infrastructuur, waterhuishouding, energie of biodiversiteit. Ook zou de economische waarde van groen in de stad berekend kunnen worden. Door al deze verschillende waarden te combineren kan een goed beeld worden verkregen van de totale (economische) meerwaarde van groen in de stad. Bovendien kunnen deze verschillende waarden van groen omgezet worden in monetaire waarden. Door dit te doen wordt de waarde van groen tastbaarder en wordt het gemakkelijker om het belang van beleid met betrekking tot groen te benadrukken. Wageningen Economic Research is momenteel bezig met een onderzoek betreffende dit onderwerp.

Verder kan er onderzoek worden gedaan naar de waarde 'veiligheid'. Deze waarde is opvallend in de zin dat deze niet als belangrijke functionele waarde naar boven komt in de enquête resultaten. Dit kan betekenen dat groen niet geassocieerd wordt met veiligheid of dat groen vaak als onveilig gezien wordt. Hier kan verder onderzoek naar gedaan worden om mogelijke redenen hiervoor te achterhalen. Hieraan gerelateerd kan onderzoek worden gedaan of groen ingezet kan worden als middel om andere (sociaal-economische) problemen op te lossen. Hierbij kan beleid met betrekking tot groen afgestemd worden op beleid op andere terreinen.

HOOFDSTUK 7.

Aanbevelingen

Het doel van Groen Platform Amsterdam is het ontwikkelen en behouden van groen in Amsterdam. In dit hoofdstuk zullen aanbevelingen gedaan worden met betrekking tot hoe behoud en ontwikkeling van groen het beste gestimuleerd kan worden. Deze aanbevelingen zijn bedoeld om het GPA te ondersteunen in hun focus op het ontwikkelen en in stand houden van Amsterdam als een duurzame, leefbare en gezonde stad.

Wanneer het gaat om het behouden van het groen dat er al is in Amsterdam, blijkt uit dit onderzoek dat continuïteit binnen een groen buurtinitiatief een belangrijke factor is. Een gebrek aan continuïteit doet de buurtinitiatieven nu regelmatig de das om. Door het waarborgen van continuïteit wordt gezorgd dat groene initiatieven voort blijven bestaan en wordt groen in Amsterdam dus behouden. Er zijn verschillende manieren waarop hieraan gewerkt kan worden. Ten eerste kunnen groene buurtinitiatieven gekoppeld worden aan continue factoren in de buurt. Hierbij kunnen bijvoorbeeld (basis)scholen en buurthuizen een grote rol spelen waarbij groene initiatieven zelfs verweven zouden kunnen worden in het curriculum waardoor de kans op continuïteit wordt vergroot. Daarnaast zouden ook (online) platformen ingezet kunnen worden zodat buurtbewoners ook via deze platformen op de hoogte kunnen blijven van ontwikkelingen binnen en initiatief, informatie uit kunnen wisselen en met elkaar in verbinding blijven staan. Naast buurtbewoners zouden gebiedsmakelaars en eventueel een groen coördinatoren deel uit kunnen maken van zo'n (online) platform. Door het delen van informatie op een platform wordt voorkomen dat alle kennis bij een beperkt aantal personen ligt. Hierdoor wordt het in stand houden van een initiatief vergemakkelijkt, ook als bijvoorbeeld initiatiefnemers wegvallen.

Hieraan gerelateerd is dat er duidelijkheid nodig is over wie de verantwoordelijkheid draagt over het behouden en ontwikkelen van groen in de buurt. Opvallend hierbij is dat uit dit onderzoek blijkt dat niet betrokkenen zich vaak wel verantwoordelijk voelen voor het beheren en beschermen van groen, maar niet actief zijn. Dit is een groep die mogelijk actief gestimuleerd kan worden om ook bij te dragen aan groene buurtinitiatieven. Zij die wel betrokken zijn bij een groen buurtinitiatief, zien de gemeente als eindverantwoordelijke terwijl de gemeente juist de verantwoordelijkheid (gedeeltelijk) overdraagt aan haar burgers in het kader van groen burgerschap. Duidelijke afspraken en helderheid omtrent verantwoordelijkheid voor het onderhouden, beheren en ontwikkelen van groen zijn daarom noodzakelijk. Beheercontracten tussen de gemeente en initiatiefnemers en eventueel zelfs contracten binnen een initiatief zelf kunnen duidelijkheid scheppen over wat er van wie wordt verwacht en bij wie de (eind)verantwoordelijkheid ligt.

Met betrekking tot het ontwikkelen van groen valt op dat initiatiefnemers die in dit onderzoek geïnterviewd zijn zelf vaak al een uitgebreid netwerk hebben, wat het opzetten van een initiatief vergemakkelijkt. Ook hebben deze mensen zelf vaak al de nodige kennis over groen. Om het opzetten van een groen buurtinitiatief ook voor mensen met een minder groot netwerk of minder kennis over groen mogelijk te maken zou een groen coördinator aangesteld kunnen worden. Deze coördinator kan fungeren als een bemiddelaar tussen de gemeente en buurtbewoners en is tegelijkertijd een expert op het gebied van groen. Hoewel huidige initiatiefnemers het nut van een groen coördinator wel inzien, stellen zij bepaalde voorwaarden. Zo moet deze coördinator iemand zijn die een bepaalde invloed uit kan oefenen en daadwerkelijk iets voor initiatiefnemers voor elkaar kan krijgen. Daarnaast moet voorkomen worden dat het aanstellen van een groen coördinator het 'loketten probleem' niet verergert. Hier wordt mee bedoeld dat initiatiefnemers door de hoeveelheid aan contactpersonen niet meer weten bij wie ze nu moeten zijn.

Als laatste valt op dat in de interviews het verzoek voor meer gebruiksgroen, bijvoorbeeld in de vorm van fruit- of vruchtbomen, meerdere keren naar voren komt. Gebruiksgroen of functioneel groen lijkt dus te worden gewaardeerd. Hier zou bij het ontwikkelen van meer groen in de stad rekening mee gehouden moeten worden. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat uit de resultaten van de enquête naar voren komt dat de esthetische waarde van groen het hoogst wordt gewaardeerd onder zowel betrokken als niet betrokken bewoners. Als er dus functioneel groen aangelegd wordt, moet ook rekening worden gehouden met deze esthetische waarde van groen. Hieraan gerelateerd valt op dat dat initiatiefnemers of anderen die bij een buurtinitiatief betrokken zijn overwegend hoogopgeleide, Nederlandse vrouwen zijn. In de interviews wordt enkele keren genoemd dat andere (etnische) bevolkingsgroepen wellicht meer affiniteit hebben met functioneel groen. Het ontwikkelen van meer functioneel groen zou dus ook voor meer diversiteit binnen groene buurtinitiatieven kunnen zorgen.

HOOFDSTUK 8.

Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar het belang van groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost, hierbij zijn twee hoofdvragen gesteld. Ten eerste: wat is de rol van groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost ten opzichte van de verschillende stakeholders? Om deze vraag te beantwoorden zijn verschillende buurtinitiatieven in zowel de Oosterparkbuurt als de Indische Buurt onderzocht. De tweede hoofdvraag luidt: welke sociaal-emotionele waarden kennen de bewoners van Amsterdam-Oost toe aan groen in hun buurt? Bij deze hoofdvraag is zowel gekeken naar de waarden die betrokken als niet betrokken bewoners toekennen aan groen in de buurt. Deze conclusie geeft een beknopt antwoord op beide vragen.

De rol van groene buurtinitiatieven

Betrokken buurtbewoners zien heel duidelijk de meerwaarde van groene buurtinitiatieven voor de buurt. Uit interviews met niet betrokken buurtbewoners blijkt, na doorvragen, dat ook zij over het algemeen van mening zijn dat groene buurtinitiatieven een toevoeging voor de buurt kunnen zijn. De huidige groene buurtinitiatieven in de Indische Buurt en de Oosterparkbuurt zijn vooral gericht op het onderhouden van (gemeenschappelijke) moestuinen, hetgeen laat zien dat functioneel groen populair is onder betrokken buurtbewoners. Binnen de tuinen zijn echter wel verschillen, waarbij sommige tuinders kiezen voor meer planten en bloemen terwijl anderen juist groenten willen verbouwen.

In dit onderzoek is een onderscheid gemaakt tussen de opstartfase en de beheerfase van groene buurtinitiatieven. De kennis en vaardigheden die initiatiefnemers bezitten, spelen een belangrijke rol in de opstartfase van groene buurtinitiatieven. Vanuit de gemeente wordt het opstarten van groene buurtinitiatieven gestimuleerd door middel van het beschikbaar stellen van subsidies en het verstrekken van informatie. Bij de toegankelijkheid van de gemeente blijven echter nog wel enkele vraagtekens staan. Zo zijn ze soms moeilijk te bereiken en zit er vaak veel tijd tussen vraag en antwoord. Indien de gemeente besluit een groen coördinator in te zetten moet er zodanig rekening mee worden gehouden dat deze de overzichtelijkheid van gemeentecontact ten goede komt.

Als het buurtinitiatief eenmaal is opgezet komt het terecht in de beheerfase, dé bepalende fase wat betreft het slagen of falen van een initiatief. Betrokkenen staan in deze fase bijna volledig op eigen benen en dit brengt uitdagingen met zich mee. Waar de gebiedsmakelaar in de opstartfase van cruciaal belang is voor het opzetten van een initiatief, verschuift zijn of haar rol tijdens de beheerfase meer naar de achtergrond. Een grote uitdaging waar verschillende groene buurtinitiatieven mee te maken krijgen in de beheerfase is een gebrek aan continuïteit. Hierbij komt verschillende keren de vraag naar voren wie de verantwoordelijkheid zou moeten dragen voor het waarborgen van deze continuïteit; de gemeente of de buurtbewoners. De gemeente is eindverantwoordelijk voor het openbaar groen maar het initiatief moet vanuit de bewoners zelf komen.

Sociaal-emotionele waarden

Er is een positieve correlatie gevonden tussen hoelang iemand in de buurt woont en de mate waarin iemand betrokken is bij een groen buurtinitiatief. Dit wordt enigszins tegengesproken door de resultaten uit de kwalitatieve analyse van de interviews, waaruit naar voren komt dat mensen die langer in de buurt woonachtig zijn vaker wat conservatiever zijn wat betreft groene idealen. Daarnaast blijkt uit de interviews dat de groep betrokkenen voornamelijk bestaat uit blanke, hoogopgeleide bewoners.

Wat betreft de sociaal-emotionele waarden is er veel variatie te zien in de manieren waarop groen wordt gewaardeerd. Dat groen in de buurt erg belangrijk wordt gevonden is duidelijk. Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat de sociaal-emotionele waarde esthetiek het meest wordt aangegeven als belangrijk wanneer het gaat om privégroen, straatgroen en parkjes, en stadsparken. Dit geldt voor zowel de betrokkenen als de niet betrokkenen. Voor straatgroen en parkjes plus stadsparken worden ook de waarden milieu, gezondheid, recreatie en sociale cohesie (in willekeurige volgorde) relatief vaak als belangrijk aangegeven. Tevens komt uit de interviews naar voren dat kennis, ook wel vaak genoemd als educatie, een erg belangrijke waarde is. Dit geldt in het bijzonder met betrekking tot de waarde van groene buurtinitiatieven. Uit de interviews blijkt dat niet betrokkenen minder vaak de waarde sociale cohesie noemen, waar initiatiefnemers en betrokkenen dit wel meerdere malen naar voren brengen. Groene buurtinitiatieven hebben vaak niet één specifiek doel, maar meerdere doelen die met elkaar verbonden kunnen zijn. Gemeentemedewerkers, initiatiefnemers en betrokken buurtbewoners benadrukken het belang van groene buurtinitiatieven voor verschillende waarden. Zo kan onder andere het aanpakken van sociaal-economische problemen heel goed samen gaan met groen bevorderen in een wijk.

LITERATUUR

Agenda Groen (2015). Agenda Groen 2015-2018. Gemeente Amsterdam.

Assaye, R., Suryabagavan, K. V., Balakrishnan, M., & Hameed, S. (2017). Geo-Spatial Approach for Urban Green Space and Environmental Quality Assessment: A Case Study in Addis Ababa City. *Journal of Geographic Information System*, 9(02), 191.

Beatley, T. (2012). Green cities of Europe: global lessons on green urbanism. Island Press.

Buck Consultants International. (2016). Waardestelling groen in Den Haag. Den Haag: BCI.

Buijs, A. E. (2009a). Lay people's images of nature: Comprehensive frameworks of values, beliefs, and value orientations. *Society and Natural Resources*, 22(5), 417-432.

Buijs, A. E. (2009b). No wilderness for immigrants: Cultural differences in images of nature and landscape preferences. *Landscape and Urban Planning*, 91, 113-123.

Chaskin, R. J., & Garg, S. (1997). The issue of governance in neighborhood-based initiatives. *Urban Affairs Review*, 32(5), 631-661.

Conger, J. A., & Kanungo, R. N. (1988). The empowerment process: Integrating theory and practice. *Academy of management review*, 13(3), 471-482.

Dam, van. R., Salverda, I., & During, R. (2014). Strategies of citizens' initiatives in the Netherlands: connecting people and institutions. *Critical Policy Studies*, 8(3), 323-339.

Dean, H. (2001). Green citizenship. *Social policy & administration*, 35(5), 490-505.

De Groot, R., Stuip, M., Finlayson, M., & Davidson, N. (2006). *Valuing wetlands: guidance for valuing the benefits derived from wetland ecosystem services* (No. H039735). International Water Management Institute.

Della Porta, D. & M. Diani. (1999). *Social Movements: an introduction*. Oxford: Blackwell.

Derkzen, M. (2017). Changing roles of urban green space: spatial and temporal dynamics. PhD thesis, Vrije Universiteit Amsterdam.

Dixon, J., & Pagiola, S. (1998). Economic analysis and environmental assessment. *Environmental assessment sourcebook update*, 23.

Eisen, A. (1994). Survey of neighborhood-based, comprehensive community empowerment initiatives. *Health Education & Behavior*, 21(2), 235-252.

Fainstein, S.S. & Fainstein, N.I. (1985). Economic restructuring and the rise of urban social movements. *Urban Affairs Review*, 21 (2), 187-206.

Feixa, C. et al. (2009). Global citizenship and the 'New, New' social movements: Iberian connections. *Nordic Journal of Youth Research* 17 (4): 421-442.

- Fröding, K., Elander, I., & Eriksson, C. (2011). Neighbourhood development and public health initiatives: who participates?. *Health promotion international*, 27(1), 102-116.
- Florin, P., & Wandersman, A. (1990). An introduction to citizen participation, voluntary organizations, and community development: Insights for empowerment through research. *American Journal of community psychology*, 18(1), 41-54.
- Gemeente Amsterdam (2015). Gebiedsanalyse 2015: overkoepelende analyse. Bureau Onderzoek en Statistiek. https://www.ois.amsterdam.nl/pdf/2015_gebiedsanalyses_overkoepelende%20analyse.pdf
- Gemeente Amsterdam (2016). Natuurwaarden in kaart.
- Gemeente Amsterdam (2017a). Stadslandbouw. Geraadpleegd op 19-06-2017: <http://maps.amsterdam.nl/stadslandbouw/?LANG=nl>
- Gemeente Amsterdam (2017b). Monitor Agenda Groen. Geraadpleegd op 19-06-2017: http://maps.amsterdam.nl/agenda_groen/?LANG=nl
- Gemeente Amsterdam (2017c). Gebiedsplan 2017, Indische Buurt 2017.
- Gemeente Amsterdam (2017d). Gebiedsplan 2017, Stadsdeel Oost, Oud-Oost 2017.
- Gemeente Amsterdam (2017e). Groen & de stad. 14 juli 2017. Geraadpleegd op 20-06-2017: <https://www-amsterdam-nl.cdn.ampproject.org/c/s/www.amsterdam.nl/actueel/nieuws/groen-stad/?amp=true>
- Gemeente Amsterdam (2017f). Kerncijfers Stadsdelen. Geraadpleegd op 20-06-2017: <http://www.ois.amsterdam.nl/feiten-en-cijfers/stadsdelen>
- Gemeente Amsterdam (2017g). Krachtige mensen, krachtige buurten, krachtige uitvoering. Geraadpleegd op 23-06-2017: <http://www.rigo.nl/Portals/0/krachtigemensen.pdf>
- Gemeente Amsterdam (2017h). Oosterpark, verdubbeling. <https://www.amsterdam.nl/projecten/oosterpark/>
- Gemeente Amsterdam (2017i). Onderzoek, informatie en Statistiek. Veiligheidsindex en belevingsindex. <http://www.ois.amsterdam.nl/visualisatie/veiligheidsindex.html?index=Veiligheidsindex&postcode=1098AA&indeling=buurt&meting=2016-08>
- Goossen, C. M. (2017). Waarden van het label Nationaal Park voor Nationaal Park Weerribben-Wieden (No. 2798). Wageningen Environmental Research.
- Haq, S. M. A. (2011). Urban green spaces and an integrative approach to sustainable environment. *Journal of Environmental Protection*, 2(05), 601.
- Heijden, van der H. A. (2014). *Handbook of political citizenship and social movements*. Edward Elgar Publishing.

- Humpel, N., Owen, N., & Leslie, E. (2002). Environmental factors associated with adults' participation in physical activity: a review. *American journal of preventive medicine*, 22(3), 188-199.
- Jorgensen, B. S., & Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 233-248.
- Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital, and health. *Social epidemiology*, 174-190.
- Kellert, S. R., & Wilson, E. O. (1995). *The biophilia hypothesis*. Island Press.
- Kleerekoper, L. (2017). De voordelen van vergroenen; groen draagt bij aan klimaatbestendig inrichten. Hogeschool Amsterdam, Presentatie 5 april, 2017.
- Köhler, M. (2008). Green facades—a view back and some visions. *Urban Ecosystems*, 11(4), 423.
- Low, N. (2005). *The green city: sustainable homes, sustainable suburbs*. UNSW Press.
- Maas, J., Groenewegen, P., Verheij, R., De Vries, S., & van den Berg, A. (2005). *Vitamine G: effecten van een groene omgeving op gezondheid, welzijn en sociale veiligheid*.
- Manfredo, M. J., Pierce, C. L., Fulton, D., Pate, J., & Gill, B. R. (1999). Public acceptance of wildlife trapping in Colorado. *Wildlife Society Bulletin*, 499-508.
- Marcouyeux, A., & Fleury-Bahi, G. (2011). Place-identity in a school setting: Effects of the place image. *Environment and Behavior*, 43(3), 344-362.
- Mattijssen, T. J. M., Buijs, A. E., Elands, B. H., & van Dam, R. I. (2015). De betekenis van groene burgerinitiatieven: analyse van kenmerken en effecten van 264 initiatieven in Nederland. WOT Natuur & Milieu, Wageningen UR.
- Mattijssen, T., Buijs, A., Elands, B., & Arts, B. (2017). The 'green' and 'self' in green self-governance—a study of 264 green space initiatives by citizens. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 1-18.
- McCarthy, J. (2006). Regeneration of cultural quarters: public art for place image or place identity?. *Journal of Urban Design*, 11(2), 243-262.
- Moor, de T. (2014). Three waves of Cooperation. A Millennium of Institutions for Collective Action in European Perspective (Case Study: The Netherlands).
- Mossberger, K. (2010). From gray areas to new communities: Lessons and issues from comprehensive US neighborhood initiatives. *Chicago: Great Cities Institute, University of Illinois at Chicago*.
- Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and behavior*, 10(2), 147-169.
- Smith, G. (2005). Green citizenship and the social economy. *Environmental Politics*, 14(2), 273-289.
- Stedman, R. C. (2003). Is it really just a social construction?: The contribution of the physical environment to sense of place. *Society & Natural Resources*, 16(8), 671-685.

Stelzner, K., & Watson, J. (2009). European Green City Index: Assessing the Environmental Impact of Europe's Major Cities. Siemens.

Stokols, D. & Shumaker, S.A. (1981). People in places: A transactional view of settings. In J. Harvey (Ed.), *Cognition, social behavior, and the environment* (pp. 441-488). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Stuyver, R., & Hagenbeek, N. (2017). De 50 waarden van groene binnenterreinen. 31 januari 2017, versie 14.

Swanwick, C., Dunnett, N., & Woolley, H. (2003). Nature, role and value of green space in towns and cities: An overview. *Built environment*, 29(2), 94-106.

Touraine, A. (1985). An introduction to the study of social movements. *Social research*, 749-787.

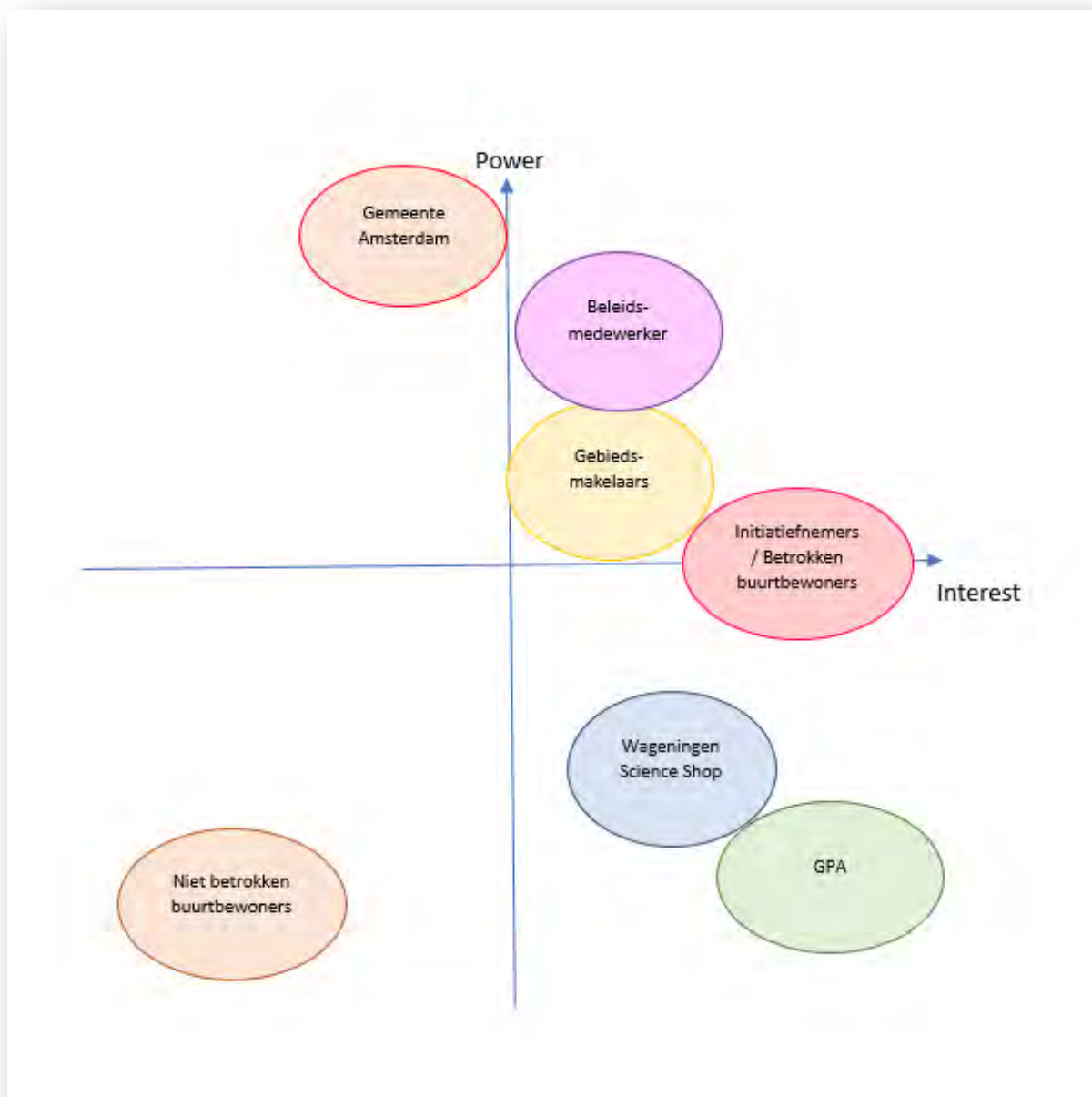
Touraine, A. (2002). The Importance of Social Movements. *Social Movement Studies* 1 (1): 89-95.

Turner, R. S. (1999). Entrepreneurial neighborhood initiatives: Political capital in community development. *Economic Development Quarterly*, 13(1), 15-22.

Williams, D. R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J. W., & Watson, A. E. (1992). Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place. *Leisure sciences*, 14(1), 29-46.

BIJLAGEN

l) Stakeholderanalyse

III) Enquete briefje

Onderzoek naar groen in Amsterdam Oost

Beste meneer / mevrouw,

Groen in de stad heeft voor iedereen een andere betekenis. De een voelt zich prettig bij het zien van bomen en struiken in de straat. De ander maakt er liever gebruik van door in het park te gaan ontspannen. Wij zijn studenten van de Wageningen Universiteit en zijn bezig met het in kaart brengen van deze verschillende meningen over groen in Amsterdam Oost. Deze informatie kan gebruikt worden om de inrichting van het groen goed aan te laten sluiten op de wensen van haar bewoners.

Graag nemen wij ook uw mening mee in dit onderzoek! Daarom willen we u vragen om een online enquête van ongeveer 10 minuten in te vullen. De enquête kunt u vinden door de volgende link in uw adresbalk te typen: <https://www.enquetesmaken.com/s/1880>. De enquête kan tot 23 juni ingevuld worden. Er zal vertrouwelijk met uw gegevens worden omgegaan en de resultaten worden volledig anoniem verwerkt.

Om dezelfde reden organiseren wij ook een discussieavond om ideeën met elkaar uit te wisselen. U bent van harte welkom om hierbij aanwezig te zijn. Onder het genot van een kopje koffie of thee presenteren wij de resultaten van ons onderzoek en zullen wij met u in gesprek gaan.

Datum donderdag 6 juli
Tijd 19:30 uur (inloop 19:00)
Locatie Buurthuiskamer Oase (Vrolikstraat 281)

Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via onderzoeknaargroen@gmail.com. We hopen dat u ons wilt helpen, alvast bedankt en hopelijk tot 6 juli!

Met vriendelijke groet,
Studententeam Wageningen Universiteit

IV) Enquete

Waardering van groen in Amsterdam Oost

Pagina 1

Beste bewoner van Amsterdam Oost,

Allereerst willen wij u hartelijk danken voor uw deelname aan dit onderzoek. Wij zijn studenten van de Wageningen Universiteit en doen onderzoek naar de relatie tussen groen in Amsterdam Oost en zijn bewoners. Bij groen in de stad kunt u denken aan parken, rijen met bomen langs de kant van de weg of planten in de tuin.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de waardering van groen onder bewoners uit Amsterdam Oost. De enquête bestaat uit drie delen. In het eerste deel stellen wij u een aantal achtergrondvragen. In het tweede deel wordt ingegaan op de relatie tussen u en de buurt waarin u woont in het algemeen. In het derde deel wordt er gevraagd naar de waardering van groen in uw buurt.

Het onderzoek zal ongeveer 10 minuten van uw tijd in beslag nemen. Sta niet te lang stil bij de antwoordmogelijkheden, maar kies spontaan het antwoord dat op u van toepassing is.

U wordt verzocht per vraag één antwoord aan te vinken of, als dat nodig is, uw antwoord in een invulvakje in te vullen. Als meerdere antwoorden aangevinkt mogen worden, dan wordt dat duidelijk vermeld.

Er zal vertrouwelijk met uw gegevens worden omgegaan en de resultaten worden volledig anoniem verwerkt.

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben over het onderzoek, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via onderzoeknaargroen@gmail.com.

Nogmaals hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Studententeam Wageningen Universiteit

Achtergrondinformatie

Wat is uw leeftijd? *

- 18 - 25 jaar
- 26 - 39 jaar
- 40 - 64 jaar
- 65 jaar en ouder

Wat is uw geslacht? *

- Man
- Vrouw
- Overig

Wat is uw hoogst genoten schoolopleiding, die u met een diploma heeft afgerond? *

- Geen opleiding
- Basisonderwijs (lagere school)
- LBO (bv. LTS, LEAO, huishoudschool)
- VMBO, MAVO (MULO)
- HAVO/VWO (HBS, MULO-B, Lyceum)
- MBO (bv. MTS, MEAO, UTS)
- HBO (bv. HTS, HEAO, Sociale Academie, Kweekschool, PABO, HAS)
- Wetenschappelijk onderwijs (Universiteit)
- Weet ik niet

Wat is uw voornaamste bezigheid? Selecteer 1 of meerdere opties. *

☐ Werkzaam in loondienst, gesalarieerd	☐ Arbeidsongeschikt, invalide, langdurig ziek
☐ Zelfstandig werkzaam, freelance	☐ AOW, gepensioneerd, rentenierend, VUT
☐ Meewerkend in familiebedrijf	☐ Vrijwilligerswerk
☐ Werkloos, werkzoekend, wachtgeld	☐ Weet ik niet
☐ Onderwijs volgend, studerend	☐ Wil ik niet zeggen
☐ Huisvrouw, huisman	
☐ Anders, namelijk ____	

Wat is uw geboorteland? *

- Nederland
- Marokko
- Turkije
- Suriname
- (Voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba
- Duitsland
- België
- Indonesië
- Ander land, namelijk

Wat is het geboorteland van uw vader? *

- Nederland
- Marokko
- Turkije
- Suriname
- (Voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba
- Duitsland
- België
- Indonesië
- Ander land, namelijk

Wat is het geboorteland van uw moeder? *

- Nederland
- Marokko
- Turkije
- Suriname
- (Voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba
- Duitsland
- België
- Indonesië
- Ander land, namelijk

Relatie met de buurt in het algemeen

In welke buurt woont u in Amsterdam Oost? *

☐ Amsteldorp	☐ Jeruzalem	☐ Park de Meer
☐ Betondorp	☐ Julianapark	☐ Transvaalbuurt
☐ Dapperbuurt	☐ Middenmeer	☐ Van der Kunbuurt
☐ Don Bosco	☐ De Omval	☐ Weesperzijde
☐ Frankendael	☐ Oostelijk Havengebied	☐ Zeeburgereiland
☐ IJburg	☐ Oosterparkbuurt	
☐ Indische Buurt	☐ Oostpoort	

Hoe lang woont u al in deze buurt? *

- 5 jaar of korter
- Tussen 6 en 14 jaar
- Tussen 15 en 24 jaar
- 25 jaar of langer

In algemene zin, hoe tevreden bent u met deze buurt? *

	Zeer ontevreden		Neutraal		Zeer tevreden
Tevredenheid	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe goed is uw contact met uw mede buurtbewoners? *

	Zeer slecht		Neutraal		Zeer goed
Contact	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe belangrijk vindt u goed contact met uw mede buurtbewoners? *

	Niet belangrijk		Neutraal		Zeer belangrijk
Belang van contact	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre voelt u zich vertrouwd in deze buurt? *

	Zeer onvertrouwd		Neutraal		Zeer vertrouwd
Vertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u veel persoonlijke herinneringen aan deze buurt? *

	Zeer weinig		Neutraal		Heel veel
Persoonlijk herinneringen	☐	☐	☐	☐	☐

Al die dode
bomen en
struiken in het
bos vind ik erg
rommelig

Betrokkenheid bij groen in de buurt

In het volgende deel stellen wij u enkele vragen over uw gevoel bij het beheren en behouden van groen. Verder zijn wij benieuwd naar uw activiteit bij groene buurtinitiatieven.

Hoe belangrijk vindt u dat het groen in de buurt moet blijven bestaan? *

	Niet belangrijk		Neutraal		Zeer belangrijk
Belang van groen	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het met de volgende uitspraken eens? *

	Helemaal niet waar		Neutraal		Helemaal waar
Ik vind groen in mijn buurt belangrijk omdat ik gebruik wil maken van groen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind groen in mijn buurt belangrijk voor eventueel toekomstig gebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind groen in mijn buurt belangrijk puur om het feit dat er groen is	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind groen in mijn buurt belangrijk omdat anderen gebruik kunnen maken van het groen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind groen in mijn buurt belangrijk voor toekomstige generaties	☐	☐	☐	☐	☐

Voelt u zich verantwoordelijk voor het beheren en beschermen van groen in de buurt? *

- Ja
- Nee

Weet ik niet

Bent u hier op het moment actief mee bezig? *

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

In welke mate bent u actief bij een groen buurtinitiatief? *

Activiteit Niet actief Actief Zeer actief

Wat is de naam van het groene buurtinitiatief waar u betrokken bij bent? Als u niet actief bent kunt u deze vraag overslaan.

Wat is uw rol binnen het buurtinitiatief? Selecteer 1 of meerdere opties. Als u niet actief bent kunt u deze vraag overslaan.

- Organisatie
- Bezoek brengen aan/gebruik maken van
- Anders, namelijk

Waardering van privégroen in de buurt

In het volgende en tevens laatste deel van de enquête zal worden gevraagd naar uw mening over verschillende soorten groen in de buurt zoals voortuinen, bomen in de straat, kleine parkjes en grotere stadsparken.

Privégroen is groen dat privaat wordt beheerd en dus geen publiekelijk goed is. Kunt u aangeven welke van de volgende vormen van privégroen bij u aanwezig zijn? Selecteer 1 of meerdere opties. *

- Groen in de voor- of achtertuin
- Groen op het dak
- Groen op de voorgevel
- Geen

Weet ik niet

Anders, namelijk

Waardering van straatgroen en parkjes in de buurt

Straatgroen en parkjes vormen een belangrijk deel van het groen in de buurt. Kunt u aangeven welke van de volgende vormen van straatgroen en parkjes bij u in de buurt aanwezig zijn? Selecteer 1 of meerdere opties. *

- Gras
- Struiken
- Bomen
- Klein parkje
- Speeltuin
- Moestuintje
- Geen
- Weet ik niet
- Anders, namelijk

Hoe belangrijk vindt u de aanwezigheid van straatgroen en parkjes in de buurt? *

Om welke reden vindt u straatgroen en parkjes belangrijk? Selecteer 1 of meerdere opties. *

- Ik vind straatgroen en parkjes belangrijk voor het milieu
- Ik vind straatgroen en parkjes belangrijk voor de gezondheid
- Ik vind straatgroen en parkjes bijdragen aan de veiligheid in de buurt
- Ik vind het belangrijk dat mensen kennis hebben over groen
- Ik vind dat de buurt er mooi uitziet met straatgroen en parkjes
- Ik vind straatgroen en parkjes belangrijk om te recreëren
- Ik vind dat straatgroen en parkjes mensen bij elkaar brengen
- Anders, namelijk

Anders, namelijk

In hoeverre bent u tevreden met de stadsparken bij u in de buurt? *

Zeer ontevreden

Neutraal

Zeer tevreden

Pagina 9

Hartelijk dank voor uw deelname aan ons onderzoek!

Donderdag 6 juli om 19.30 uur (inloop 19.00 uur) organiseren wij een bijeenkomst, u bent van harte welkom om hierbij aanwezig te zijn. Onder het genot van een kopje koffie of thee presenteren wij de de resultaten van ons onderzoek en zullen wij met u in gesprek gaan. Dit zal plaatsvinden in buurthuiskamer Oase (Vrolijkstraat 281).

Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via onderzoeknaargroen@gmail.com.

Klik nu op gereed om de enquête op te sturen. Nogmaals hartelijk dank!

V) Interviews

Interview beleidsmedewerker

Doel: overzicht krijgen van de rol van de gemeente met betrekking groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost.

Punten bespreking bij introductie:

- ons onderzoek uitleggen
- onze definitie van groene buurtinitiatieven (de personen in de organisatie van het initiatief)
- uitleg opbouw interview (tijdsduur)

Opinie gemeente Amsterdam

Hoe zou u groene buurtinitiatieven definiëren?

Wat valt er wel en wat valt er niet onder een groen buurtinitiatief?

Wat ziet u als belangrijke waarden die een rol kunnen spelen bij groene buurtinitiatieven?

Wat hebben buurtinitiatieven voor voordelen en/of nadelen?

Algemene vragen

Wat voor beleid is er met betrekking tot groen buurtinitiatieven?

Hoe gaat u om met groene buurtinitiatieven?

Maakt u onderscheid tussen verschillende soorten bewoners (betrokken/ niet betrokken)?

Hoe ziet u de ontwikkeling van participatie van bewoners met betrekking tot groene buurtinitiatieven (bijvoorbeeld in de afgelopen 20 jaar)?

Ziet u ontwikkelingen in hoe buurtbewoners groen waarderen?

Hoe denkt u over de relevantie van begeleiding vanuit de gemeente?

Wat zijn uw taken met betrekking tot groene buurtinitiatieven?

Wat voor type mensen zijn over het algemeen betrokken bij groene buurtinitiatieven?

Kwantitatief overzicht

a. In hoeverre is de gemeente op de hoogte van groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost?

b. Hoeveel initiatieven zijn er (ongeveer)?

c. Is er een overzicht van alle initiatieven? (Plattegrond Stadslandbouw)

d. Hoe worden deze plattegronden ontwikkeld? (melden initiatieven zich bij de gemeente? Is hier een specifiek 'meldpunt' voor, in de breedste zin van het woord?)

e. Zou u dit anders willen zien? Zo ja, hoe? Heeft u al ideeën met betrekking tot hoe dit anders kan?

Gaat dit uitgevoerd worden? Wat is hiervoor nodig?

In welke mate bent u tevreden met het huidige aantal initiatieven?

Indien (zeer) tevreden: Waarom bent u tevreden?

Indien niet tevreden: Hoe gaat u hiermee om?

Begeleiding in opstartfase

Is er onderscheid in groene buurtinitiatieven en andere buurtinitiatieven (in procedure/begeleiding)?

Aan wat voor voorwaarden moeten ze voldoen om begeleiding vanuit de gemeente te krijgen in de opstartfase?

Wat voor begeleiding krijgen groene buurtinitiatieven in de opstartfase?

Hoe communiceert u met groene buurtinitiatieven?

a. Hoeveel resources (geld, mankracht, kennis, locatie) zijn er beschikbaar per stadsdeel?

b. Wanneer heeft een buurtinitiatief hier recht op/aan welke regels moet er voldaan worden?

c. Hoe zouden buurtbewoners op de hoogte kunnen zijn van de (eventuele) beschikbare resources?

Wordt er onderscheid gemaakt tussen groene buurtinitiatieven op een publieke locatie versus een begrensde (beperkt toegankelijke) locatie?

-Zo ja, hoe verschillen de regels en de te verkrijgen resources? (geld, mankracht, kennis, locatie)

Stakeholders

Wie binnen de gemeente is verantwoordelijk voor de begeleiding van groene buurtinitiatieven? (Groencoördinator, gebiedsmakelaar)

Wat voor rol hebben de gemeenteraad en het bestuur met betrekking tot groene buurtinitiatieven?

Met welke partijen/organisaties werkt de gemeente samen om groene buurtinitiatieven op te starten/stimuleren/begeleiden/enz.?

Zijn er tegenstrijdige belangen tussen de gemeente en bewoners?

-Zo ja, wat is uw positie hierin?

Zijn er tegenstrijdige belangen tussen de verschillende stakeholders?

Vindt u een groencoördinator of gebiedsmakelaar belangrijk? Zo ja, hoe ziet u die rol?

Realisatie (als het project loopt)

Wat voor rol speelt de gemeente na de opstartfase?

Aan welke regels moet het initiatief zich in deze fase houden?

Hoe is het contact tussen de gemeente en het buurtinitiatief in deze fase?

a. Wat is uw ervaring met de ontwikkeling van groene buurtinitiatieven? (blijven ze bestaan of neemt de belangstelling af?)

b. Wat ziet u als succesfactoren?

c. Wat zijn obstakels waar buurtinitiatieven tegenaan lopen? (valkuilen)

Hoe ziet u het toekomstperspectief van buurtinitiatieven in relatie met groen in de stad?

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Dankwoord! (cadeautje :)

Interview gebiedsmakelaar

Doel: overzicht krijgen van de rol van de gemeente met betrekking tot groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost. Daarop antwoord gevend op onze deelvragen: b) Welke groene buurtinitiatieven zijn er op het moment in Amsterdam-Oost? c) Welke rol spelen verschillende stakeholders in de totstandkoming van groene buurtinitiatieven? d) Welke rol spelen verschillende stakeholders voor groene buurtinitiatieven na de opstartfase?

Punten bespreking bij introductie:

- ons onderzoek uitleggen
- onze definitie van groene buurtinitiatieven (de personen in de organisatie van het initiatief)
- uitleg opbouw interview (tijdsduur)

Opinie gebiedsmakelaar

Hoe zou u groene buurtinitiatieven definiëren?

Wat valt er wel en wat valt er niet onder een groen buurtinitiatief?

Wat voor een belang hecht u aan groene buurtinitiatieven? Waarom?

Wat ziet u als belangrijke waarden van groene buurtinitiatieven?

Wat hebben buurtinitiatieven voor voordelen en/of nadelen?

Wat is uw rol binnen de groene buurtinitiatieven?

Wat zijn uw taken met betrekking tot groene buurtinitiatieven?

Algemene vragen

Hoe ziet u de ontwikkeling van participatie van buurtbewoners met betrekking tot groene buurtinitiatieven (bijvoorbeeld in de afgelopen 20 jaar)?

Ziet u ontwikkelingen in hoe buurtbewoners groen waarderen?

Hoe groot is de invloed van hoe buurtbewoners groen waarderen op de buurtinitiatieven? Hoe neemt u dit mee in uw werk?

Hoe zou u deze buurt typeren?

Wat voor type mensen zijn over het algemeen betrokken bij groene buurtinitiatieven?

Kwantitatief overzicht

a. In hoeverre is de gemeente op de hoogte van groene buurtinitiatieven in Amsterdam-Oost?

b. Hoeveel initiatieven zijn er (ongeveer) in deze buurt?

c. Is er een overzicht van alle initiatieven? (Plattegrond Stadslandbouw)

d. Hoe worden deze plattegronden ontwikkeld? (melden initiatieven zich bij de gemeente? Is hier een specifiek 'meldpunt' voor, in de breedste zin van het woord?)

e. Zou u dit anders willen zien?

-Zo ja, hoe? Heeft u ideeën met betrekking tot hoe dit anders kan?

In welke mate bent u tevreden met het huidige aantal initiatieven?

-Indien (zeer) tevreden: Waarom bent u tevreden?

-Indien niet tevreden: Hoe gaat u hiermee om?

Begeleiding in opstartfase

Is er onderscheid in groene buurtinitiatieven en andere buurtinitiatieven (in procedure/begeleiding)?

Aan wat voor voorwaarden moeten ze voldoen om begeleiding vanuit de gemeente te krijgen in de opstartfase?

Wat voor begeleiding krijgen groene buurtinitiatieven in de opstartfase?

- a. Hoeveel resources (geld, mankracht, kennis, locatie) zijn er beschikbaar per stadsdeel?
- b. Wanneer heeft een buurtinitiatief hier recht op/aan welke regels moet er voldaan worden?
- c. Hoe zouden buurtbewoners op de hoogte kunnen zijn van de (eventuele) beschikbare resources?

Hoe communiceert u met groene buurtinitiatieven?

Wordt er onderscheid gemaakt tussen groene buurtinitiatieven op een publieke locatie versus een begrensde (beperkt toegankelijke) locatie?

-Zo ja, hoe verschillen de regels en de te verkrijgen resources? (geld, mankracht, kennis, locatie)

Stakeholders

Hoe denkt u over de relevantie van begeleiding vanuit de gemeente?

Zijn er tegenstrijdige belangen tussen de gemeente en bewoners?

-Zo ja, wat is uw positie hierin?

Zijn er tegenstrijdige belangen binnen het buurtinitiatief?

Wat voor rol heeft de gemeenteraad en het bestuur met betrekking tot groene buurtinitiatieven?

Met welke partijen/organisaties werkt u nog meer samen om groene buurtinitiatieven op te starten/stimuleren/begeleiden/enz.?

Zijn er tegenstrijdige belangen tussen de verschillende stakeholders?

Realisatie (als het project loopt)

Wat voor rol speelt de gemeente na de opstartfase?

Aan welke regels moet het initiatief zich in deze fase zich houden?

Hoe is het contact tussen de gemeente en het buurtinitiatief in deze fase?

- a. Wat is uw ervaring met het voortbestaan van projecten? (blijven ze bestaan of neemt de belangstelling af?)
- b. Wat ziet u als succesfactoren?
- c. Wat zijn obstakels waar buurtinitiatieven tegenaan lopen? (valkuilen)

Hoe ziet u het toekomstperspectief van buurtinitiatieven in relatie met groen in de stad?

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Dankwoord! (cadeautje :)

Interview initiatiefnemers

Doel: de volgende vraag beantwoorden: Welke sociaal-emotionele waarden hechten betrokken buurtbewoners in Amsterdam-Oost aan groen en groene buurtinitiatieven in hun buurt? (plus hun perspectief mbt stakeholders)

Onze hoofdvragen:

Welke groene buurtinitiatieven zijn er op het moment in Amsterdam-Oost?

Welke rol spelen verschillende stakeholders in de totstandkoming van groene buurtinitiatieven?

Welke rol spelen verschillende stakeholders na de opstartfase voor groene buurtinitiatieven?

Punten bespreking bij introductie:

- bedanken voor het interview

- ons onderzoek uitleggen

- onze definitie van groene buurtinitiatieven (de personen in de organisatie van het initiatief)

- uitleg opbouw interview (tijdsduur)

Persoonlijk:

Leeftijd

Hoogst genoten opleiding met diploma

Voornaamste bezigheid (werk/geen werk/studerend)

Geslacht

Omschrijving van het groene buurtinitiatief

Wat houdt het buurtinitiatief precies in?

Waarom/hoe bent u bij dit initiatief terechtgekomen?

Hoe is het initiatief ontstaan?

Op welke manier bent u hierbij betrokken?

Hoeveel tijd besteedt u aan het buurtinitiatief?

Stakeholders rol in de totstandkoming

a. Welke partijen/organisaties/mensen zijn bij het buurtinitiatief betrokken geweest in de startfase?

b. Wie heeft/had de meeste invloed?

c. Hoe was de rol van de gemeente in het buurtinitiatief? (wat voor begeleiding heeft u gehad van de gemeente?)

Is/waren er tegenstrijdige belangen tussen de gemeente en de bewoners?

Hoe ziet u de rol van de gebiedsmakelaar in het buurtinitiatief in deze opstartfase?

Wat ziet u als succesfactoren in het ontstaan van dit initiatief?

Tegen wat voor obstakels liep het initiatief aan? (waarom?)

Stakeholders na de opstartfase

a. Welke partijen/organisaties/mensen zijn nu bij het buurtinitiatief betrokken?

b. Wie heeft de meeste invloed?

Hoe ziet u de rol van de gemeente in het buurtinitiatief? (Wat voor begeleiding heeft u nu nog van de gemeente)

Zijn er nu tegenstrijdige belangen tussen de gemeente en de bewoners?

Hoe ziet u de rol van de gebiedsmakelaar in het buurtinitiatief?

Vindt u een gebiedsmakelaar belangrijk?

Wat ziet u als succesfactoren?

Tegen wat voor obstakels loopt het initiatief aan? (waarom?)

Hoe denkt u over het aanstellen van een groen coördinator in stadsdeel Oost?

Vindt u een groen coördinator belangrijk?

Persoonlijke waarden groen

a. Hoe belangrijk is dit buurtinitiatief voor u?

b. Wat waardeert u dan precies? Waarom?

Hoe belangrijk is dit buurtinitiatief voor de buurt? Waarom?

Wat ziet u als de voordelen en nadelen van het buurtinitiatief?

Zou u meer met groen willen doen in deze buurt?

a. Hoe belangrijk vindt u groen in deze buurt?

b. Wat waardeert u dan precies? Waarom?

Wat vindt u (naast de dingen waar u zelf gebruik van maakt) nog meer belangrijk in groen?

Vindt u het belangrijk dat anderen gebruik kunnen maken van het groen?

Vindt u het belangrijk dat toekomstige generaties gebruik kunnen maken van het groen?

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Dankwoord! (cadeautje :)

Interview betrokken buurtbewoner

Doel: de volgende vraag beantwoorden: Welke sociaal-emotionele waarden hechten betrokken buurtbewoners in Amsterdam-Oost aan groen en groene buurtinitiatieven in hun buurt? (plus hun perspectief mbt stakeholders)

Inleiding interview

Ons onderzoek uitleggen

Natuur = buiten de stad; groen = in de stad

Onze definitie van groene buurtinitiatieven (de personen in de organisatie van het initiatief)

Uitleg opbouw interview (tijdsduur)

Persoonlijk:

Leeftijd

Hoogst genoten opleiding met diploma

Voornaamste bezigheid (werk/geen werk/studerend)

Geslacht

Relatie met de buurt

Hoelang woont u al in deze buurt?

Wat vindt u fijn aan deze buurt?

Wat vindt u niet/minder fijn aan deze buurt?

Heeft u ideeën over hoe de buurt te verbeteren?

Hoe goed is uw contact met uw medebuurtbewoners?

Hoe belangrijk vindt u het om goed contact te hebben met uw medebuurtbewoners?

In hoeverre voelt u zich vertrouwt in deze buurt?

Bent u gehecht aan deze buurt?

Groen in het algemeen

Is de natuur belangrijk voor u?

-Zo ja, op welke manier?

-Zo nee, waarom niet?

Wat is voor u natuur?

Welke waarden heeft de natuur voor u? (doorvragen!! bijvoorbeeld ..)

Hoe vaak gaat u de natuur in (per jaar)?

Waar gaat u heen als u de natuur in gaat?

Wat doet u als u de natuur in gaat?

Wat verstaat u onder groen in de stad?

Welke waarden heeft groen in de stad voor u? (doorvragen!! bijvoorbeeld ..)

Groen in de buurt

a. Heeft u een eigen tuin?

- Zo ja, op welke manier maakt u gebruik van uw tuin?

- Zo nee, heeft u bloemen, planten, etc. thuis?

b. Hoe belangrijk is dit groen voor u? Waarom?

Wat voor groen is er bij u in de buurt?

a. Hoe belangrijk vindt u groen in de buurt?

- b. Wat waardeert u dan precies? Waarom?
 - c. Welk groen vindt u het belangrijkste?
 - d. Maakt u gebruik van groen in de buurt?
 - e. Wat voor dingen doet u meestal met/in het groen?
- Wat vindt u (naast de dingen waar u zelf gebruik van maakt) nog meer belangrijk in groen?
- Zou u meer met groen willen doen in uw buurt?
- Vindt u het belangrijk dat anderen gebruik kunnen maken van groen?
- Vindt u het belangrijk dat toekomstige generaties gebruik kunnen maken van groen?

Groene buurtinitiatieven

Welke groene buurtinitiatieven kent u in uw buurt?

- a. Bij welk initiatief bent u betrokken?
 - b. Waarom/hoe bent u hierbij gekomen?
 - c. Hoe actief bent u bij het buurtinitiatief (hoe vaak per week)?
- Hoeveel tijd besteedt u aan het buurtinitiatief?
- Hoe belangrijk is dit buurtinitiatief voor u?
- Hoe belangrijk is dit buurtinitiatief voor de buurt?
- a. Welke partijen/organisaties/mensen zijn hierbij nog meer betrokken?
 - b. Wie heeft de meeste invloed?
- Hoe ziet u de rol van de gemeente in het buurtinitiatief?
- Hoe ziet u de rol van de gebiedsmakelaar in het buurtinitiatief?
- Wat ziet u als succesfactoren?
- Wat voor een obstakels loopt het initiatief tegenaan? (waarom?)
- Hoe denkt u over het aanstellen van een groen coördinator in stadsdeel Oost?
- Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Dankwoord! (cadeautje :)

Interview niet betrokken buurtbewoner

Doel: de volgende vraag beantwoorden: Welke sociaal-emotionele waarden hechten niet betrokken buurtbewoners in Amsterdam-Oost aan groen en groene buurtinitiatieven in hun buurt?

Inleiding interview

Ons onderzoek uitleggen

Natuur = buiten de stad; groen = in de stad

Onze definitie van groene buurtinitiatieven (de personen in de organisatie van het initiatief)

Uitleg opbouw interview (tijdsduur)

Persoonlijk:

Leeftijd

Hoogst genoten opleiding met diploma

Voornaamste bezigheid (werk/geen werk/studerend)

Geslacht

Relatie met de buurt

Hoelang woont u al in deze buurt?

Wat vindt u fijn aan deze buurt?

Wat vindt u niet/minder fijn aan deze buurt?

Heeft u ideeën over hoe de buurt te verbeteren?

Hoe goed is uw contact met uw medebuurtbewoners?

Hoe belangrijk vindt u het om goed contact te hebben met uw mede buurtbewoners?

In hoeverre voelt u zich vertrouwt in deze buurt?

Heeft u veel persoonlijke herinneringen aan deze buurt?

Groen in het algemeen

Is de natuur belangrijk voor u?

Zo ja, op welke manier?

Zo nee, waarom niet?

Wat is voor u natuur (buiten de stad)?

Welke waarden heeft de natuur voor u? (doorvragen!! bijvoorbeeld ..)

Hoe vaak gaat u de natuur in (per jaar)?

Waar gaat u dan heen?

Wat doet u als u de natuur in gaat?

Wat verstaat u onder groen in de stad?

Welke waarden heeft groen in de stad voor u? (doorvragen!! bijvoorbeeld ..)

Groen in de buurt

a. Heeft u een eigen tuin?

-Zo ja, op welke manier maakt u gebruik van uw tuin?

-Zo nee, heeft u bloemen, planten, etc. thuis, op balkon?

b. Hoe belangrijk is dit groen voor u? Waarom?

Wat voor groen is er bij u in de buurt?

a. Hoe belangrijk vindt u groen in de buurt?

b. Wat waardeert u dan precies? Waarom?

c. Welk groen vindt u het belangrijkst?

d. Maakt u gebruik van groen in de buurt?

e. Wat voor dingen doet u meestal met/in het groen?

Wat vindt u naast de dingen waar u zelf gebruik van maakt nog meer belangrijk in groen?

Groene buurtinitiatieven

Welke groene buurtinitiatieven kent u?

Zou u betrokken bij een buurtinitiatief willen zijn?

-Zo ja, waarom bent u nog niet betrokken?

-Zo nee, waarom niet?

Hoe belangrijk zijn groene buurtinitiatieven voor u?

Hoe belangrijk zijn groene buurtinitiatieven voor de buurt?

Hoe denkt u over het aanstellen van een groen coördinator in stadsdeel Oost? (uitleg!)

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Dankwoord! (cadeautje :)